

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Кафедра фінансів і кредиту

Селевестров Ігор Володимирович

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ
ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Кваліфікаційна робота магістра на здобуття
ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок»
за освітньо-професійною програмою
«Фінанси і кредит з поглибленим вивченням іноземної мови»

Керівник кваліфікаційної роботи магістра:
канд. екон. наук, доцент Дранус. В. В.

Рецензент:
канд. екон. наук, доцент Нетудихата К. Л.

Миколаїв 2024

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Факультет економічних наук

Кафедра фінансів і кредиту

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітньо-професійна програма: «Фінанси і кредит з поглибленим вивченням іноземної мови»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів і кредиту

_____ канд. екон. наук, доцент Черненко К.П.

“2” жовтня 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Селевестрова Ігоря Володимировича

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра: **ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ**

керівник кваліфікаційної роботи магістра

канд. екон. наук, доцент Дранус Валентин Вікторович

затверджені наказом ЗВО від “01” жовтня 2024 р. _____

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи магістра “13” грудня 2024 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи магістра: теоретичні та практичні посібники для студентів з теми фінансового аналізу, фінансів підприємств, фінансового менеджменту, періодичні видання, аналітичні доповіді, законодавчі та нормативно-правові акти у сфері фінансово-господарської діяльності суб’єктів господарювання, офіційна статистична інформація, публічна інформація машинобудівних підприємств.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): у процесі дослідження планується здійснити огляд наукових робіт та узагальнити теоретичні підходи до визначення поняття «фінансовий стан підприємства»; дослідити фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, та визначити критерії його оцінки; розкрити та узагальнити сутність основних методів оцінки фінансового стану; розглянути методіку оцінки фінансового стану підприємства за методом фінансових коефіцієнтів, обґрунтувати вибір критеріїв його оцінки; проаналізувати тенденції

функціонування вітчизняних підприємств у сфері машинобудування; зробити емпіричну оцінку фінансового стану досліджуваних підприємств за показниками ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності та окреслити виявлені проблеми; розробити практичні рекомендації та запропонувати заходи щодо покращення фінансового стану машинобудівних підприємств.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): головні зовнішні та внутрішні фактори впливу на фінансовий стан; причини неплатоспроможності підприємства; внутрішні фактори впливу на прибутковість; завдання та етапи оцінки фінансового стану; чиста рентабельність, рентабельність продукції та активів підприємств; динаміка показників ліквідності, фінансової автономії та фінансового ризику, маневреність власного капіталу та забезпеченість оборотних активів власними оборотними коштами, динаміка чистого доходу та чистого прибутку підприємств машинобудівної галузі.

6. Дата видачі завдання “23” жовтня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи магістра	Примітка
1	Узгодження теми і призначення наукового керівника	жовтень першого року навчання на магістерській програмі	Виконано
2	Підготовка дослідницької пропозиції	жовтень-листопад першого року навчання на магістерській програмі	Виконано
3	Побудова плану дослідження (вступ, мета та завдання дослідження)	грудень першого року навчання на магістерській програмі	Виконано
4	Огляд літератури та формування методології аналізу (огляд літератури та методологія дослідження) (текст статті, тези доповіді)	січень-березень	Виконано
5	Формування інформаційної бази дослідження та проведення емпіричного аналізу моделі (аналіз)	квітень-червень	Виконано
6	Розробка та обґрунтування рекомендацій, підготовка висновків та дискусії	вересень-жовтень другого року навчання	Виконано
7	Оформлення кваліфікаційної роботи магістра та підготовка її до захисту	листопад-грудень	Виконано

Студент _____ Селевестров І. В.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Дранус В. В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ФАКТОРІВ, ЩО НА НЬОГО ВПЛИВАЮТЬ	11
1.1. Теоретичні підходи до визначення поняття «фінансовий стан підприємства»	11
1.2. Фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, та критерії його оцінки	17
2. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ	35
2.1. Характеристика основних методів оцінки фінансового стану підприємства	35
2.2. Методика оцінки фінансового стану підприємства за методом фінансових коефіцієнтів	46
3. ЕМПІРИЧНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	62
3.1. Аналіз тенденцій функціонування підприємств у сфері машинобудування	62
3.2. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємств машинобудування	69
3.3. Аналіз показників фінансової стійкості	74
3.4. Оцінка показників рентабельності	80
4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	89
ВИСНОВКИ.....	105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	108
ДОДАТКИ.....	115

ВСТУП

У сучасних умовах економічного розвитку, які характеризуються значними трансформаційними процесами та кризами у багатьох сферах, функціонування вітчизняних підприємств значно ускладнюється. Це зумовлює особливу важливість оцінки фінансового стану підприємств, як способу виявлення їх слабких і сильних позицій та фінансових резервів.

Будь-яке підприємство, яке працює в ринкових умовах, несе повну відповідальність за результати своєї фінансово-господарської діяльності. Через це кожне підприємство повинно швидко орієнтуватись у складних економічних умовах, адаптуватися до них, своєчасно та об'єктивно оцінювати свій економічний та виробничий потенціал, перспективи свого розвитку та можливості конкурентів. Оцінка реального фінансового стану підприємства є необхідною й для інших учасників ринкових відносин (його партнерів, фінансових установ, органів влади, інвесторів тощо).

Окрім цього, фінансовий стан підприємств є одним з головних чинників, які визначають економічне зростання в країні, адже фінансова стійкість підприємства є основою його стабільності та подальшого розвитку, отримання прибутку, сплати податків, створення робочих місць тощо. Високий рівень фінансової стійкості підприємств підвищує їх інвестиційну привабливість, що також впливає на розвиток економіки в цілому.

Машинобудівний комплекс – це один з найважливіших комплексів народного господарства України, який забезпечує функціонування інших галузей промисловості країни. Машинобудування має велике значення для економіки країни у цілому та її регіонів зокрема. Підприємства цієї галузі випускають знаряддя праці для виробництва інших галузей господарства, забезпечують велику зайнятість населення та займають провідне місце у розвитку науково-технічного прогресу. Машинобудівний комплекс є також одним з найбільш важливих бюджетоутворювальних комплексів, що забезпечує зміцнення економічної стабільності та незалежності регіонів та всієї країни.

Взагалі, машинобудівний комплекс визначає стан промислового потенціалу країни. Від рівня розвитку машинобудування та успішного функціонування підприємств цієї галузі залежать ключові макроекономічні показники ефективності промислового виробництва та конкурентоспроможність держави в міжнародній економічній системі. Окрім цього, в умовах воєнного стану машинобудування є однією зі стратегічних галузей, яка визначає обороноздатність нашої держави. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання своєчасної та точної оцінки фінансового стану підприємств машинобудівної галузі та вживання заходів щодо його покращення.

На сучасний стан промисловості України, головним чином, вплинула загальна економічна криза 90-х рр. Найбільш негативні її наслідки проявилися саме в машинобудуванні, розвиток якого відбувався в умовах зростання сировинної складової виробництва та скорочення в його структурі частки інноваційної продукції з високою доданою вартістю.

Сьогодні економіка України належить до типу економік, що розвиваються, окрім того, вона переживає значні наслідки військових дій. В умовах воєнного стану промислові підприємства України стикаються з безпрецедентними викликами, які пов'язані з обмеженістю виробничих можливостей через руйнування їхньої інфраструктури, а також високими цінами на енергоносії, що призводить до браку фінансових ресурсів. Окрім цього, до головних негативних факторів, що мають вплив на середовище функціонування машинобудівних підприємств сьогодні, є втрачання ринків збуту через окупацію територій, згорання інвестиційних процесів та відставання від європейських країн у сфері «зелених» технологій.

Тенденції у розвитку вітчизняного машинобудування за останні п'ять років мають негативний характер, а саме, спостерігається скорочення кількості підприємств, спад темпів росту реалізації продукції, погіршення структури реалізованої продукції у бік зменшення частки високотехнологічного виробництва, висока залежність підприємств від імпорту, скорочення капітальних інвестицій, послаблення цінової конкурентоспроможності тощо.

Теоретичні аспекти фінансового стану підприємства розглядали у своїх працях багато вітчизняних науковців, зокрема, Бегун С., Єпіфанова І. Ю., Власова Н. О., П'ятак Т. В., Приймак С. В., Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф., Ковальська Л. Л., Кривов'язюк І. В., Вінницька О. А., Кондратенко Н. О., Тараруєв Ю. О., Даценко Г., Коцеруба Н., Крупельницька І., Кудирко О., Лобачева І., Семенова К. Д., Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О., Васьківська К. В., Сич О. А., Нікола С. О. та інші. Незважаючи на це, низка питань залишається невизначеною, а саме, не існує єдиного підходу щодо визначення поняття фінансового стану та до класифікації факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства, що потребує подальшого дослідження та систематизації.

Гіпотеза дослідження полягає у наступному: виявлення факторів, що вплинули на погіршення фінансовому стану підприємств машинобудування, має надати можливість розробити рекомендації та запропонувати заходи щодо покращення їх ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності.

Очікуваний результат дослідження полягає в тому, що на основі аналізу фінансової звітності обраних підприємств (АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», АТ «Українські енергетичні машини», ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод», ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод», АТ «Сумський завод «Насосенергомаш») будуть виявлені негативні тенденції та проблемні місця у їх фінансовому стані та фактори, що на них вплинули.

Спонукуванням в проведенні дослідження було бажання отримати додаткові знання у питанні оцінки фінансового стану підприємства та їх використання на практиці. Окрім цього, стабільний фінансовий стан підприємства АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» має велике значення для економічного розвитку м. Миколаїв, адже підприємство надає багато робочих місць та є великим платником податків.

Метою дослідження є визначення теоретичних, методологічних та практичних аспектів оцінки фінансового стану підприємств та обґрунтування

напрямів щодо його покращення для підприємств машинобудівної галузі України з урахуванням факторів впливу.

Для досягнення зазначеної мети мають бути вирішені наступні завдання:

- здійснити огляд наукових робіт та узагальнити теоретичні підходи до визначення поняття «фінансовий стан підприємства»;
- дослідити фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, та визначити критерії його оцінки;
- розкрити та узагальнити сутність основних методів оцінки фінансового стану підприємства;
- розглянути методіку оцінки фінансового стану підприємства за методом фінансових коефіцієнтів, обґрунтувати вибір критеріїв його оцінки;
- проаналізувати тенденції функціонування вітчизняних підприємств у сфері машинобудування;
- зробити емпіричну оцінку фінансового стану машинобудівних підприємств за показниками ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності та окреслити виявлені проблеми;
- розробити практичні рекомендації та запропонувати заходи щодо покращення фінансового стану машинобудівних підприємств.

Об'єктом дослідження магістерської роботи є процес оцінки фінансового стану машинобудівних підприємств України.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методологічні та практичні аспекти аналізу та оцінки фінансового стану підприємства.

У дослідженні застосовуються наступні методи. Для визначення існуючих підходів до теоретичних аспектів сутності фінансового стану та факторів, що на нього впливають, було використано методи теоретичного узагальнення, наукової абстракції, аналізу та синтезу. При виборі методу оцінки фінансового стану підприємств використано метод аналізу та порівняння. При визначення тенденцій функціонування підприємств у сфері машинобудування та для оцінки фінансового стану машинобудівних підприємств за критеріями ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності застосовуються

статистичні методи (спостереження, групування, узагальнення, аналізу та синтезу), метод коефіцієнтного аналізу та метод порівняння. Для наочного розуміння відібраної інформації та систематизації отриманих розрахункових значень показників було використано табличний та графічний методи. Розробка рекомендацій щодо покращення фінансового стану підприємств машинобудівної галузі здійснена із застосуванням методів групування, узагальнення, індукції та дедукції.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

- систематизовано наукові підходи до визначення сутності поняття «фінансовий стан підприємства»;
- удосконалено класифікацію та систематизацію факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства;
- розроблено практичні рекомендації, що спрямовані на покращення фінансового стану машинобудівних підприємств.

Інформаційною базою для дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань теоретичних та практичних аспектів фінансового стану підприємства та управління ним (наукові статті, аналітичні доповіді, матеріали науково-практичних конференцій, теоретичні та практичні посібники); офіційні документи України (законодавчі та нормативні акти з питань методики проведення аналізу й оцінки фінансового стану підприємств, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності); офіційна статистична інформація (дані Державної служби статистики України); фінансова звітність підприємств (дані з офіційних сайтів підприємств), аналітичні платформи даних, інтернет-ресурси.

Результати дослідження були висвітлені у науковій статті «Теоретичні аспекти фінансового стану підприємства: сутність та фактори впливу».

У першому розділі дослідження «Теоретичні аспекти сутності фінансового стану підприємств та факторів, що на нього впливають» наводиться огляд літературних джерел щодо розкриття сутності поняття «фінансовий стан підприємства». Також у цьому розділі було зроблено класифікацію факторів, що

впливають на фінансовий стан підприємства, досліджено зовнішні та внутрішні фактори впливу, розкрито основні причини неплатоспроможності підприємства, проаналізовано внутрішні фактори впливу на прибутковість, обґрунтовано вибір критеріїв для оцінки фінансового стану машинобудівних підприємств.

У другому розділі «Методологія дослідження процедури оцінки фінансового стану підприємств машинобудування» розкрито та узагальнено сутність основних методів оцінки фінансового стану підприємства. У даному розділі також розглянута методика оцінки фінансового стану підприємства за методом фінансових коефіцієнтів (етапи оцінки фінансового стану, інформаційна база, формули для розрахунків показників, їх нормативні значення та інтерпретація).

У третьому розділі «Емпірична оцінка фінансового стану підприємств машинобудівної галузі України» проаналізовано тенденції функціонування вітчизняних підприємств у сфері машинобудування. На основі методики, визначеною у попередньому розділі, зроблена емпірична оцінка фінансового стану машинобудівних підприємств за показниками ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності.

У четвертому розділі «Результати дослідження та розробка рекомендацій щодо покращення фінансового стану підприємств машинобудівної галузі України» розглядаються результати емпіричної оцінки, проведеної у третьому розділі. На основі виявлених проблем у фінансовому стані підприємств було розроблено рекомендації та запропоновано заходи щодо його покращення.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, чотирьох розділів (восьми підрозділів), висновків, списку використаних джерел із 70 найменувань та п'яти додатків. Основний зміст роботи розміщено на 114 сторінках та містить 34 таблиці та 20 рисунків.

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ФАКТОРІВ, ЩО НА НЬОГО ВПЛИВАЮТЬ

1.1. Теоретичні підходи до визначення поняття «фінансовий стан підприємства»

Сьогодні через нестійке економічне середовище зростає залежність підприємств від складних умов функціонування (організаційно-правові засади, інфляційні процеси, надійність контрагентів тощо). Це зумовлює особливу важливість оцінки фінансового стану підприємства, як способу виявлення його слабких і сильних позицій та фінансових резервів.

По-перше, будь-яке підприємство, яке працює в ринкових умовах, несе повну відповідальність за результати своєї фінансово-господарської діяльності. Це ж стосується й підприємств машинобудівної галузі України, які сьогодні працюють в умовах жорсткої конкуренції та прагнуть збільшення своєї частки на ринку. Через це кожне підприємство повинно швидко орієнтуватись у складних економічних умовах, своєчасно та об'єктивно оцінювати свій економічний та виробничий потенціал, а також перспективи свого розвитку та можливості конкурентів.

Для успішного функціонування в ринкових умовах підприємствам необхідно отримувати найбільші фінансові результати при найменших витратах. Цього можна досягти завдяки ефективному використанню наявних у підприємства фінансових ресурсів, що ґрунтується на певній інформації. Саме таку інформацію можна отримати в результаті оцінки фінансового стану підприємства.

По-друге, в результатах діяльності кожного підприємства зацікавлена велика кількість учасників ринкових відносин, які оцінюють його фінансовий стан за допомогою інформації з доступних джерел. Це і потенціальні партнери, які оцінюють, чи варто співпрацювати з підприємством, і банки, які визначають

режим кредитування, а також інвестори, які за допомогою оцінки фінансового стану підприємства визначають доцільність вкладення коштів у його розвиток.

По-третє, фінансовий стан підприємств є одним з головних чинників, які визначають економічне зростання в країні, адже фінансова стійкість підприємства є основою його стабільності та подальшого розвитку, отримання прибутку, сплати податків, створення робочих місць тощо. Високий рівень фінансової стійкості підприємств підвищує їх інвестиційну привабливість, що впливає на розвиток економіки країни в цілому. Недостатній рівень фінансової стійкості підприємств призводить до порушення фінансування не тільки поточної, а й інвестиційної діяльності, до його неплатоспроможності, яка згодом може призвести до банкрутства.

Таким чином, фінансовий стан підприємства є однією з найважливіших характеристик його діяльності у зовнішньому середовищі, яка визначає його потенціал та конкурентоспроможність. Оцінка реального фінансового стану підприємства є необхідною й для інших учасників ринкових відносин (його партнерів, фінансових установ, органів влади, інвесторів тощо).

Дослідження щодо виявлення сутності фінансового стану підприємства доцільно почати з нормативно-правових документів, які стосуються цієї категорії.

В Україні розроблено Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств, згідно з якими фінансовий стан підприємства на конкретну звітну дату характеризує ступінь його забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами для здійснення господарської діяльності, їх розміщення та ефективність використання [1].

Також Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій надані Державною податковою службою України (лист від 27.01.1998 № 759/10/20-2117), в якому визначається, що фінансове положення (стан) є комплексним поняттям і відображає рейтинг підприємства на фінансовому ринку, його кредито- і податкоспроможність і характеризується системою показників, які визначають на конкретну дату [2].

У Положенні про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затвердженому наказом Міністерства фінансів України та Фондом державного майна України від 26.01.2001 № 49/121, зазначено, що фінансовий стан підприємства – це сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні фінансові можливості підприємства [3].

Сутність поняття «фінансовий стан підприємства» характеризували у своїх працях багато вітчизняних науковців (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «фінансовий стан підприємства»

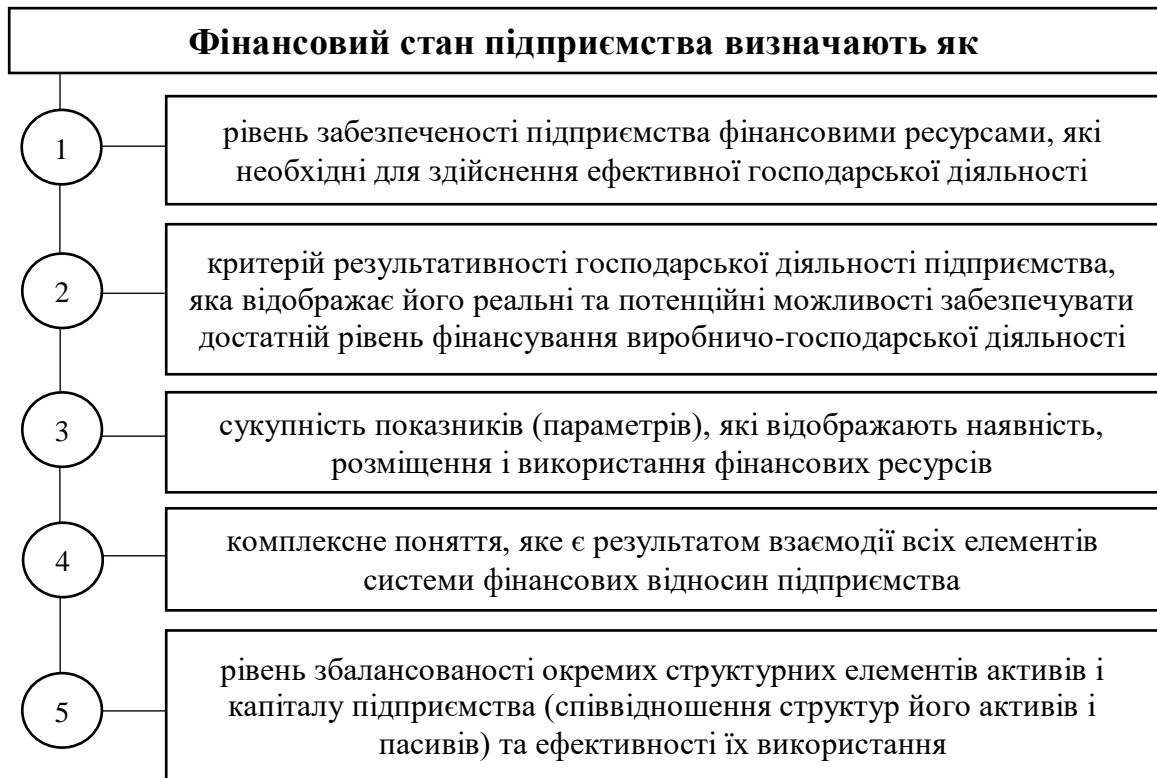
№	Автори, джерело	Визначення поняття
1	Аніловська Г.Я., Висоцька І.Б. [4, с. 277] Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О. [5, с. 281]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.
2	Аранчій В.І., Чумак В.Д., Бражник Л.В. [6, с. 204]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємств і однією з найважливіших характеристик його діяльності.
3	Бедринець М. Д., Довгань Л. П. [7, с. 167]	Фінансовий стан підприємства – це сукупність виробничо-господарських факторів, які характеризуються системою показників забезпеченості, стану та ефективності використання фінансових ресурсів.
4	Васьківська К. В., Сич О. А. [8, с. 192]	Фінансовий стан – рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання.
5	Вінницька О. А. [9, с. 29]	Фінансовий стан підприємства – це якісна характеристика, яка визначається системою показників, обраних конкретним замовником (користувачем) аналізу, що дозволяє висвітлити результати фінансово-господарської діяльності підприємства.
6	Волкова Н.А. [10, с. 246]	Фінансовий стан – це здатність (спроможність) підприємства фінансувати свою діяльність.
7	Даценко Г., Коцеруба Н., Крупельницька І., Кудирко О., [11, с. 209]	Фінансовий стан підприємства – це комплексна характеристика фінансово-господарської діяльності, виражена системою показників, що відображають наявність, розміщення, забезпечення і використання фінансових ресурсів підприємства.
8	Ковальська Л. Л., Кривов'язюк І. В. [12, с. 435]	Фінансовий стан підприємства – це сутнісна характеристика його діяльності в певний період, яка визначає реальну та потенційну можливість суб'єкта господарювання забезпечувати достатній рівень фінансування виробничо-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати її в майбутньому.

Продовження таблиці 1.1

№	Автори, джерело	Визначення поняття
9	Кондратенко Н.О. [13, с. 18]	Під фінансовим станом розуміють сукупність показників, які відображають здатність (спроможність) підприємства розрахуватися за борговими зобов'язаннями.
10	Кривов'язюк І. В. [14, с. 125]	Фінансовий стан підприємства – це комплексна економічна категорія, яка взаємопов'язує фінансові можливості підприємства з кінцевими результатами його господарювання, відображає ступінь ризиковості її здійснення, який залежить від оптимальності поєднання структурних елементів активів і пасивів.
11	Нікола С. О. [15, с. 178]	Під фінансовим станом підприємства треба розуміти співвідношення структур його активів і пасивів, тобто коштів підприємства та їх джерел.
12	Отенко І. П. [16, с. 37]	Фінансовий стан – це рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання.
13	Паянок Т. М., Савченко А. М. [17, с. 90]	Фінансовий стан характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів.
14	Приймак С. В. [18, с. 21]	Фінансовий стан – це забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та грошовими коштами.
15	Рябенко Г. М. [19, с. 42]	Під фінансовим станом підприємства розуміють рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної діяльності та своєчасного здійснення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.
16	Семенова К. Д. [20, с. 78]	Фінансовий стан – це складна, комплексна категорія, яка відображає здатність підприємства здійснювати виробничо-господарську та фінансову діяльність, вчасно погашати боргові зобов'язання, ефективно використовувати наявні ресурси і забезпечувати стійкий розвиток.
17	Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. [21, с. 195]	Під фінансовим станом підприємства розуміють ступінь забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності, а також своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.
18	Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О. [22, с. 219]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, що є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення й використання фінансових ресурсів.
19	Тараруєв Ю. О. [23, с. 114]	Фінансовий стан підприємства – це сукупність характеристик підприємства, що відображають надходження, розподіл та використання його фінансових ресурсів на певний момент часу.

Джерело: складено автором за даними [4 – 23]

Отже, аналіз літературних джерел щодо виявлення сутності поняття «фінансовий стан підприємства» дозволив зробити висновок, що єдиної думки щодо характеристики цього поняття серед науковців не існує, проте, можна виділити декілька основних теоретичних підходів (див. рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Основні підходи до визначення поняття «фінансовий стан підприємства»

Джерело: складено автором за даними [4 – 23]

По-перше, багато науковців (Приймак С. В., Рябенко Г. М., Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф.) розглядають фінансовий стан підприємства як рівень його забезпеченості фінансовими ресурсами, які необхідні для здійснення ефективної господарської діяльності. Треба зазначити, що таке трактування фінансового стану відповідає визначенню цього поняття у Методичних рекомендаціях з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств [1].

Інша група науковців (Волкова Н. А., Ковальська Л. Л., Кривов'язюк І. В.) підходить до визначення фінансового стану підприємства як характеристики його діяльності. Вони вважають фінансовий стан критерієм результативності господарської діяльності підприємства, яка відображає його реальні та

потенційні можливості забезпечувати достатній рівень фінансування виробничо-господарської діяльності.

Наступний підхід щодо трактування поняття «фінансовий стан підприємства» базується на його визначенні як сукупності показників (параметрів), які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів (Бедринець М. Д., Довгань Л. П., Вінницька О. А., Кондратенко Н. О., Паянок Т. М., Савченко А. М., Морозюк А. М., Тараруєв Ю. О.). Треба зазначити, що таке трактування фінансового стану відповідає визначенню цього поняття у Положенні про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [3].

Достатньо велика кількість науковців (Аніловська Г. Я., Висоцька І. Б., Багацька К. В., Говорушко Т. А., Шеремет О. О., Аранчій В. І., Чумак В. Д., Бражник Л. В., Даценко Г., Коцеруба Н., Крупельницька І., Кудирко О., Семенова К. Д., Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О.) розглядає фінансовий стан як комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства. Окрім цього, вони зазначають, що він характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Отже, трактування фінансового стану на основі цього підходу частково збігається з попереднім.

Ще одна група науковців (Васьківська К. В., Сич О. А., Нікола С. О., Отенко І. П.) пропонують трактувати фінансовий стан підприємства як рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства (співвідношення структур його активів і пасивів) та ефективності їх використання.

Отже, на нашу думку, найбільш повно можна визначити фінансовий стан підприємства як рівень його забезпеченості фінансовими ресурсами, який характеризується сукупністю показників (параметрів), що відображають їх наявність, розміщення та використання, а також визначає можливість підприємства фінансувати свою діяльність да розвиватися.

Таким чином, фінансовий стан підприємства є однією з найважливіших характеристик його діяльності у зовнішньому середовищі, яка визначає його потенціал та конкурентоспроможність. Він характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування підприємства та його розвитку, та визначається сукупністю різноманітних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

1.2. Фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, та критерії його оцінки

У сучасних умовах економічного розвитку, які характеризуються значними трансформаційними процесами та кризами у багатьох сферах, функціонування вітчизняних підприємств значно ускладнюється. Ефективність їх господарської діяльності обумовлюється переважно їх фінансовим станом, який знаходиться під дією різноманітних факторів.

Фактори, що впливають на фінансовий стан, повинні постійно перебувати під наглядом відповідних структур підприємства. Своєчасна реакція на негативний вплив того чи іншого фактору дає можливість його зменшення або повного уникнення, що забезпечить підприємству потрібний рівень фінансового стану. Через це актуальним стають питання виявлення факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства, та їх класифікація.

Слово «фактор» означає умову, рушійну силу будь-якого процесу, явища [24, с. 1526] (від лат. *factor* – «той, що робить, чинить»). Це причина, рухома сила якого-небудь процесу, яка визначає його характер чи одну з характерних рис [25, с. 19]. В економічних дослідженнях під фактором розуміють, по-перше, умови здійснення господарських процесів, а, по-друге, діючі (рушійні) сили, причини, які здійснюють вплив на результат цих процесів (викликають позитивні чи негативні зміни в стані об'єктів або показників, які їх відображають).

Таким чином, можна зробити висновок, що фактор, який впливає на фінансовий стан підприємства, – це явище, умови, обставини або дії, які залежно

від напрямку та сили дії можуть негативно або позитивно вплинути на фінансово-господарську діяльність підприємства, що в кінцевому результаті призведе до зміни рівня його фінансового стану.

Науковці, враховуючи складне, нестабільне та динамічне середовище, у якому функціонують сьогодні вітчизняні підприємства, виділяють значну кількість факторів, які здійснюють вплив на їх фінансовий стан. Отже, дослідження цих факторів дозволило зробити їх класифікацію за багатьма ознаками (див. табл. 1.2).

Розглянемо фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, за класифікаційними ознаками більш детально.

За джерелом виникнення фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, поділяються на зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні). Сутність даних факторів виражається з їхньої назви і вказує на джерело виникнення – з боку зовнішнього або внутрішнього для підприємства середовища.

Зовнішні фактори пов'язані з впливом та зміною зовнішнього середовища, тому вони не залежать від діяльності підприємства, але їх можна врахувати в його діяльності. Як показує світова практика господарювання, розвитку підприємництва та національний характер розгортання господарських процесів в Україні, зовнішні чинники впливу на стан підприємства відіграють визначальну роль в зміні його поведінки в економічному середовищі [14, с. 170]. Зовнішні фактори не характеризують дії персоналу підприємства, проте їх дослідження дає можливість більш точно визначити ступінь впливу внутрішніх факторів та повніше виявити внутрішні резерви.

Внутрішні фактори, що впливають на фінансовий стан, пов'язані безпосередньо з діяльністю підприємства, піддаються його впливу та залежать від керівництва та менеджерів підприємства. Таким чином, під час аналізу фінансового стану основну увагу слід приділяти дослідженню саме внутрішніх факторів, на які підприємство може впливати.

Таблиця 1.2 – Класифікація факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства

№	Класифікаційна ознака	Фактори
1	Джерело виникнення	- внутрішні (ендогенні) - зовнішні (екзогенні)
2	Економічний рівень	- фактори макрорівня (макроекономічні) - фактори мезорівня (мезоекономічні) - фактори мікрорівня (мікроекономічні)
3	Сфера виникнення	- економічні - політичні - правові - соціально-культурні - природно-екологічні - фінансові - техніко-технологічні - виробничі - управлінські - інвестиційні
4	Характер виникнення	- об'єктивні - суб'єктивні
5	Характер впливу	- фактори прямого впливу - фактори непрямого впливу
6	Спосіб визначення	- визначаються тільки методом експертних оцінок (якісні) - оцінюються кількісними методами (кількісні)
7	Часовий період впливу	- короткострокового (поточного) впливу - середньострокового впливу - довгострокового впливу
8	Напрямок впливу	- фактори негативного впливу - фактори позитивного впливу
9	Безперервність впливу	- тимчасові - постійні
10	Можливість прогнозування (передбачення)	- непрогнозовані (випадкові) - прогнозовані (ймовірні)

Джерело: складено автором за даними [14, с. 17], [25, с. 92–94], [26, с. 17–19]

За економічним рівнем фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, поділяються на (див. рис. 1.2):

– фактори макрорівня (макроекономічні) – діють на рівні держави в цілому і відображають умови функціонування національних економік;

– фактори мезорівня (мезоекономічні) – діють на рівні окремої галузі, регіону або підсистеми національної економіки, до яких належить підприємство,

і відображають умови функціонування в них (наприклад, умови, які склалися в промисловому комплексі, в галузі машинобудування тощо);

– фактори мікрорівня (мікроекономічні) – діють усередині підприємства та пов’язані безпосередньо з його внутрішнім середовищем.

Отже, мікроекономічні фактори пов’язані безпосередньо з внутрішнім середовищем підприємства, тобто вони є внутрішніми факторами. Натомість, макроекономічні та мезоекономічні фактори не залежать від діяльності підприємства, пов’язані з впливом зовнішнього середовища, а, отже, вони є зовнішніми факторами.

Рисунок 1. 2 – Макроекономічні та мезоекономічні фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства

Джерело: складено автором

За сферою виникнення фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, бувають: економічні, політичні, правові, соціально-культурні, природно-екологічні, фінансові, технологічні та технічні, виробничі, управлінські, інвестиційні тощо.

Економічне середовище, в якому функціонує підприємство, містить загрози його фінансовій стабільності, а, отже, впливає на фінансовий стан, через стан та темпи розвитку економіки країни. Економічні фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, характеризують стан розвитку економіки, її галузеву та територіальну структуру, тенденції зміни реального рівня доходів населення, обсяги державного замовлення та фінансування, інвестиційний клімат та ін. [14, с. 18].

Політичні фактори визначають стабільність внутрішньої політики в державі. Правові фактори, які мають вплив на фінансовий стан підприємства, визначають характер державного регулювання економіки та ставлення держави до підприємницької діяльності.

В соціально-культурному середовищі на фінансовий стан підприємства впливають фактори, що пов'язані з демографічною та криміногенною ситуаціями в країні (або в регіоні) та з базовими соціокультурними параметрами населення.

Природно-екологічні фактори впливу на фінансовий стан підприємства визначають кон'юнктуру на ринку сировинних ресурсів, а також зміни у споживчому попиті населення.

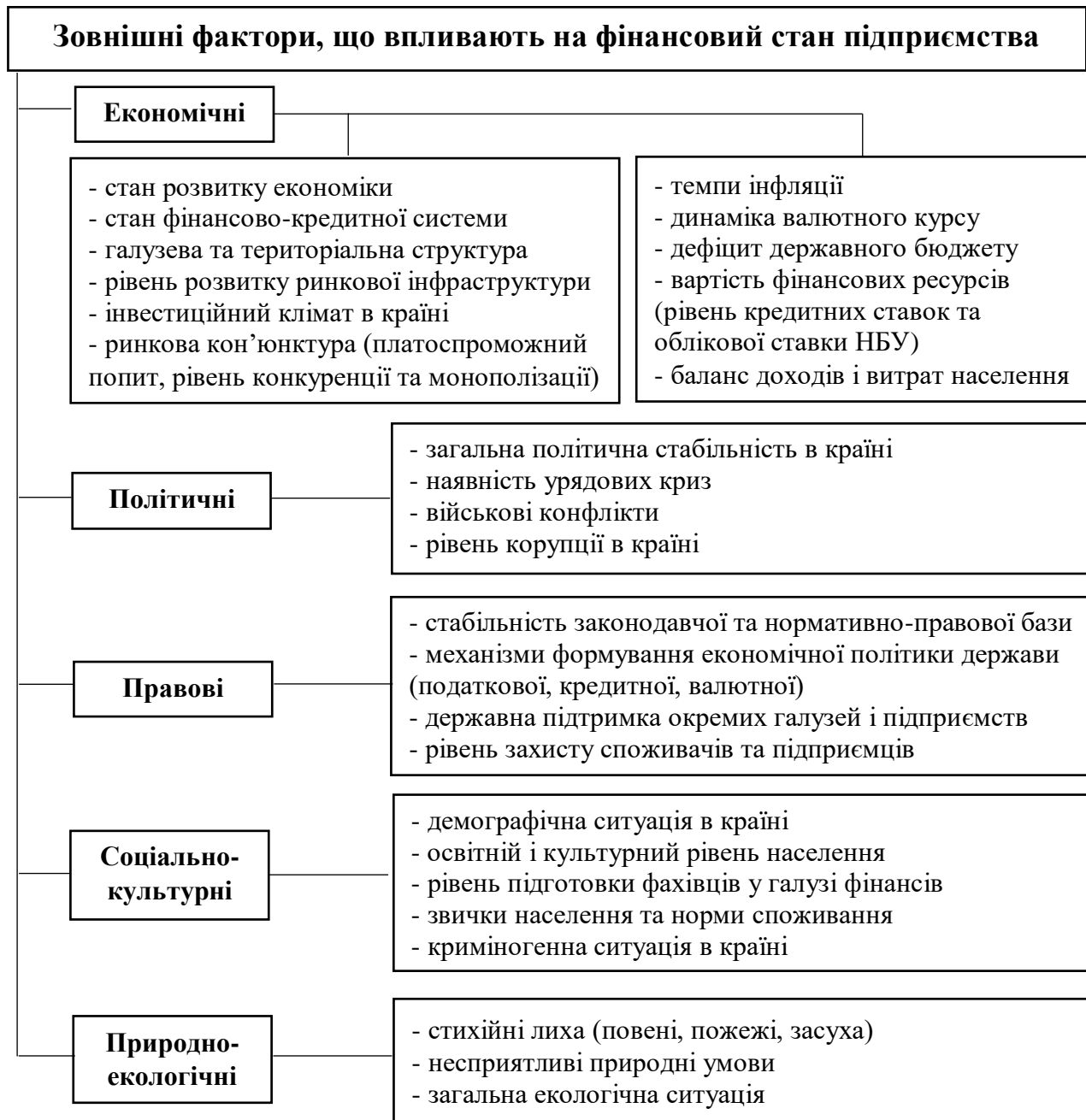
Дія фінансових факторів, які мають вплив на фінансовий стан підприємства, пов'язана з ефективністю фінансового менеджменту на підприємстві.

Технологічне середовище впливає на фінансовий стан підприємства через рівень інновацій у технічні засоби управління та технології виробництва.

Управлінські фактори, що впливають на фінансовий стан, пов'язані з ефективністю управління підприємством керівниками та функціональними менеджерами.

Дія інвестиційних факторів пов'язана з ефективністю інвестиційного менеджменту на підприємстві.

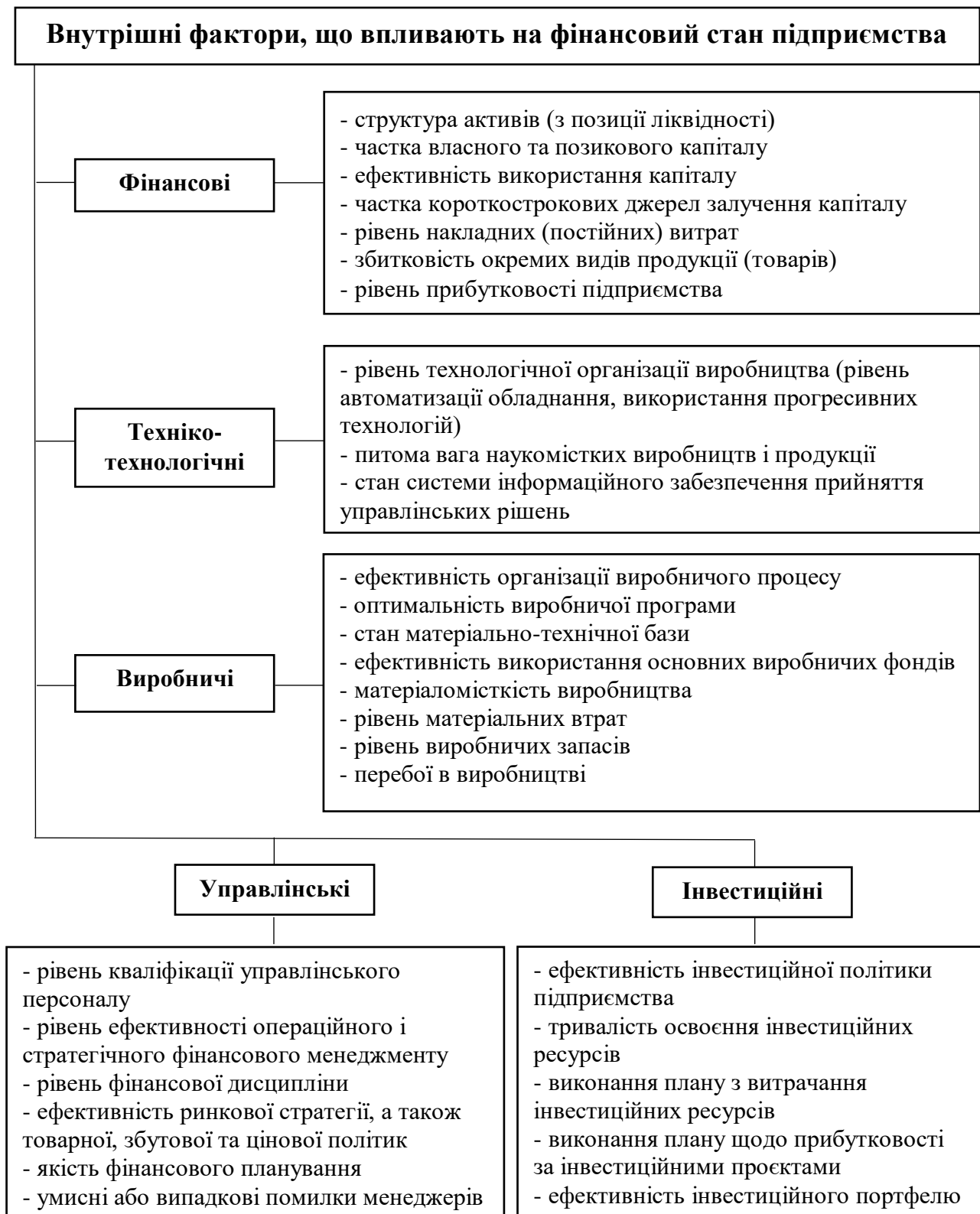
Головні зовнішні фактори, які виникають у різних сферах та впливають на фінансовий стан підприємства, представлені на рис. 1.3.

Рисунок 1.3 – Зовнішні фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства

Джерело: складено автором за даними [14, с. 18], [25, с. 92 – 94, [27], [28, с. 196 – 198], [29, с.102 – 103], [30], [31, с. 138], [32, с. 21], [33, с.136, 137], [34, с.10],

Головні внутрішні фактори, які виникають у різних сферах діяльності підприємства та впливають на його фінансовий стан, представлені на рис. 1.4.

Рисунок 1. 4 –Внутрішні фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства

Джерело: складено автором за даними [14. с. 19], [25., с. 92 – 94], [28, с. 198 – 199]

Отже, дослідження факторів, які впливають на фінансовий стан підприємства, за сферою та джерелом їх походження дозволило визначити їх значну кількість. Але треба зауважити, що набір факторів та рівень їх впливу на фінансовий стан буде залежати від специфіки діяльності підприємства та ступеня агресивності зовнішнього середовища, тому для кожного конкретного підприємства він буде унікальним.

Фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, за характером впливу поділяють на фактори прямого та непрямого впливу. Фактори прямого впливу безпосередньо впливають на фінансовий стан, а непрямого – діють на нього опосередковано (через які-небудь ланки).

Вплив зовнішніх (екзогенних) факторів на загальний рівень фінансового стану підприємства у більшості випадків оцінюється як непрямий, оскільки вплив того або іншого фактору у кількісному виразі оцінити неможливо. До таких факторів відноситься, наприклад, загальна макроекономічна та політична ситуація в країні, механізми державного регулювання економіки, рівень розвитку науково-технічного прогресу, інвестиційний клімат в країні тощо.

Найчастіше до зовнішніх факторів прямого впливу належать ті, що характеризують ступінь стабільності економічного середовища, у якому діє підприємство, наприклад, зміна кредитної ставки та процентної ставки інвестицій, поведінка постачальників капіталу та матеріалів, зміна законодавчої та нормативно-правової бази щодо господарської діяльності підприємств, а також фактори, що характеризують ринкове середовище (платоспроможний попит, поведінка конкурентів тощо).

Безпосередньо оцінка фінансового стану залежить від рівня прибутковості підприємства, а також від структури активів і капіталу. Зазначені фактори прямо впливають на рівень фінансової стійкості, ефективність використання капіталу, ліквідність та платоспроможність підприємства.

Одні й ті ж фактори, в залежності від того, до якого показника визначають їх вплив, можуть бути як прямі, так і непрямі [25, с. 19]. Наприклад, фактори зовнішнього середовища, які мають непрямий вплив на фінансовий стан

підприємства, безпосередньо впливають на внутрішнє середовище, у якому функціонує підприємство. В свою чергу, показники, що характеризують умови цього середовища та змінюються під впливом зовнішніх факторів, вже прямо впливають на фінансовий стан підприємства.

За характером виникнення фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, поділяються на об'єктивні та суб'єктивні (створені цілеспрямовано або ненавмисно).

Об'єктивні фактори формуються на макрорівні, не пов'язані з діяльністю суб'єкта господарювання та не залежать від дій людей, які мають відношення до нього. Об'єктивними факторами, що впливають на фінансовий стан підприємства, є політична та економічна ситуація в країні, циклічність розвитку економіки, механізми державного регулювання економіки, законодавча база, інвестиційний клімат в країні тощо. Отже, до об'єктивних факторів можна віднести усі зовнішні фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства.

Суб'єктивні фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, на відміну від об'єктивних, є умовами, обставинами чи причинами, які безпосередньо залежать від діяльності суб'єкта господарювання (підприємства), від дій та волі окремих його працівників. До них відносяться усі внутрішні фактори, такі як: ефективність організації процесу діяльності; рівень кваліфікації управлінського персоналу; фінансова, цінова та інвестиційна політики підприємства; рівень технологічної організації виробництва; умисні або випадкові помилки менеджерів тощо.

Слід зазначити, що об'єктивні фактори можуть бути прогнозовані лише певною мірою, проте, передбачити силу впливу та наслідки того чи іншого об'єктивного фактору можна не завжди. Отже, розуміння об'єктивних факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства, та вміле реагування на них з боку фінансових менеджерів має суб'єктивний характер.

За часовим періодом впливу (тривалістю дії) фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, поділяють на фактори короткострокового (поточного), середньострокового та довгострокового впливу.

Фактори короткострокового (поточного) впливу – це фактори, які можуть впливати на фінансовий стан підприємства протягом одного року (в рамках бюджетування), наприклад, рівень ефективності операційного менеджменту, цінова та дивідендна політика, якість короткострокового фінансового планування, простої в виробництві через аварії тощо.

Фактори середньострокового впливу – це фактори, наслідки яких можуть впливати на фінансовий стан підприємства протягом 1 – 3 років, наприклад, фінансова, кредитна та інвестиційна політика підприємства, якість середньострокового фінансового планування, рівень інфляції, нестабільність валютного курсу, зростання цін на матеріали, сировину та енергоносії, якість управлінського персоналу тощо.

Фактори довгострокового впливу – це фактори, наслідки яких можуть впливати на фінансовий стан підприємства протягом 3 – 5 років і більше. До цих факторів можна віднести фінансову стратегію підприємства, якість довгострокового фінансового планування, непередбачувані зміни ринкової кон'юнктури (зниження платоспроможного попиту споживачів, значне посилення конкуренції), високий рівень монополізації економіки, ефективність ринкової стратегії та цінової політики підприємства.

Сукупність усіх факторів, що обумовлюють фінансовий стан підприємства, можуть чинити на нього різний вплив – як негативний, так і позитивний. Фактори негативного впливу діють не ізольовано, а системно, чим підсилюють негативні наслідки дії окремо взятого фактору. Виявлення і поділ факторів на ті, що позитивно і негативно впливають на фінансовий стан підприємства, є важливим етапом при прийнятті управлінських рішень щодо посилення позитивних та послаблення негативних чинників, що в підсумку призведе до покращення фінансового стану підприємства.

Оцінка фінансового стану підприємств проводиться за допомогою критеріїв і показників, які повинні об'єктивно та достовірно визначати його рівень. При цьому, якщо показники виражають кількісну характеристику рівня

фінансового стану підприємства, то критерії відображають та оцінюють його якісну характеристику, у т. ч. його бажаний рівень.

Таким чином, критерій є більш ширшим поняттям, ніж показник – дуже часто для одного критерію застосовується ціла низка показників. Водночас, критерій та показники тісно пов'язані між собою, адже обґрунтований вибір критерію зумовлює певну систему показників. В свою чергу, якість показника характеризується тим, наскільки він об'єктивно, повно та точно характеризує обраний критерій.

Як було з'ясовано у розділі 1.1 дослідження, фінансовий стан є дуже широким комплексним поняттям, яке характеризує різні сфери діяльності підприємства (господарську, фінансову, виробничу, комерційну, інвестиційну). Для його характеристики застосовують наступні критерії [35, с. 38]:

- фінансова стійкість підприємства;
- платоспроможність;
- ліквідність;
- кредитоспроможність;
- прибутковість;
- оптимальність розподілу прибутку;
- раціональне розміщення основних і оборотних коштів (власних і позикових);
- достатність власних фінансових ресурсів (основних і оборотних коштів).

Фінансова стійкість підприємства є комплексним поняттям, яке включає оцінку різних аспектів діяльності підприємства. Вона характеризує результати його операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, відображає здатність підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями та збільшувати свій економічний потенціал.

Отже, фінансова стійкість підприємства (Financial Stability) – це такий стан його фінансових ресурсів, а також їх розподіл і використання, який забезпечує підприємству незалежність від зовнішніх джерел фінансування.

Фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх пасивів і активів у внутрішньому й зовнішньому середовищах, які постійно змінюються, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість [31. с. 136]. Найбільш важливою характеристикою фінансової стійкості підприємства є співвідношення між власним капіталом і зобов'язаннями, оптимальність якого досягається через ефективне управління фінансовими ресурсами.

Взагалі, для фінансового стану підприємства характерне внутрішнє протиріччя, яке пов'язано з найбільш ефективним використанням власних і позикових фінансових ресурсів для отримання максимального прибутку. Так, для достатнього рівня фінансової незалежності підприємство повинно мати певний обсяг власного капіталу, який спрямовується на фінансування необоротних та частину оборотних активів, в результаті чого платоспроможність підприємства скорочується (через зниження рівня ліквідності). Для збільшення рівня платоспроможності, підприємству необхідно вкладати фінансові ресурси у абсолютно ліквідні активи, що призводить до зменшення ефективності використання капіталу. В свою чергу, збільшення рівня прибутковості підприємства можна досягти за рахунок використання позикового капіталу через капітальні інвестиції, що також знижує фінансову незалежність підприємства.

Отже, фінансовий стан підприємства постійно переходить від одного ставну до іншого. Взагалі можна стверджувати, що критерієм стійкого фінансового стану підприємства є збалансованість (рівновага) між фінансовими активами та позиковим капіталом. Стійким вважається такий фінансовий стан підприємства, коли нефінансові активи є власними, а фінансові – позиковими.

На співвідношення власного і позикового капіталу впливають фактори, зумовлені як зовнішніми умовами діяльності підприємства, так й внутрішніми (у т. ч. обраною фінансовою стратегією), а саме:

- спосіб розміщення джерел коштів в активах підприємства;
- структура активів підприємства з позиції їхньої ліквідності;
- розширення або скорочення обсягів діяльності;

- швидкість одного обороту коштів;
- співвідношення тривалості виробничо-комерційного циклу й терміну погашення кредиторської заборгованості;
- структура витрат підприємства.

Зовнішнім проявом фінансової стійкості підприємства є його платоспроможність – це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання. Іншими словами, це постійна наявність грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для погашення кредиторської заборгованості, що вимагає негайної сплати. [5, с. 164].

Необхідною та обов'язковою умовою платоспроможності підприємства є ліквідність (спроможність активів до трансформації у грошові кошти). Поняття ліквідності та платоспроможності є дуже близькими, але перше є більш ширшим: платоспроможність підприємства залежить від ступеня його ліквідності. Основна формальна ознака ліквідності підприємства – перевищення (у вартісній оцінці) оборотних активів над поточними зобов'язаннями і забезпеченнями. Чим більше це перевищення, тим сприятливішим є фінансовий стан підприємства з погляду ліквідності [36, с. 139].

Комерційні банки оцінюють фінансовий стан підприємств-позичальників, перш ніж прийняти позитивне рішення щодо надання кредитних коштів. Банк проводить оцінку фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності та кредитоспроможності підприємства.

Отже, під кредитоспроможністю підприємства розуміють наявність у підприємства умов одержання позики та її повернення у визначений термін [16, с. 98].

Оцінка кредитоспроможності підприємства-позичальника є дуже важливим для комерційного банку, адже її неправильне проведення може призвести до погіршення якості кредитного портфеля банку. Основними критеріями для оцінки кредитоспроможності підприємства є :

- наявність у підприємства-позичальника власних коштів не менше, ніж на 50 % усіх його витрат;

– репутація підприємства (дотримання ділової етики, рівень кваліфікації працівників, дотримання платіжної дисципліни тощо);

– економічна кон'юнктура (конкурентоспроможність підприємства на внутрішньому і зовнішньому ринках, оцінка продукції та попиту на неї, кількість замовлень на її реалізацію, обсяг експорту тощо).

Одним із основних показників ефективної діяльності підприємства є прибуток. Прибуток формується на мікрорівні, отже, у його величині відображаються всі аспекти діяльності підприємства, а саме, якість управління, рівень технологічної організації виробництва, рівень конкурентоспроможності підприємства.

Отже, прибутковість – це спроможність підприємства отримувати позитивний ефект (прибуток) в результаті своєї діяльності (перевищення отриманих доходів над понесеними витратами). Однак, відносний показник прибутковості – рентабельність, характеризує результат діяльності підприємства повніше, адже його величина відображає співвідношення отриманого ефекту з вкладеним капіталом або спожитими ресурсами.

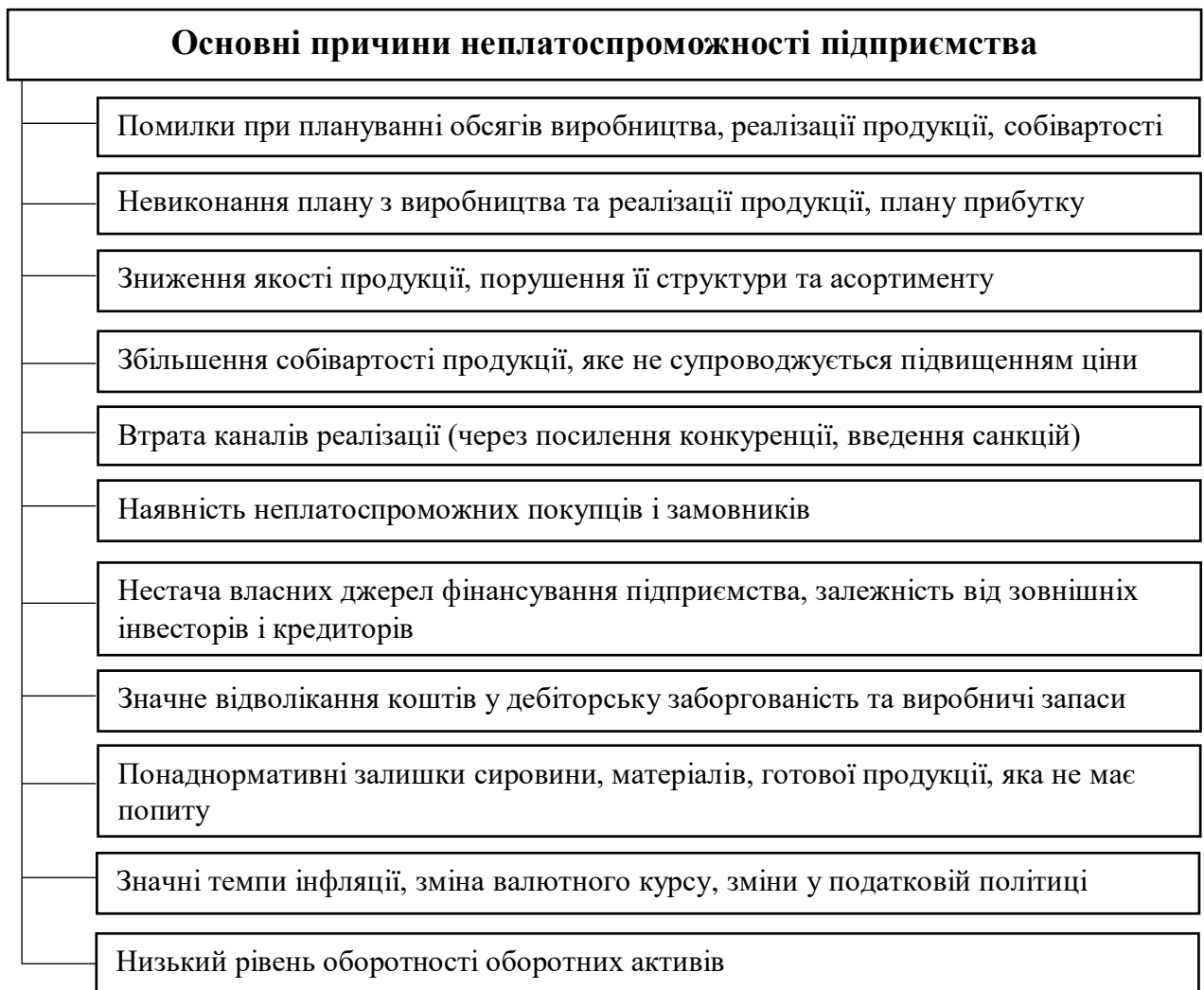
Чистий прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових відрахувань, використовують відповідно до установчих документів (уставу) підприємства та прийнятих рішень його власників. Основні напрямки його використання включають (капіталізацію та споживання): поповнення статутного, пайового та додаткового капіталу, формування резервного капіталу, покриття збитків, матеріальне заохочення (у т. ч. виплату дивідендів), соціальний розвиток, інвестування у виробничо-технічний розвиток підприємства тощо. Отже, при розподілі чистого прибутку підприємству необхідно дотримуватися оптимальної пропорції (з точки зору його економічного становища) між його капіталізованою та спожитою частинами з метою забезпечення не тільки необхідної величини прибутковості на інвестований капітал, а й для досягнення необхідного обсягу інвестицій для розвитку підприємства та збільшення власного капіталу, що позитивно впливає на фінансовий стан підприємства.

Особливу увагу під час оцінки фінансового стану підприємства необхідно приділити раціональному розміщенню основних і оборотних коштів (власних і позикових), а саме, наявність у підприємства устаткування, яке тривалий час не використовується, наднормативних запасів товарно-матеріальних цінностей, втрати виробництва, а також різні позапланові й непродуктивні витрати.

Вибір критеріїв та показників є важливим етапом при оцінці фінансового стану підприємства, адже їх обґрунтований вибір допоможе об'єктивно та достовірно визначити його рівень, що дасть змогу завчасно виявити негативні тенденції та вжити заходів щодо покращення фінансового стану. Отже, вважаємо доцільним проводити оцінку фінансового стану машинобудівних підприємств за наступними критеріями.

По-перше, це ліквідність і платоспроможність, адже сьогодні вітчизняні підприємства функціонують в складних економічних умовах, а однією з основних загроз є високий ризик неплатежів, що може призвести до застосування до багатьох підприємств процедури банкрутства. Через це платоспроможність і ліквідність підприємств виступають основними критеріями їх фінансового стану, а їх оцінка має пріоритетне значення для підприємств усіх галузей, у т. ч. для підприємств машинобудування. Окрім цього, з метою розробки заходів щодо покращення фінансового стану вважаємо доцільним дослідити основні причини неплатоспроможності підприємств (див. рис. 1.5).

По-друге, в умовах воєнного стану промислові підприємства України стикаються з безпрецедентними викликами, які пов'язані з обмеженістю виробничих можливостей через руйнування їхньої інфраструктури, а також високими цінами на енергоносії, що призводить до браку фінансових ресурсів. Критична нестача фінансування призводить до збільшення залежності виробничих підприємств від зовнішніх джерел фінансування. Ось чому своєчасна та точна оцінка фінансової стійкості підприємств машинобудівної галузі та вживання заходів щодо її стабілізації є основою для їх виживання в таких складних умовах.

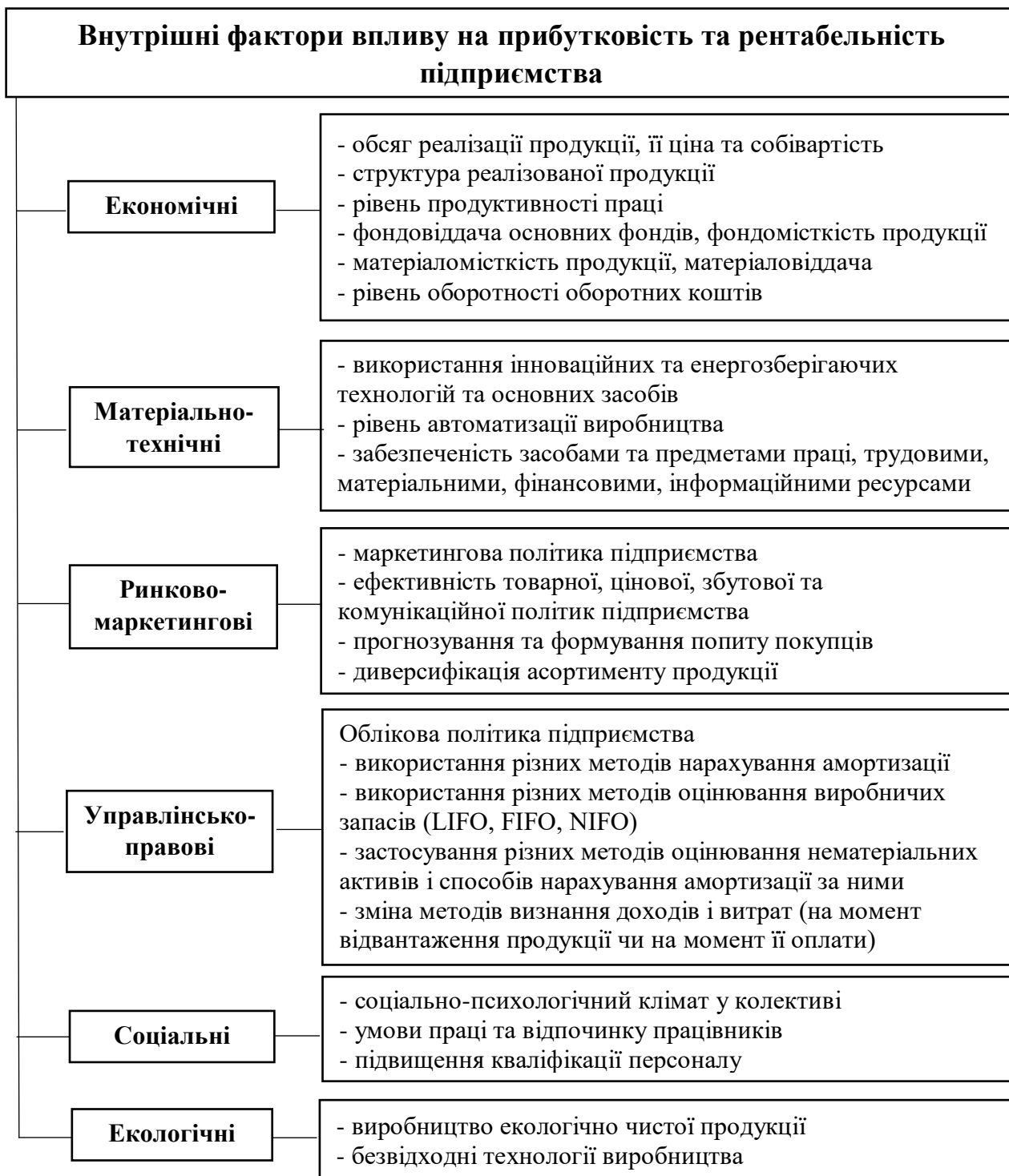

Рисунок 1. 5 – Основні причини неплатоспроможності підприємства

Джерело: складено автором за даними [5, с. 165], [25, с. 92 – 94], [38, с. 58, 59]

По-третє, зростання прибутку є важливим показником в системі оцінки фінансового стану будь-якого підприємства, адже воно забезпечує його самофінансування, подальший розвиток, приріст власного капіталу, що підвищує рівень фінансового стану. Тому відносний показник прибутковості – рентабельність, є одним з ключових при оцінці фінансового стану машинобудівних підприємств. Вважаємо доцільним розкрити більш детально внутрішні фактори, які впливають на прибутковість підприємства та рентабельність його діяльності (див. рис. 1.6).

Рисунок 1. 6 – Внутрішні фактори впливу на прибутковість підприємства

Джерело: складено автором за даними [5, с. 101], [12, с. 426], [39, с. 130 – 132], [40], [41, с. 235 – 243], [42, с. 18, 19], [43, с.290 – 291], [44]

Таким чином, усі зазначені внутрішні фактори впливають на прибуток підприємства через збільшення обсягів реалізації продукції та її ціни, зменшення

її виробничої собівартості, оптимізацію структури та асортименту продукції, а також зменшення адміністративних витрат та витрат на збут.

В свою чергу, рентабельними можуть бути такі підприємства, які забезпечують зростання показників продуктивності, збільшують обсяг виробництва, поліпшують якість продукції, одночасно знижуючи затрати праці й засобів на її виробництво.

Таким чином, проведене дослідження теоретичних аспектів факторів, що мають вплив на фінансовий стан підприємства, дозволило визначити їх значну кількість як у зовнішньому, так й у внутрішньому середовищі функціонування підприємства.

Зовнішні фактори впливають на усі підприємства (незалежно від галузі та виду діяльності). Підприємство не може змінювати їх вплив, але може враховувати їх у своїй діяльності. Натомість, внутрішні фактори, що впливають на фінансовий стан, пов'язані безпосередньо з діяльністю підприємства, піддаються його впливу та залежать від керівництва та менеджерів підприємства.

Набір факторів та рівень їх впливу на фінансовий стан буде залежати від специфіки діяльності підприємства та ступеня агресивності зовнішнього середовища, тому для кожного конкретного підприємства він буде унікальним. Розуміння усіх цих факторів та вчасне їх виявлення при оцінці фінансового стану дасть можливість вжити заходів щодо посилення позитивних та послаблення негативних чинників, що в підсумку призведе до його покращення.

2. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

2.1. Характеристика методів оцінки фінансового стану підприємства

Щоб забезпечити підприємству нормальне функціонування в сьогоdnішньому нестійкому економічному середовищі, управлінському персоналу потрібно систематично оцінювати фінансовий стан як свого підприємства, так і його контрагентів. Окрім цього, в оцінці реального фінансового стану підприємства зацікавлена велика кількість інших учасників ринкових відносин (потенційні партнери, банки, інвестори, різні державні органи та служби).

Для того, щоб достовірно оцінити фінансовий стан, необхідно володіти методикою оцінки фінансового стану підприємства та мати відповідну інформаційну базу.

Оцінка фінансового стану підприємства – це дослідження різних сторін його фінансово-господарської діяльності з використанням відповідної інформаційної бази, виявлення та вимірювання впливу факторів, оцінка роботи підприємства, узагальнення результатів оцінювання, виявлення можливих недоліків (відхилень, порушень) та резервів, а також розробка заходів, спрямованих на подолання цих недоліків та використання виявлених резервів.

Предмет оцінки фінансового стану підприємства – це результати його господарсько-фінансової діяльності, які формуються під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів і відображаються через економічну інформацію.

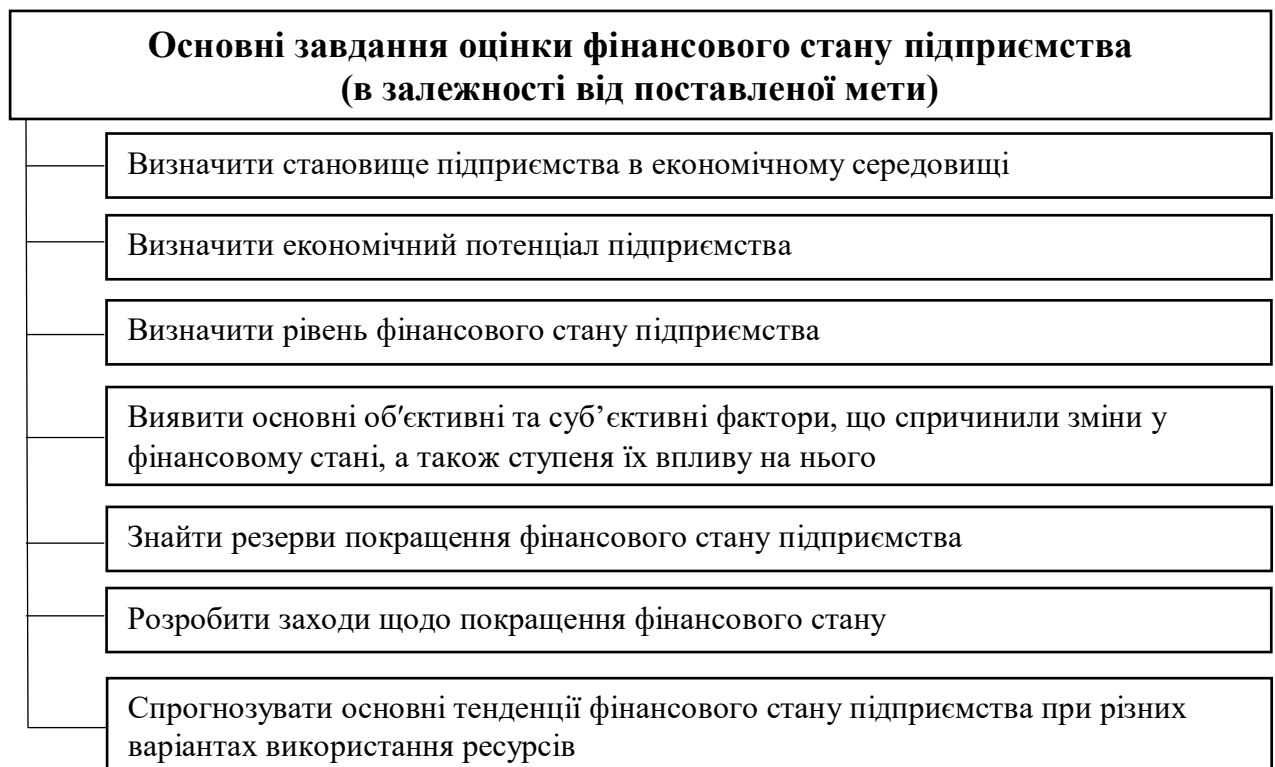
Залежно від мети проведення, наявної інформаційної бази, технічного та кадрового забезпечення оцінка фінансового стану підприємства може бути виконана з різним ступенем глибини аналізу. Отже, за обсягом дослідження розрізняють комплексну оцінку фінансового стану та тематичну (цільову).

Комплексна оцінка фінансового стану повинна надати його повну, всебічну характеристику. Вона визначає економічний потенціал підприємства та

його місце в економічному середовищі. Комплексна оцінка фінансового стану використовується власниками підприємства для обґрунтування рішень стратегічного характеру, менеджерами – для прийняття оперативних рішень, кредиторами – для обґрунтування рішень про надання кредитів, інвесторами – для розроблення та прийняття рішень щодо інвестиційних проектів. Комплексна оцінка фінансового стану є також одним з інструментів антикризового управління підприємством та провадження справи про банкрутство.

Тематична (цільова) оцінка фінансового стану підприємства обмежується вивченням окремих аспектів його діяльності, наприклад, прибутковості, платоспроможності, кредитоспроможності, що дає можливість виявити резерви та здійснити заходи щодо покращення фінансового стану.

В залежності від поставленої мети, під час оцінювання фінансового стану підприємства аналітику треба виконати наступні завдання (див. рис. 2.1).

Рисунок 2. 1 – Основні завдання оцінки фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором

Інформаційною базою для проведення оцінки фінансового стану підприємства є нормативно-правова інформація, облікова, планова та звітно-статистична інформація підприємства, дані спеціальних досліджень, звіти інформаційно-аналітичних агентств і консалтингових компаній тощо. Якість проведення оцінки фінансового стану безпосередньо залежить від репрезентативності використовуваної інформації.

Для проведення оцінки фінансового стану підприємства використовують різні методи, вибір яких залежить, насамперед, від поставленої мети та основних завдань дослідження. Основними методами оцінки фінансового стану підприємства є: експрес-аналіз, використання абсолютних показників, рейтингова оцінка, інтегральна оцінка, дискримінантні моделі, метод фінансових коефіцієнтів.

Експрес-аналіз – це метод оцінки фінансового стану підприємства на основі типових ознак, характерних для певних економічних явищ. Метою експрес-аналізу є поточна та достатньо швидка оцінка фінансового стану і динаміки розвитку підприємства [31, с. 53].

Загальний зміст експрес-аналізу полягає у відборі невеликої кількості найсуттєвіших і непомилок в обчисленні показників та постійне їх відстеження в динаміці. Метод експрес-аналізу звітності передбачає аналіз ресурсів підприємства та їхньої структури, результатів діяльності, та ефективності використання власних і позикових засобів.

Основні етапи проведення експрес-аналізу фінансового стану підприємства:

- 1) підготовчий етап: ознайомлення з аудиторським висновком, перевірка готовності звітності до читання;
- 2) попередній огляд бухгалтерської звітності;
- 3) економічне читання й аналіз звітності.

Основний етап експрес-аналізу фінансового стану (третій) починається з побудови балансу в агрегованому (спрощеному) вигляді (за основними розділами та важливими групами статей), визначення зміни суми валюти

балансу. Збільшення суми балансу є позитивним явищем, адже свідчить про зростання виробничих можливостей підприємства. Зменшення валюти балансу – негативне явище, що свідчить про спад у діяльності підприємства (зниження попиту на продукцію, нестачу сировини, матеріалів, тощо), що може призвести до зниження рівня фінансового стану.

Баланс за звітний період порівнюють з балансами попередніх років, даними підприємств-конкурентів у галузі. Для оцінки динаміки фінансового стану зіставляють зміни підсумку валюти балансу зі змінами фінансових результатів, підприємства (виручкою) від реалізації продукції (робіт, послуг), прибутком від реалізації та загальним прибутком. Випередження темпів зростання чистого доходу від реалізації прибутку реалізації та загального прибутку свідчить про поліпшення використання коштів на підприємстві, і навпаки.

Далі аналізують характер змін окремих статей балансу за допомогою горизонтального (часового) і вертикального (структурного) аналізу. Горизонтальний аналіз показників дає змогу встановити абсолютні відхилення і темпи зростання за кожною статтею балансу, а вертикальний аналіз балансу – зробити висновки про співвідношення власного й позикового капіталів, що свідчить про рівень автономності підприємства, та фінансову стабільність [31, с. 62].

Таким чином, експрес-аналіз дає наочну та доступну оцінку фінансового стану та динаміки економічного росту підприємства, в результаті чого робиться висновок про рівень фінансового стану та необхідність більш глибокого аналізу.

Метод оцінки фінансового стану за допомогою абсолютних показників використовується для оцінки окремих аспектів фінансового стану, наприклад, при визначенні типів фінансової стійкості, при характеристиці співвідношення «витрати – прибуток» тощо.

Абсолютні показники фінансової стійкості відображають рівень забезпеченості запасів джерелами формування. За абсолютний показник фінансової стійкості підприємства приймають наявність у нього власних

оборотних коштів (інші назви – робочий капітал, капітал, що функціонує). Цей показник визначається як різниця між власним капіталом (ВК) та вартістю необоротних активів (НА), на покриття якої насамперед спрямовується власний капітал:

$$\text{ВОК} = (\text{Ір. ПБ}) - \text{Ір. АБ}, \quad (2.1)$$

де ВОК – власні оборотні кошти (власний оборотний капітал;

І р. ПБ – власний капітал підприємства (підсумок розділу І пасиву балансу);

І р. АБ – вартість необоротних активів підприємства (підсумок розділу І активу балансу).

Додатне значення ВОК, тобто наявність власних обігових коштів, є мінімальною умовою фінансової стійкості підприємства.

Метод оцінки фінансового стану, що базується на розрахунку абсолютних показників забезпеченості запасів джерелами їх формування, передбачає визначення наступних показників (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Показники для визначення типу фінансової стійкості підприємства

Показник	Умовне позначення	Порядок розрахунку за даними форми № 1
Власні оборотні кошти	ВОК	р. 1495 – р. 1095
Довгострокові кредити банків	Дк	р. 1510
Короткострокові кредити банків	Кк	р. 1600
Запаси і поточні біологічні активи	З	р. 1100 + р. 1110

Джерело: [36, с. 120]

Залежно від співвідношення вартості запасів і витрат, суми власного оборотного капіталу й нормальних джерел фінансування запасів, можна виділити 4 типи поточної якісної оцінки фінансової стійкості підприємства (див. табл. 2.2).

Метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства полягає у порівнянні системи обраних показників, які характеризують фінансово-економічний стан підприємства, з нормативними показниками або з еталонним

(умовним) підприємством, яке має найкращі результати за всіма порівнюваними показниками.

Таблиця 2.2 – Типи фінансової стійкості підприємства

Типи фінансової стійкості	Умови	Характеристика фінансового стану
Абсолютна фінансова стійкість	$Z < \text{ВОК}$ $Z \leq \text{ВОК} + D_k$ $Z \leq \text{ВОК} + D_k + K_k$	Наявний надлишок власного оборотного капіталу для фінансування запасів, високий рівень платоспроможності. Підприємство не залежить від зовнішніх джерел фінансування своєї виробничо-фінансової діяльності. Не є оптимальним, адже керівництво не використовує зовнішні джерела для фінансування діяльності (не вміє, не бажає, не має можливості).
Нормальна фінансова стійкість	$Z > \text{ВОК}$ $Z \leq \text{ВОК} + D_k$ $Z \leq \text{ВОК} + D_k + K_k$	Наявний надлишок власного оборотного капіталу та довгострокових кредитів банків для фінансування запасів, платоспроможність гарантована.
Нестійкий фінансовий стан	$Z > \text{ВОК}$ $Z > \text{ВОК} + D_k$ $Z \leq \text{ВОК} + D_k + K_k$	Запаси забезпечуються за рахунок усіх основних джерел – власні оборотні кошти, довгострокові зобов'язання та короткострокові кредити. Виникає необхідність залучення додаткових позикових джерел фінансування запасів. Фінансовий стан підприємства є нестійким, поточна платоспроможність порушена, проте у підприємства є можливість у найближчому майбутньому її оновити за умови швидкого реагування (збільшення власних оборотних коштів, додаткового залучення довгострокових кредитів банків).
Кризовий фінансовий стан	$Z > \text{ВОК}$ $Z > \text{ВОК} + D_k$ $Z > \text{ВОК} + D_k + K_k$	Запаси не забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових зобов'язань та короткострокових кредитів. Джерелом фінансування запасів підприємства є їхня кредиторська заборгованість. Наявність простроченої кредиторської та дебіторської заборгованості, повна втрата платоспроможності. Фінансовий стан підприємства є кризовим, підприємство знаходиться на межі банкрутства. Для стабілізації господарської діяльності підприємства необхідні санаційні заходи.

Джерело: складено автором за даними [10, с. 265 – 267], [36, с. 120 – 122]

У широкому розумінні рейтинг – це ієрархічна система, в якій між об'єктами встановлюється якісне співвідношення переваги за певними принципами та визначається їх місце в процесі ранжування. Рейтинговий метод оцінки фінансового стану підприємства дозволяє порівняти результати діяльності підприємства у динаміці, а також, з результатами інших підприємств,

визначити становище підприємства серед конкурентів, визначити підприємства-лідерів за стійкістю фінансового стану у галузі.

Вибір початкових показників для рейтингової оцінки повинен ґрунтуватися на меті оцінки фінансового стану та завдань, які ставлять перед собою аналітики. Отже, рейтингова оцінка фінансового стану підприємства може бути зроблена за окремими показниками діяльності (групами показників), або може бути комплексною, при проведенні якої будуть враховані усі найважливіші показники діяльності підприємства, а саме: фінансова стійкість, ліквідність та платоспроможність, фінансові результати, рентабельність, ефективність використання виробничих і фінансових ресурсів, виробничий потенціал, стан і розміщення коштів, показники ділової активності підприємства тощо.

В процесі оцінки фінансового стану за рейтинговим методом показники можуть порівнюватися з еталонними значеннями, плановими, з найкращими показниками у групі підприємств, з показниками в динаміці.

Простим способом визначити місце підприємств за їх фінансовим станом є рейтинг підприємств за критерієм «суми місць». Спочатку визначають місце, яке посідає підприємство за кожним обраним показником. Далі по кожному підприємству підсумовують значення місць за всіма аналізованими показниками. Підприємство з максимальною сумою місць посяде у рейтингу першу позицію. Перевагою методу рейтингової оцінки фінансового стану за «сумою місць» є його простота, а недоліком – неточність результатів, проте, його можна застосовувати першому етапі оцінки, коли треба виявити підприємства-лідери у галузі.

Інтегральна оцінка є універсальним методом компактного подання великих масивів фінансово-економічних показників. Сутність інтегрального показника полягає в переході від великої кількості ознак певного явища до меншого числа компактних показників, які відображають найбільш суттєві його властивості.

Найбільш ефективний результат від інтегральної оцінки фінансового стану підприємства можна отримати у випадку, коли єдиний оціночний показник встановити чітко неможливо (значна кількість показників взаємопов'язані і дублюють один одного, а інші розраховуються за непрямими методами). Вона може використовуватися для порівняння фінансового стану підприємств на дату складання балансу або у динаміці. Також цей метод використовується, коли необхідно визначити комплексні надійні параметри з метою їх використання як шкали (індексу) для порівняння великої кількості об'єктів, критеріїв порівняння, незалежного індикатора оцінки рівня фінансового стану підприємств, методу ранжування рівнів фінансового стану різних підприємств, величини рівнів фінансового стану в динаміці.

Рейтингова оцінка фінансового стану підприємства робиться за наступними етапами (метод відстаней):

1) вихідні дані для розрахунків розташовують у вигляді початкової матриці (a_{ij}) , де рядки (I) є номерами показників, а стовпці (J) – номерами підприємств;

2) визначають показники підприємства-еталону (максимальне значення за кожним показником), їх заносять в стовбець показників еталонного підприємства (за еталонні значення можна також обрати нормативні значення аналізованих показників);

3) вихідні дані матриці стандартизуються у відношенні до відповідного еталонного показника за формулою:

$$x_{ij} = a_{ij} / \max a_{ij}, \quad (2.2)$$

де x_{ij} – стандартизовані показники фінансового стану j-го підприємства;

a_{ij} – i-ий показник фінансового стану j-го підприємства;

$\max a_{ij}$ – еталонне значення показника;

4) визначають рейтингову оцінку кожного аналізованого підприємства за формулою:

$$R_j = \sqrt{((1 - x_{1j})^2 + (1 - x_{2j})^2 + (1 - x_{nj})^2)}, \quad (2.3)$$

де R_j – інтегральна оцінка фінансового стану j-го підприємства;

x_{ij} – стандартизовані показники фінансового стану j -го підприємства;

5) підприємства ранжуються (упорядковуються) у порядку спадання рейтингової оцінки. Найвищий рейтинг має підприємство, яке має мінімальне значенням R .

Для оцінки фінансового стану підприємства та прогнозування ризику банкрутства також використовують різні економіко-математичні моделі. У світовій практиці розрахунок інтегрального показника найчастіше ґрунтується на дискримінантному аналізі (аналіз множинних дискримінант – Multiple-discriminant analysis, MDA). Дискримінантний аналіз (Discriminant Analysis) банкрутства полягає в аналізі співвідношення фінансових коефіцієнтів, побудові дискримінантної функції за допомогою математико-статистичних методів та розрахунку інтегрального показника (Z), який указує на ймовірність банкрутства підприємства [31, с. 222].

У загальному вигляді дискримінантна функція має вигляд:

$$Z = a_0 + a_1 x_1 + a_2 x_2 + \dots + a_n x_n, \quad (2.4)$$

де Z – індекс ймовірності банкрутства (залежна дискримінантна змінна);

$x_1, x_2, \dots, x_n$ – показники (фактори впливу) діяльності підприємства (незалежні змінні дискримінантної функції);

$a_1, a_2, \dots, a_n$ – параметри, що показують ступінь впливу показників на ймовірність банкрутства (коефіцієнти дискримінантної функції);

a_0 – вільний член.

Серед дискримінантних моделей оцінки фінансового стану та прогнозування ризику банкрутства виділяють однофакторні та багатфакторні моделі. Двохфакторні моделі є одними з найпростіших моделей прогнозування, що базуються на двох ключових показниках, від яких залежить ймовірність банкрутства підприємства (у двофакторній моделі Е. Альтмана – це коефіцієнт покриття та коефіцієнт концентрації позикового капіталу).

Серед багатфакторних моделей виділяють чотирифакторні моделі діагностики банкрутства (Романа Ліса, Таффлера і Тішоу, Гордона Л. В. Спрінгейта), п'ятифакторні моделі (модель діагностики банкрутства Е.

Альтмана, модель діагностики платоспроможності Конона і Гольдера), шостифакторну модель О.О. Терещенка, дев'ятифакторну модель діагностики банкрутства Фулмера.

Одним з основних методів оцінки фінансового стану підприємства є метод фінансових коефіцієнтів, який передбачає застосування сукупності (системи) показників, що характеризують різні аспекти фінансово-економічної діяльності підприємства.

Взагалі, коефіцієнт – це математичне вираження зв'язку одного показника з іншим. Коефіцієнти є основними інструментами фінансового аналізу, що допомагають встановити зв'язок між різними цифрами у фінансових звітах [12, с. 436]. Отже, система фінансових коефіцієнтів – це сукупність відносних показників, які розраховуються за даними фінансової звітності підприємства і характеризують його фінансовий стан з різних сторін відповідно до завдань фінансового аналізу.

Основні особливості оцінки фінансового стану підприємства за методом фінансових коефіцієнтів полягають у наступному:

- коефіцієнти є відносними величинами, що дозволяє порівнювати різні за масштабом підприємства;
- для оцінки фінансового стану підприємства потрібно мати повну фінансову звітність за обрану кількість періодів, а, саме, баланс (Звіт про фінансовий стан, форма №1), Звіт про фінансові результати (форма №2);
- при проведенні аналізу використовують прийом порівняння (коефіцієнти порівнюють з нормативними значеннями, з показниками минулих періодів, з показниками інших підприємств, а також з середньогалузевими).

Отже, в залежності від мети та поставлених завдань при проведенні оцінки фінансового стану порівнюють:

- розраховані показники підприємства за звітний період з нормативними або плановими для оцінки поточного фінансового стану підприємства, при цьому визначають ступінь їх відхилення, причини відхилень та надають рекомендації щодо коригування окремих напрямів фінансової діяльності підприємства;—

розраховані показники підприємства за звітний період з аналогічними показниками за попередні періоди з метою оцінки динаміки фінансового стану;

– показники підприємства з аналогічними показниками конкурентів з метою виявлення слабких і сильних сторін та розробки заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства на регіональному ринку);

– показники підприємства з середньогалузевими, визначають ступінь їх відхилення з метою оцінки конкурентної позиції підприємства у галузі та виявлення резервів щодо підвищення ефективності його діяльності;

– звітні показники окремих структурних підрозділів підприємства (центрів відповідальності) з метою їх порівняльної оцінки та виявлення резервів підвищення ефективності діяльності внутрішніх підрозділів підприємства.

Таким чином, фінансові коефіцієнти визначають зв'язок (співвідношення) між двома елементами фінансової інформації. Вони дають можливість оцінки фінансового стану підприємства в динаміці, порівняння показників підприємства з аналогічними показниками інших підприємств та середньогалузевими.

Сьогодні у світовій практиці існує дуже велика кількість коефіцієнтів (більше ста), які рекомендовано для розрахунку та оцінки фінансового стану підприємства. Однак це не означає, що аналіз та оцінку фінансового стану підприємства завжди треба проводити за ними всіма. По-перше, більшість з коефіцієнтів дублюють один одного, а, по-друге, відбір тих чи інших показників обумовлюється цілями оцінки фінансового стану підприємств та інформаційними потребами зацікавлених осіб (керівництва підприємства, акціонерів, партнерів, фінансових установ, органів влади, інвесторів тощо). Взагалі, використовуючи метод фінансових коефіцієнтів, можна не тільки оцінити поточний фінансовий стан підприємства, а й передбачити реакцію різних зацікавлених осіб щодо діяльності даного підприємства.

Треба зауважити, що коефіцієнти, за якими оцінюють фінансовий стан підприємства, перебувають у взаємозв'язку та взаємозумовленості. Тому для того, щоб оцінити реальний фінансовий стан, необхідно у кожному конкретному

випадку сформувати оптимальну систему фінансових коефіцієнтів, яка буде відповідати меті, напрямам та завданням аналізу.

Таким чином, після ознайомлення з сутністю основних методів оцінки фінансового стану підприємства, можна зробити наступні висновки:

- вибір методу залежить, насамперед, від поставленої мети та завдань дослідження;

- метод експрес-аналізу не дає вичерпних відповідей про конкретні напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства;

- абсолютні показники можуть бути використані для оцінки тільки окремих аспектів фінансового стану;

- дискримінантні моделі, рейтингова та інтегральна оцінки не дають можливість виявити загальні тенденції та резерви покращення фінансового стану;

- метод фінансових коефіцієнтів, хоч і є достатньо трудомістким, проте дозволяє охарактеризувати фінансовий стан підприємства за усіма обраними напрямами та виявити резерви щодо його покращення.

Отже, найбільш доцільним у нашому дослідженні буде використання саме методу фінансових коефіцієнтів, що відповідає поставленій меті та завданням (аналіз загальних тенденцій та виявлення негативних ознак у фінансовому стані підприємств, пошук резервів та розробка заходів щодо його покращення).

2.2. Методика оцінки фінансового стану підприємства за методом фінансових коефіцієнтів

Етапи процедури оцінки фінансового стану підприємства за методом фінансових коефіцієнтів представлено на рис. 2.2.

Інформаційною базою для оцінки фінансового стану підприємства є дані бухгалтерського обліку, а також фінансової та статистичної звітності. Нормативно-правовим забезпеченням бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері та використання даних фінансової звітності у

фінансовому аналізі є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [45] та «Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку» [46].

Рисунок 2. 2 – Етапи оцінки фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором

Фінансова звітність – це звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [45]. Отже, основним джерелом інформації для оцінки фінансового стану підприємства служать наступні форми фінансової звітності [47]:

– баланс (Звіт про фінансовий стан), форма № 1 (відображає активи, зобов'язання і власний капітал) підприємства на певну дату);

– Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма № 2 (відображає доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід);

– Звіт про рух грошових коштів» (за прямим методом), форма № 3 (відображає надходження і вибуття грошових коштів (грошей) протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності);

– Звіт про власний капітал», форма № 4 (відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду);

– Примітки до річної фінансової звітності, форма № 5.

У п.п. 1.2 дослідження нами було обґрунтовано вибір платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності як критеріїв для оцінки фінансового стану підприємств машинобудівної галузі. Кожному із зазначених критеріїв притаманні певні показники, що характеризують фінансовий стан підприємства у розрізі даного напрямку.

Залежно від рівня ліквідності активи підприємства (статті активу балансу) умовно поділяються на чотири групи (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Розподіл активів підприємства за рівнем ліквідності

Група активів	Розрахунок (за формою №1)	Склад групи
А 1. Найліквідніші активи	p.1160 + p.1165	Гроші та їх еквіваленти, а також поточні фінансові інвестиції.
А 2. Активи, що швидко реалізуються	Сума рядків з 1125 до 1155 (p.1125 +...+ p.1155)	Дебіторська заборгованість.
А 3. Активи, що повільно реалізуються	p.1100 + p.1110 + p.1170 + p.1190	Всі інші статті розділу II активу балансу (запаси та витрати)
А 4. Активи, що важко реалізуються	p.1095 + p.1200	Всі статті розділу I активу балансу «Необоротні активи» та розділу III «Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття».

Джерело: складено автором

Для визначення відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства необхідний також розподіл зобов'язань підприємства (статті пасиву балансу) за термінами їх повернення (табл. 2.4).

Для оцінки рівня ліквідності (платоспроможності) підприємства окремі групи поточних активів зіставляють з поточними зобов'язаннями (на основі даних балансу), при цьому розраховують наступні коефіцієнти.

Таблиця 2.4 – Розподіл пасивів підприємства за термінами їх повернення

Група пасивів	Розрахунок (за формою №1)	Склад групи
П1. Найтерміновіші пасиви	p.1615 + ... + ... + p.1660 + p.1690	Поточна кредиторська заборгованість.
П2. Короткострокові пасиви	p.1600 + p.1605 + p.1610 + p.1665	Короткострокові кредити банків, векселі видані, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, доходи майбутніх періодів.
П3. Довгострокові пасиви	p.1500 + p.1510 + p.1515	Довгострокові зобов'язання, доходи майбутніх періодів (понад 12 місяців)
П4. Постійні пасиви	p.1495 + p.1520 + p.1525	Статті розділу I пасиву балансу «Власний капітал підприємства», а також забезпечення наступних витрат і платежів.

Джерело: складено автором

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал), (Absolute Ratio, коефіцієнт негайної ліквідності, миттєвої ліквідності, ліквідності першого ступеня) – це найбільш жорсткій критерій платоспроможності та ліквідності підприємства, який визначається відношенням найліквідніших активів (A1) до поточних зобов'язань підприємства. Він показує, яка частка поточних зобов'язань може бути погашена миттєво, негайно, якщо виникає така необхідність (наприклад, у випадку критичного стану) [31, с. 130]. Розраховується за формулою:

$$K_{ал} = A1 / (П1 + П2) = Г / ПЗ, \quad (2.5)$$

де $K_{ал}$ – коефіцієнт абсолютної ліквідності;

Г – Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Теоретично достатнім вважається, якщо коефіцієнт абсолютної ліквідності є вищим 0,2, тобто 20 % своїх короткострокових боргів підприємство може погасити водночас, а платоспроможність вважається нормальною. Проте, на практиці фактичні середні значення показників платоспроможності підприємства частіше за все є значно нижчими за нормативи, але це ще не дає підстави робити висновок про неможливість підприємства негайно погасити свої

зобов'язання, адже малоімовірно, щоб усі його кредитори одночасно висунули йому свої боргові вимоги та ще й у грошовій формі [16, с. 72].

Коефіцієнт абсолютної ліквідності реально може перебувати в межах нормативного обмеження для підприємств, які займаються переважно посередницькою, торговельно-закупівельною, біржевою діяльністю. У підприємств виробничої сфери, навіть якщо вони є платоспроможними за коефіцієнтом загальної ліквідності чи коефіцієнтом швидкої ліквідності, значення коефіцієнта абсолютної ліквідності може бути дуже низьким [36, с. 148].

Треба зазначити, що надто високе значення коефіцієнту абсолютної ліквідності негативно впливає на рентабельність підприємства, адже залучений капітал вкладається в грошові кошти та їх еквіваленти, які є неробочими активами.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшл), (Quick (Acid-Test) Ratio, коефіцієнт суворої, критичної, проміжної ліквідності, коефіцієнт миттєвої оцінки, ліквідності другого ступеня, «кислотний тест») характеризує потенційну платоспроможність підприємства з урахуванням майбутніх надходжень від дебіторів. Визначається відношенням суми грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень і дебіторської заборгованості до поточних зобов'язань:

$$K_{\text{шл}} = (A1 + A2 + A3) / (П1 + П2) = (ОА - ВЗ) / ПЗ, \quad (2.6)$$

де $K_{\text{шл}}$ – коефіцієнт швидкої ліквідності;

ОА – оборотні активи;

ВЗ – виробничі запаси;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Західні аналітики рекомендують коефіцієнт швидкої ліквідності більше ніж 0,5. Проте, його величина може змінюватися залежно від галузі промисловості: для підприємств обробної індустрії середня величина показника швидкої ліквідності може сягати 1,1, для оптової торгівлі – 0,8 і для роздрібною – 0,5 [31, с. 129]. Нормативне значення коефіцієнта швидкої ліквідності для вітчизняних підприємств перебуває у межах 0,6 – 0,8.

На практиці багато підприємств мають більш низький коефіцієнт швидкої ліквідності ($< 0,5$), тому для оцінки їх ліквідності необхідно проаналізувати тенденції зміни цього показника за певний період часу [31, с. 130].

Проводячи оцінку фінансового стану підприємства за коефіцієнтом швидкої ліквідності, слід звертати увагу не тільки на його числове значення. Якщо зростання цього показника було пов'язане зі збільшенням простроченої дебіторської заборгованості, це свідчить про серйозні фінансові проблеми підприємства.

3. Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл}$) (Current Ratio, коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт покриття, ліквідності третього ступеня, коефіцієнт загальної платоспроможності) – це найбільш комплексний показник оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства, який визначається відношенням усієї суми оборотних активів до поточних зобов'язань і забезпечень [36, с. 148]. Цей коефіцієнт показує, скільки гривень поточних активів припадає на 1 гривню поточних зобов'язань підприємства:

$$K_{пл} = (A1 + A2 + A3) / (П1 + П2) = OA / ПЗ, \quad (2.7)$$

де $K_{пл}$ – коефіцієнт поточної ліквідності;

OA – оборотні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Оптимальне значення коефіцієнта поточної ліквідності становить 1,5 – 2, проте єдиний норматив цього показника для підприємства різних галузей економіки встановити неможливо, адже його рівень залежить від виду діяльності підприємства, структури та якості активів, швидкості погашення поточної кредиторської заборгованості тощо).

Мінімально допустиме значення коефіцієнта поточної ліквідності дорівнює 1. Якщо $K_{пл} < 1$, то це говорить про високий фінансовий ризик, баланс вважається неліквідним, а підприємству загрожує неплатоспроможність, адже воно не в змозі сплатити свої рахунки. Якщо $K_{пл} = 1$, то це вказує на рівність поточних активів і короткострокових зобов'язань, проте також виникає загроза

для фінансової стабільності підприємства, адже що не всі активи будуть негайно реалізовані через різний ступінь їхньої ліквідності.

Якщо коефіцієнт поточної ліквідності має високе значення (значно перевищує 1), то це не завжди є ознакою належного рівня платоспроможності підприємства, адже може вказувати на незадовільне управління активами (накопичення запасів, відтягування грошей у дебіторську заборгованість, понаднормативні залишки готової продукції на складах тощо). Також це може вказувати на те, що підприємство володіє значним обсягом вільних ресурсів, що сформувалися завдяки власним джерелам.

Ситуація, коли підприємство має нормальний коефіцієнт поточної ліквідності, але слабкий коефіцієнт швидкої ліквідності, є найбільш небезпечнішою ознакою, яка свідчить, що надлишок запасів утворюється внаслідок скорочення обсягів дебіторської заборгованості та грошових коштів [31, с. 130].

Методика розрахунку показників ліквідності та платоспроможності підприємства та їх нормативні значення представлена в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Показники платоспроможності (ліквідності) підприємства

Показник	Економічний зміст	Порядок розрахунку (за формою №1)	Нормативне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(Грошові кошти + поточні фінансові інвестиції) / Поточні зобов'язання	$(p.1160 + p.1165) / p.1695$	> 2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – запаси) / Поточні зобов'язання; (Грошові кошти + поточні фінансові інвестиції + дебіторська заборгованість) / Поточні зобов'язання	$(p.1195 - p.1100) / p.1695$	0,6-0,8
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	$p.1195 / p.1695$	> 1

Джерело: складено автором на основі даних [36, с. 146 – 148], [38, с. 56, 57]

На відміну від перших двох показників, які показують короткострокову платоспроможність підприємства, коефіцієнт поточної ліквідності відображає його платіжні можливості на відносно віддалену перспективу (на період

середньої тривалості одного обороту оборотних активів за умови своєчасної реалізації готової продукції, товарів, розрахунків з дебіторами).

Далі фактичні значення коефіцієнтів порівнюють з нормативними значеннями та у динаміці. Після оцінки рівня і динаміки коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності підприємства роблять наступні висновки:

– після порівняння фактичних значень з нормативними – про платоспроможність, недостатню платоспроможність або неплатоспроможність підприємства за відповідним показником;

– після порівняння фактичних значень у динаміці – про підвищення (зниження) рівня платіжних можливостей (рівня платоспроможності) підприємства за відповідним показником з урахуванням використання відповідних груп платіжних засобів [36, с. 149].

У п.п. 2.1 дослідження нами була вже розглянута методика визначення типу фінансовою стійкості підприємства на основі абсолютних показників. Проте, при оцінці фінансового стану підприємства доцільно також розраховувати й відносні показники, адже фінансовий стан підприємства багато у чому залежить від співвідношення власних і позикових коштів (структури джерел формування капіталу). Основними з таких показників є наступні.

1. Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності) ($K_{авт}$) (коефіцієнт концентрації власного капіталу) характеризує частку власного капіталу в загальній вартості авансованого капіталу, розраховується за формулою:

$$K_{авт} = BK / K, \quad (2.8)$$

де $K_{авт}$ – коефіцієнт фінансової автономії;

BK – власний капітал;

K – сума загального капіталу (валюта балансу).

Чим вище значення коефіцієнта фінансової автономії, тим підприємство є більш фінансово стійким і незалежним від зовнішніх кредиторів. Мінімально допустимим значенням є 0,5. Отже, якщо $K_{авт} \geq 0,5$, то ризик кредиторів (постачальників, банків, інвесторів) є мінімальним, адже підприємство може всі

свої зобов'язання і забезпечення покрити за рахунок власних джерел фінансування.

2. Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу) ($K_{ф.р.}$) характеризує, скільки позикових коштів підприємство залучило на 1 грн власного капіталу, розраховується за формулою:

$$K_{ф.р.} = ПК / ВК, \quad (2.9)$$

де $K_{ф.р.}$ – коефіцієнт фінансового ризику;

ПК – позиковий капітал;

ВК – власний капітал.

Коефіцієнт фінансового ризику є одним із основних індикаторів фінансової стійкості підприємства, чим вище значення цього показника, тим вищий ризик вкладення капіталу у це підприємство. Зростання коефіцієнту фінансового ризику в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, отже, про зниження фінансової стійкості, і навпаки.

Рівень цього показника залежить від характеру господарської діяльності підприємства, кон'юнктури товарного і фінансового ринків, швидкості обігу капіталу, рентабельності операційної діяльності, фінансової стратегії підприємства тощо. Нормативне значення – $K_{ф.р.} < 1$, а оптимальне значення – $K_{ф.р.} \leq 0,5$, проте, при високих показниках оборотності значення коефіцієнта може суттєво зростати без загрози для фінансової стабільності підприємства.

3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (K_M) характеризує рівень мобільності власного капіталу, а саме ту частину власного капіталу, що перебуває в обігу і забезпечує необхідну гнучкість у використанні коштів для фінансування поточної діяльності [36, с. 115] (показує, яка частка власного капіталу вкладена в оборотні кошти, а яка – капіталізована). Розраховується за формулою:

$$K_M = ВОК / ВК, \quad (2.10)$$

де K_M – коефіцієнт маневрування;

ВОК – власні оборотні кошти;

ВК – власний капітал.

Чим вище значення коефіцієнту маневреності власного капіталу, тим підприємство має більше можливостей фінансового забезпечення своєї діяльності, проведення розрахунків з кредиторами тощо. Значення показника залежить від галузевої належності підприємства, проте його нормативне значення – не менше 0.

4. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами (K_{3OA}) характеризує частку оборотних активів, які сформовані за рахунок власних фінансових ресурсів підприємства, розраховується за формулою:

$$K_{3OA} = \text{ВОК} / \text{ОА}, \quad (2.11)$$

де K_{3OA} – коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами;

ВОК – власні оборотні кошти;

ОА – оборотні активи.

Нормативне значення показника – 0,1, тобто достатній обсяг власних оборотних коштів – не менше 10 % загальної величини оборотних активів. Якщо $K_{3OA} \geq 0,1$, то підприємство може самостійно фінансувати свою поточну діяльність. Якщо $K_{3OA} < 1$, то структура балансу є незадовільною, а підприємство – неплатоспроможним.

Методика розрахунку показників фінансової стійкості підприємства та їх нормативні значення представлена в табл. 2.7.

Результати розрахунків фактичних значень коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства узагальнюються у вигляді таблиці (див. табл. 2.6). Після оцінки рівня і динаміки коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства роблять наступні висновки:

– після порівняння фактичних значень з нормативними – про фінансову стійкість, недостатню фінансову стійкість або фінансову нестійкість підприємства за відповідним показником (треба враховувати, що неістотне

негативне відхилення фактичного рівня коефіцієнта від нормативного значення свідчить переважно про недостатню фінансову стійкість підприємства [13, с. 47]:

– після порівняння фактичних значень у динаміці – про поліпшення (погіршення) фінансового стану з погляду оцінювання фінансової стійкості підприємства за відповідним показником [36, с. 117].

Таблиця 2.7 – Показники фінансової стійкості підприємства

Показник	Економічний зміст	Порядок розрахунку (за формою №1)	Нормативне значення
Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності), Кавт	Власний капітал / Валюта балансу	p. 1495 / p. 1900	$\geq 0,5$
Коефіцієнт фінансового ризику, Кф.р.	Позиковий капітал / Власний капітал	(p.1595 + p.1695 + p.1700) / p. 1495	< 1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу, Км	Власні оборотні кошти / Власний капітал	(p.1495 – p.1095) / p.1495	$> 0,1$
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами (КЗОА) ОА	Власні оборотні кошти / Оборотні активи	(p.1495 – p.1095) / p.1195	$\geq 0,1$

Джерело: складено автором на основі даних [36, с. 110 – 116], [38, с. 59 – 61],

У загальному вигляді формула ефективності діяльності підприємства має наступний вигляд [13, с. 84]:

$$F = E / P, \quad (2.12)$$

де F – ефективність;

E – ефект (результати);

P – витрати (ресурси).

Отже, всі показники рентабельності є відносними і вимірюються у відсотках. Вони показують скільки одиниць прибутку (валового, операційного, чистого) отримало підприємство на одиницю елементів виробництва (реалізованої продукції, виробничих фондів, загального та власного капіталу тощо), які сприяли його створенню. Алгоритм розрахунку є однаковим для всіх показників рентабельності: в чисельнику показника знаходиться прибуток (чистий, операційний тощо), в знаменнику – той параметр, рентабельність якого

визначається [5, с. 108]. Інформаційною базою для розрахунків показників рентабельності є баланс (Звіт про фінансовий стан, форма № 1) та Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма № 2).

Для оцінки фінансового стану підприємства за показниками рентабельності використовують показники щодо витрат, продукції, реалізації, активів, власного капіталу та зобов'язань (витратні, дохідні та ресурсні). Оскільки основну частину прибутку промислове підприємство отримує від реалізації продукції, то для підприємств машинобудівної галузі важливо оцінити показники рентабельності, що пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Показники рентабельності підприємства

Показник	Економічний зміст	Порядок розрахунку (за формами №1, №2)	Нормативне значення
Витратні показники рентабельності			
Рентабельність продукції, Рпр	Валовий прибуток / Собівартість реалізованої продукції.	ф. 2 р.2090 (р.2095) / ф. 2 р.2050 x 100 %	більше 0, збільшення
Дохідні показники рентабельності			
Валова рентабельність реалізації, Рвп	Валовий прибуток / Чистий дохід	ф. 2 р.2090 (р.2095) / ф. 2 р.2000 x 100 %	більше 0, збільшення
Операційна рентабельність реалізації, Роп	Операційний прибуток / Чистий дохід	ф. 2 р.2190 (р.2195) / ф. 2 р.2000 x 100 %	більше 0, збільшення
Чиста рентабельність реалізації, Рчп	Чистий прибуток (збиток) / Чистий дохід	ф. 2 р.2350 (р.2355) / ф. 2 р.2000 x 100 %	більше 0, збільшення
Ресурсні показники рентабельності			
Рентабельність основних засобів, Роз	Операційний прибуток / Середньорічна вартість основних засобів	ф. 2 р.2190 (р.2195) / ((ф.1 (р.1010 (гр.3 + гр.4) / 2) x 100 %	більше 0, збільшення
Рентабельність оборотних активів, Роа	Чистий прибуток (збиток) / Середньорічна вартість оборотних активів	ф.2 р.2350 (р.2355) / ((ф.1 (р.1195 (гр.3 + гр.4) / 2) x 100 %	більше 0, збільшення
Рентабельність активів (капіталу), ROA	Чистий прибуток (збиток) / Середньорічна вартість активів	ф. 2 р.2350 (р.2355) / ((ф.1 (р.1300 (гр.3 + гр.4) / 2) x 100 %	більше 0, збільшення
Рентабельність власного капіталу), ROE	Чистий прибуток (збиток) / Середньорічна вартість власного капіталу	ф. 2 р.2350 (р.2355) / ((ф.1 (р.1495 (гр.3 + гр.4) / 2) x 100 %	більше 0, збільшення

Джерело: складено автором на основі даних [36, с. 234 – 241], [38, с. 63 – 64]

1. Рентабельність продукції за валовим прибутком ($R_{пр}$) вказує на ефективність роботи структурних підрозділів підприємства за центрами затрат і відповідальності, де формуються змінні витрати, пов'язані з виготовленням продукції, визначенням її собівартості та загальновиробничим управлінням; показує скільки отримано прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво продукції:

$$R_{пр} = (ПР_{в} / СВ) \times 100\%, \quad (2.13)$$

де $R_{пр}$ – рентабельність продукції за валовим прибутком, %;

$ПР_{в}$ – валовий прибуток;

$СВ$ – собівартість реалізованої продукції.

2. Валова рентабельність реалізації ($R_{вр}$) показує, скільки гривень валового прибутку припадає на 1 грн чистого доходу (виручки), наприклад, якщо валова рентабельність реалізації складає 5%, то витрати підприємства становлять 95%. Цей показник відображає ефективність виробничої діяльності підприємства та політики ціноутворення:

$$R_{вр} = ПР_{в} / ЧД, \quad (2.14)$$

де $R_{вр}$ – валова рентабельність реалізації, %;

$ПР_{в}$ – валовий прибуток;

$ЧД$ – чистий дохід.

3. Операційна рентабельність реалізації ($R_{оп}$) показує, скільки гривень операційного прибутку припадає на 1 грн чистого доходу (виручки):

$$R_{оп} = ОП / ЧД \times 100\%, \quad (2.15)$$

де $R_{оп}$ – рентабельність продукції за операційним прибутком, %;

$ОП$ – операційний прибуток;

$ЧД$ – чистий дохід.

Операційна рентабельність реалізації показує рентабельність підприємства після відрахування витрат, які не відносяться до виробництва (витрат на управління та збут товарів). Якщо динаміка валової рентабельності реалізації не змінюється (або збільшується більшими темпами за операційну), а операційної

зменшується, то це свідчить про збільшення адміністративних витрат та витрат на збут.

4. Чиста рентабельність реалізації ($R_{\text{чп}}$) показує, скільки гривень чистого прибутку припадає на 1 грн чистого доходу (виручки):

$$R_{\text{чп}} = \text{ЧП} / \text{ЧД} \times 100\%, \quad (2.16)$$

де $R_{\text{чп}}$ – рентабельність продукції за чистим прибутком, %;

ЧП – чистий прибуток;

ЧД – чистий дохід.

Чиста рентабельність реалізації характеризує повний вплив структури капіталу і фінансування підприємства на його рентабельність. Якщо операційна рентабельність реалізації не змінюється, а чиста рентабельність зменшується, то це може свідчити про збільшення фінансових витрат, отримання збитків від інвестиційної діяльності або про підвищення суми податкових платежів, які сплачує підприємство [31, с. 192].

Ресурсні показники рентабельності (рентабельність різних активів, власного та позикового капіталу) використовуються в залежності від мети оцінки фінансового стану підприємства. Отже, в оцінці рентабельності власного капіталу зацікавлені власники і засновники підприємства, в оцінці рентабельності позикового капіталу – потенційні інвестори та кредитори. Враховуючи мету нашого дослідження, а саме виявлення резервів підприємства щодо покращення фінансового стану, доцільно оцінити рентабельність його активів (основних та оборотних) та загального та власного капіталу.

1. Рентабельність основних засобів ($R_{\text{оз}}$) показує скільки гривень прибутку припадає на 1 гривню авансованих у виробництво основних засобів. В чисельнику доцільніше обрати прибуток від операційної діяльності, адже в генеруванні саме цього прибутку беруть участь основні засоби виробничого підприємства [5, с. 65]:

$$R_{\text{оз}} = \text{ОП} / \text{ОЗ}_{\text{сер}} \times 100\%, \quad (2.17)$$

де $R_{\text{оз}}$ – рентабельність основних засобів, %;

ОП – операційний прибуток;

$ОЗ_{сер}$ – середньорічна вартість основних засобів.

2. Рентабельність оборотних активів (P_{OA}) показує можливість підприємства забезпечити достатній обсяг прибутку по відношенню до оборотних активів, які використовуються в діяльності підприємства:

$$P_{OA} = ЧП / ОА_{сер}, \quad (2.18)$$

де P_{OA} – рентабельність оборотних активів, %;

ЧП – чистий прибуток;

$ОА_{сер}$ – середньорічна вартість оборотних активів.

3. Рентабельність активів (капіталу) (ROA , Return on Assets) показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання прибутку:

$$ROA = ЧП / А_{сер}, \quad (2.19)$$

де ROA – рентабельність активів (капіталу), %;

ЧП – чистий прибуток;

$А_{сер}$ – середньорічна вартість активів (валюти балансу).

Цей показник є одним з ключових критеріїв оцінки ефективності діяльності підприємства, а також критерієм ефективності стратегічного управління підприємством.

4. Рентабельність власного капіталу (ROE , Return on Equity) характеризує ефективність використання капіталу, вкладеного власниками у підприємство, є стратегічним критерієм оцінки ефективності діяльності підприємства:

$$ROE = ЧП / ВК_{сер}, \quad (2.20)$$

де ROE – рентабельність власного капіталу, %;

ЧП – чистий прибуток;

$ВК_{сер}$ – середньорічна вартість власного капіталу.

Методика розрахунку показників рентабельності підприємства та їх нормативні значення представлені в табл. 2.8.

Результати розрахунків фактичних значень коефіцієнтів рентабельності підприємства узагальнюють у вигляді таблиці (див. табл. 2.6). Після оцінки рівня та динаміки показників рентабельності підприємства роблять висновки про рівень фінансового стану підприємства та його динаміку за цими показниками.

Отже, зазначена методологія буде використана нами при подальшому емпіричному аналізі, в результаті чого ми отримаємо показники, що дозволять оцінити фінансовий стан машинобудівних підприємств та розробити заходи щодо його покращення.

3. ЕМПІРИЧНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

3.1. Аналіз тенденцій функціонування підприємств у сфері машинобудування

На початку 90-х років ХХ ст. на машинобудування припадала третина промисловості України, а виготовлення значної частини машинобудівної продукції майже повністю забезпечувалось вітчизняними виробниками. Однак, за останні тридцять років вітчизняне машинобудування зазнало деструктивних змін, які спричинили падіння виробництва і, відповідно, втрату позицій на світовому ринку [48, с. 74].

На сучасний стан промисловості України, головним чином, вплинула загальна економічна криза 90-х рр. Найбільш негативні її наслідки проявилися саме в машинобудуванні, розвиток якого відбувався в умовах зростання сировинної складової виробництва та скорочення в його структурі частки інноваційної продукції з високою доданою вартістю.

Сьогодні економіка України належить до типу економік, що розвиваються, окрім того, вона переживає наслідки військових дій з боку РФ. Складні економічні умови вимагають уваги до аналізу розвитку галузей, зокрема до тенденцій функціонування підприємств у сфері машинобудування, як однієї зі стратегічних галузей, яка визначає виробничий потенціал та обороноздатність нашої держави.

У 2019 – 2021 рр. загальна кількість підприємств машинобудування має тенденцію до збільшення (див. табл. 3.1). Так, у 2019 р. цей показник складав 3 517 од., а у 2021 – вже 3 690 од., що на 173 од. більше. Така ж тенденція спостерігається у цей період й за підприємствами середнього та малого бізнесу (постійне збільшення їх кількості). Натомість загальна кількість великих машинобудівних підприємств у цей період мала тенденцію до зниження.

У 2022 р. кількість машинобудівних підприємств значно скоротилося (на 783 од.), що пояснюється початком повномасштабної війни з боку РФ. Така

негативна тенденція спостерігається за усіма видами підприємств. На кінець 2023 р. кількість великих та малих підприємств зростає (на 2 од. та 385 од. відповідно), проте кількість середніх підприємств продовжує скорочуватися (на 32 од.).

Таблиця 3.1 – Кількість машинобудівних підприємств України з їх розподілом на великі, середні та малі (КВЕД 28 «Виробництво машин і устаткування»)

Роки	Кількість підприємств, од.	У тому числі					
		великі		середні		малі	
		одиниць	у % до загальної кількості	одиниць	у % до загальної кількості	одиниць	у % до загальної кількості
2019	3 517	11	0,31	332	9,44	3 174	90,25
2020	3 657	5	0,14	315	8,61	3 337	91,25
2021	3 690	9	0,24	295	7,99	3 386	91,76
2022	2 907	4	0,14	226	7,77	2 677	92,09
2023	3 262	6	0,18	194	5,95	3 062	93,87

Джерело: складено автором за даними [49]

Що стосується структури, то за аналізований період частка великих та середніх машинобудівних підприємств постійно скорочується, натомість частка підприємств малого бізнесу постійно зростає. Така динаміка є негативною тенденцією, адже призводить до значної втрати валового внутрішнього продукту країни. Окрім цього, зменшення кількості великих машинобудівних підприємств знижує експортний потенціал вітчизняної промисловості, що призводить до втрати позицій на світовому ринку високотехнологічної продукції.

У досліджуваному періоді обсяги реалізованої продукції підприємств машинобудування мають тенденцію до постійного збільшення у всіх роках, окрім 2022 р., коли цей показник знизився на 41,25% (див. табл. 3.2). Це пояснюється зменшенням кількості підприємств, знищенням їх виробничих потужностей, а також знаходженням багатьох підприємств на окупованих територіях. Треба зазначити, що при зростанні обсягів реалізації продукції машинобудівного сектора темпи її приросту мають тенденцію до зниження. Також спостерігається постійне зниження частки реалізованої продукції підприємств машинобудування у загальному обсязі реалізації. У 2023 р.

відбулося нарощування обсягів реалізації у галузі машинобудування (на 36,99%), проте цей показник ще не досяг свого значення 2019 року.

Таблиця 3.2 – Обсяг реалізованої продукції підприємств машинобудування (2019 – 2023 рр.)

Роки	Усі підприємства	Підприємства машинобудування		Темпи росту	Відхилення	
		абс., тис. грн	у % до загального обсягу		абс., тис. грн	% до загального обсягу
2019	9841060737,7	79 308 032,9	0,81	+3,03	+2 330 323,9	-0,01
2020	10273152534,6	80 059 218,0	0,78	+0,95	+751 185,1	-0,03
2021	13867032389,4	97 636 316,6	0,70	+2,19	+1 757 098,6	-0,08
2022	11033018089,3	57 363 688,0	0,52	-41,25	-40 272 628,6	-0,18
2023	13456367049,8	78 582 909,4	0,58	+36,99	+21 219 221,4	+0,06

Джерело: складено автором за даними [49]

У 2020 р. та 2022 р. фінансовим результатом діяльності підприємств машинобудування є збиток, що пояснюється відповідно пандемією COVID-19 та початком повномасштабного вторгнення з боку РФ. Рентабельність операційної діяльності машинобудівних підприємств у ці роки впала на 7,6 % та 13,3 % відповідно (на фоні падіння рентабельності усіх підприємств України на 4,0 % та 9,3 %. Така ж тенденція спостерігається й за результатами усієї діяльності підприємств (див. табл. 3.3, рис. 3.1).

Таблиця 3.3 – Рентабельність (збитковість) операційної та всієї діяльності підприємств України (2019 – 2023 рр.)

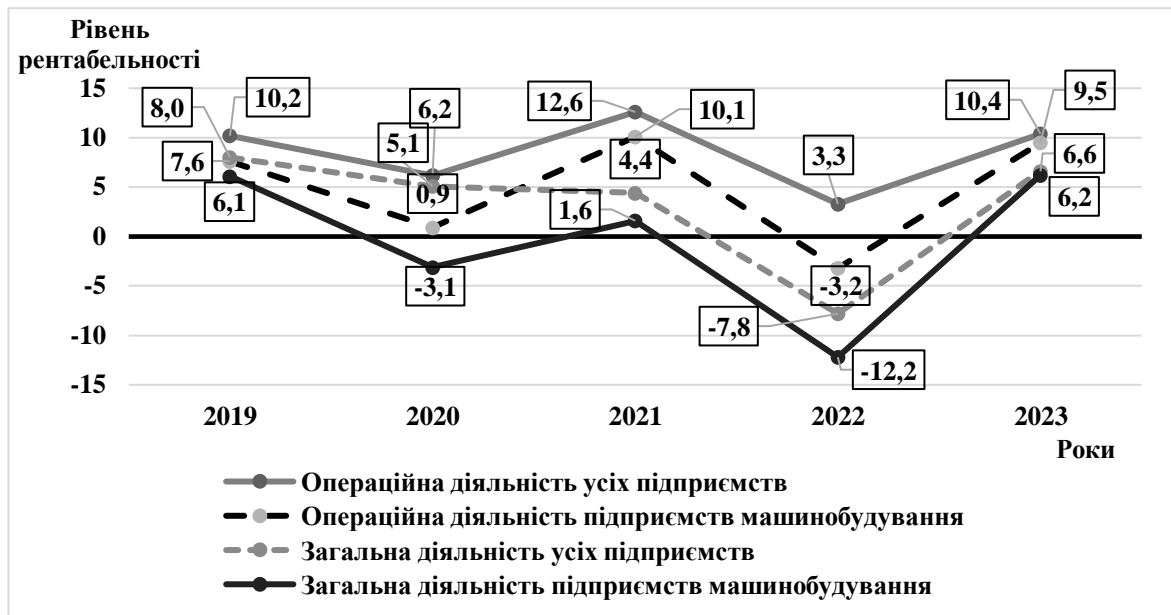
Роки	Операційна діяльність				Уся діяльність			
	Усі підприємства	Підпр. машинобуд.	Відхилення		1	2	Відхилення	
			1	2			1	2
2019	10,2	7,6	+2,1	+3,1	8,0	6,1	+1,9	+5,2
2020	6,2	0,9	-4,0	-7,6	5,1	-3,1	-2,9	-3,0
2021	12,6	10,1	+6,4	+9,2	4,4	1,6	-0,7	+4,7
2022	3,3	-3,2	-9,3	-13,3	-7,8	-12,2	-12,2	-13,8
2023	10,4	9,5	+7,1	+12,7	6,6	6,20	+14,4	+18,4

Джерело: складено автором за даними [49]

У 2023 р. діяльність як усіх підприємств, так і підприємств машинобудування є прибутковою. Рентабельність операційної діяльності

підприємств машинобудування збільшилась на 12,7 % (усіх підприємств – на 7,1), а усієї діяльності – на 18,4 % (усіх підприємств – на 14,4 %).

Рисунок 3.1 – Динаміка рівня рентабельності (збитковості) діяльності підприємств України у 2019 – 2023 рр.

Джерело: складено автором за даними [49]

За оцінкою підприємствами як усієї промисловості України, так і сектору машинобудування, серед факторів, що стримують промислове виробництво, на першому місті стоїть недостатній попит, на другому – фінансові обмеження (див. табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Оцінка впливу факторів, що стримують промислове виробництво

№	Показник	2019		2020		2021		2022		2023	
		1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
1	Недостатній попит	36	41	45	51	45	58	36	42	38	51
2	Нестача робочої сили	16	29	11	15	6	16	10	25	8	16
3	Нестача сировини, матеріалів, устаткування	12	6	10	10	9	5	14	11	17	22
4	Фінансові обмеження	29	31	29	44	26	37	28	38	27	41
5	Інші фактори	24	27	22	27	33	28	32	29	59	51
6	Нічого не стримує	21	18	19	10	17	10	20	10	9	5

Джерело: складено автором за даними [49]

Взагалі, можна зазначити, що тенденції у розвитку вітчизняного машинобудування за останні 5 років мають негативний характер, а саме:

- скорочення кількості підприємств машинобудування, у т. ч. великих та інноваційно активних;

- спад темпів росту реалізації продукції через втрати господарських зв'язків і традиційних ринків збуту-постачання готової продукції та комплектуючих унаслідок зміни геополітичного курсу України, звуження ділової активності підприємств загалом, зумовленого поширенням світової пандемії COVID-19 та російською агресією;

- погіршення структури реалізованої продукції (зменшення у ній частки високотехнологічних виробництв);

- висока залежність від імпорту (давальницької сировини та комплектуючих), що стримує виробничу спроможність вітчизняних підприємств і значно підвищує їхні витрати [50, с. 16];

- скорочення капітальних інвестицій у машинобудівні підприємства, зменшення частки машинобудування в структурі інвестицій у промисловий сектор економіки, зниження витрат на інновації;

- погіршення структури експорту – збільшення частки товарів проміжного споживання і водночас погіршення структури імпорту – зростання у ній частки готової продукції, виробництво якої згортається в Україні внаслідок низької конкурентоспроможності (як якісної, так і цінової) [48, с. 74];

- послаблення цінової конкурентоспроможності вітчизняних підприємств через дефіцит енергоресурсів та їх високу вартість.

До головних негативних факторів, що мають вплив на середовище функціонування машинобудівних підприємств сьогодні, є наступні:

- скорочення промислових потужностей через фізичне руйнування, нестачу обігових коштів та ресурсів для виробничої діяльності [51, с. 14];

- недоступність довгострокового позичкового фінансування для великих промислових проектів [52, с. 97];

- міграція населення через військову агресію;

- зниження купівельної спроможності населення;
- недостатній попит на продукцію;
- втрачання ринків збуту через окупацію територій та руйнування логістичної інфраструктури;
- згортання інвестиційних процесів через низьку привабливість України для міжнародних інвесторів на тлі воєнних дій;
- відставання від європейських країн у сфері «зелених» технологій (низький рівень декарбонізації, висока енергомісткість та ресурсомісткість вітчизняної машинобудівної галузі).

Для дослідження було обрано 5 підприємств машинобудівної галузі України: Акціонерне товариство «Науково-виробничий комплекс газотурбобудування «Зоря»-«Машпроект» (м. Миколаїв), Акціонерне товариство «Українські енергетичні машини» (м. Харків), Приватне акціонерне товариство «Полтавський турбомеханічний завод» (м. Полтава), Приватне акціонерне товариство «Золотоніський машинобудівний завод» (м. Золотоноша), Акціонерне товариство «Сумський завод насосного та енергетичного машинобудування «Насосенергомаш» (м. Суми).

Для забезпечення репрезентативності та належної якості результатів дослідження зазначені машинобудівні підприємства мають один напрям діяльності (КВЕД 28 «Виробництво машин і устаткування, н.в.і.у.), а те, що їх діяльність пов'язана з виробництвом енергоустаткування, підкреслює актуальність дослідження.

АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» (до 13.09.2023 – Державне підприємство) [53] – провідна українська машинобудівна компанія, основною сферою діяльності якої є проектування, виготовлення та комплексне постачання газотурбінного обладнання для кораблебудування, об'єктів газотранспортної галузі та теплоелектрогенерації, з 2010 р. входить до складу ДК «Укроборонпром». Підприємство пропонує широкий вибір газотурбінного устаткування власного виробництва для вироблення електричної і теплової

енергії: від газотурбінних двигунів та установок до електростанцій [54]. Кількість працівників на кінець 2023 р. – 3 472 особи.

АТ «Українські енергетичні машини» – провідна турбобудівна українська компанія, яка спеціалізується на випуску парових турбін для ТЕС, АЕС та ТЕЦ, гідравлічних турбін для ГЕС, турбо- та гідрогенераторів, електродвигунів, тягового електроустаткування для залізничного та міського транспорту, а також іншого енергетичного обладнання [55]. Кількість працівників на кінець 2023 р. – 3 492 особи.

ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод» (ПрАТ «ПТМЗ») – сучасне багатопрофільне підприємство, основним видом діяльності якого є виробництво повітряних компресорів, компресорних станцій та запасних частин до енергоустаткування. Підприємство спеціалізується на випуску вузлів і деталей для ремонту і реконструкції парових турбін, компресорного устаткування різного призначення та продукції ливарного виробництва [56], входить до концерну «NICMAS» (штаб-квартира у м. Суми). Кількість працівників на кінець 2023 р. – 381 особа.

ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод» (ПрАТ «ЗМЗ») – одне з лідируючих машинобудівних підприємств України, яке виконує комплексні роботи з проектування, виготовлення та впровадження сучасного обладнання для металургії [57]. Підприємство спеціалізується на виробництві машин і устаткування для металургії, двигунів і турбін, а також машин і устаткування загального призначення. Кількість працівників на кінець 2023 р. – 191 особа.

АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» – великий виробник насосного обладнання для видобутку, транспортування нафти і нафтопродуктів, для теплової та атомної енергетики, житлово-комунального господарства, водопостачання та водовідведення [58]. Підприємство співпрацює з науково-дослідним і проектно-конструкторським інститутом атомного та енергетичного насособудування (ВНДІАЕН). Кількість працівників на кінець 2023 р. – 2 296 осіб.

3.2. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємств машинобудування

Проведемо оцінку фінансового стану машинобудівних підприємств за показниками ліквідності та платоспроможності на основі даних фінансової звітності підприємств ([59 - 63], Додатки А – Д) за методикою, наведеною у п.п. 2.2. дослідження. Результати розрахунків фактичних значень коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності підприємств узагальнено у табл. 3.5 – 3.9).

Таблиця 3.5 – Показники ліквідності та платоспроможності АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, Кал	> 2	0,003	0,18	0,04	0,02	0,12
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності, Кшл	0,6-0,8	0,22	0,26	0,28	0,22	0,32
3	Коефіцієнт поточної ліквідності, Кпл	> 1	0,79	0,80	0,82	0,95	0,84

Джерело: складено автором за даними [59, Додаток А]

Усі показники ліквідності підприємства АТ НВКГ «Зоря-Машпроект» протягом досліджуваного періоду є нижчими за нормативні значення, що є свідченням недостатньої його платоспроможності в короткостроковому періоді (див. табл. 3.5). Коефіцієнт абсолютної ліквідності є значно нижчим від норми. На кінець 2023 р. підприємство може в поточний момент погасити всі свої короткострокові борги тільки на 12 %, а за рахунок наявних грошових коштів та очікуваної дебіторської заборгованості – на 32 %. Фактичне значення коефіцієнту поточної ліквідності не відповідає нормативному значенню і складає на кінець періоду 0,84 (на 1 грн поточних зобов'язань припадає 0,84 грн оборотних активів, що є недостатнім). Таким чином, АТ НВКГ «Зоря-Машпроект» за коефіцієнтами абсолютної ліквідності та швидкої ліквідності є неплатоспроможним, а взагалі за коефіцієнтом поточної ліквідності має неадекватну платоспроможність. Негативна динаміка коефіцієнту поточної

ліквідності на кінець 2023 р. (-0,11) свідчить про зниження рівня платіжних можливостей підприємства. Можна стверджувати, що за критерієм ліквідності та платоспроможності підприємство АТ НВКГ «Зоря-Машпроект» має незадовільний фінансовий стан.

Таблиця 3.6 – Показники ліквідності та платоспроможності
АТ «Українські енергетичні машини» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, Кал	> 2	0,04	0,12	0,06	0,09	0,03
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності, Кшл	0,6-0,8	1,34	1,57	1,00	1,28	1,04
3	Коефіцієнт поточної ліквідності, Кпл	> 1	2,25	2,42	1,60	1,98	2,09

Джерело: складено автором за даними [60, Додаток Б]

Коефіцієнт абсолютної ліквідності на підприємстві АТ «Українські енергетичні машини» є значно нижчим від норми та демонструє негативну динаміку (див. табл. 3.6). На кінець 2023 р. підприємство може в поточний момент погасити всі свої короткострокові борги тільки на 3 %. Коефіцієнти швидкої ліквідності та поточної ліквідності знаходяться в межах нормативних значень, проте, коефіцієнт швидкої ліквідності на кінець періоду має тенденцію до зниження (-0,24), а коефіцієнт поточної ліквідності – до збільшення (+0,11). Підприємство АТ «Українські енергетичні машини» є платоспроможним, але недостатньо ліквідним а його фінансовий стан за показниками ліквідності та платоспроможності можна вважати нормальним.

На підприємстві ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод» спостерігається ситуація, аналогічна до попереднього підприємства. Коефіцієнт абсолютної ліквідності знаходиться в межах, значно нижчих за нормативне значення (див. табл. 3.7). На кінець 2023 р. підприємство може в поточний момент погасити всі свої короткострокові борги тільки на 0,1 %. Протягом усіх років цей показник постійно знижувався.

Таблиця 3.7 – Показники ліквідності та платоспроможності
ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, Кал	> 2	0,07	0,01	0,10	0,01	0,001
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності, Кшл	0,6-0,8	1,21	1,25	1,05	0,88	1,14
3	Коефіцієнт поточної ліквідності, Кпл	> 1	1,88	1,68	1,28	1,12	1,46

Джерело: складено автором за даними [61, Додаток В]

Коефіцієнти швидкої ліквідності та поточної ліквідності ПрАТ «ПТЗ» знаходяться в межах нормативних значень, а їх динаміка на кінець періоду є позитивною (+0,26 та +0,34 відповідно). Отже, підприємство є платоспроможним, проте, недостатньо ліквідним, а його фінансовий стан за критерієм платоспроможності є нормальним.

Таблиця 3.8 – Показники ліквідності та платоспроможності
ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, Кал	> 2	0,002	0,001	0,001	0,002	0,001
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності, Кшл	0,6-0,8	0,47	0,11	0,09	0,13	0,06
3	Коефіцієнт поточної ліквідності, Кпл	> 1	0,99	0,98	0,91	0,93	0,84

Джерело: складено автором за даними [62, Додаток Г]

Що стосується ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод», то на даному підприємстві спостерігається така ж негативна ситуація, як на АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект». Усі показники ліквідності підприємства протягом усіх років є нижчими за нормативні значення та мають негативну динаміку протягом майже усіх років (див. табл. 3.8). Так, на кінець періоду коефіцієнти абсолютної ліквідності та швидкої ліквідності знаходяться в межах, значно нижчих за нормативне значення (0,001 та 0,06 відповідно). Отже, підприємство за рахунок високоліквідних оборотних активів (фінансові інвестиції, грошові кошти)

спроможне погасити лише 0,1 % своїх зобов'язань, додатково за рахунок очікуваної дебіторської заборгованості – тільки на 6 %. Коефіцієнт поточної ліквідності на початок періоду наближувався до нормативного значення (склав 0,99), проте, на кінець періоду має негативну динаміку і є нижчим за нормативне значення на 0,16. Таким чином, підприємство ПрАТ «ЗМЗ» має високі фінансові ризики, адже його баланс є неліквідним, рівень платіжних можливостей підприємства продовжує знижуватися, а підприємству загрожує неплатоспроможність. За критерієм ліквідності та платоспроможності підприємство має незадовільний фінансовий стан.

Таблиця 3.9 – Показники ліквідності та платоспроможності АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, Кал	> 2	0,06	0,03	0,09	0,01	0,001
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності, Кшл	0,6-0,8	0,92	0,67	0,75	0,54	0,44
3	Коефіцієнт поточної ліквідності, Кпл	> 1	1,54	1,34	1,28	1,08	0,99

Джерело: складено автором за даними [63, Додаток Д]

На підприємстві АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» також спостерігається проблемний стан його платоспроможності (див. табл. 3.9). Аналогічно з попередніми підприємствами, значення коефіцієнту абсолютної ліквідності є значно нижчими за нормативне значення, а динаміка показника є негативною. Так, на кінець періоду підприємство за рахунок високоліквідних оборотних активів спроможне погасити лише 0,1 % своїх зобов'язань. Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2020 – 2021 рр. знаходився в межах нормативного значення, проте протягом наступних років мав тенденцію до зниження (-0,21 та -0,1 відповідно), а його значення у цих роках стало нижчим за нормативне. Коефіцієнт поточної ліквідності у 2019 – 2022 рр. знаходиться в межах нормативного значення, проте спостерігається стабільно негативна тенденція його зниження. У 2023 р. значення показника є нижчим за гранично

допустиме, отже, підприємству АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» загрожує неплатоспроможність, а його фінансовий стан за цим критерієм можна вважати незадовільним.

За результатами проведеного аналізу ліквідності та платоспроможності підприємств машинобудування можна зробити наступні висновки. Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності для усіх досліджуваних підприємств є дуже низьким (від 0,001 до 0,18). Найнижчі значення показника спостерігаються на підприємствах ПрАТ «ПТМЗ», ПрАТ «ЗМЗ» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» (0,001). Найбільше високоліквідних активів для погашення поточних зобов'язань має АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект». Коефіцієнт абсолютної ліквідності на кінець 2023 р. збільшився тільки на АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» (+0,1). На усіх інших підприємствах цей показник має тенденцію до зменшення, що свідчить про зниження рівня їх платіжних можливостей.

Що стосується коефіцієнта швидкої ліквідності, то його позитивне значення спостерігається протягом усього періоду на двох підприємствах – АТ «Українські енергетичні машини» та ПрАТ «ПТМЗ». На інших підприємствах цей показник знаходиться за межами нормативного значення. Найнижче значення коефіцієнта швидкої ліквідності спостерігається на ПрАТ «ЗМЗ» (0,06), найбільше – на АТ «Українські енергетичні машини» (1,57).

Аналогічно до попереднього показника позитивне значення коефіцієнта поточної ліквідності протягом усього періоду спостерігається на АТ «Українські енергетичні машини» та ПрАТ «ПТМЗ». Найнижчі значення показника у 2023 р. мають АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та ПрАТ «ЗМЗ» (0,84). Найвищим коефіцієнтом поточної ліквідності на кінець 2023 р. характеризується АТ «Українські енергетичні машини» (2,09).

Таким чином, аналіз ліквідності та платоспроможності досліджуваних машинобудівних підприємств, показав, що більшість з них, а саме, АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ПрАТ «ЗМЗ» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш», мають певні проблеми з платоспроможністю, а їх фінансовий стан за цим

критерієм є незадовільним, що потребує розробки заходів щодо його покращення.

3.3. Аналіз показників фінансової стійкості

Проведемо оцінку фінансового стану машинобудівних підприємств за показниками фінансової стійкості за методикою, наведеною у п.п. 2.2. дослідження за даними ([59 - 63], дод. А – Д) Результати розрахунків фактичних значень коефіцієнтів фінансової стійкості підприємств узагальнено у табл. 3.10 – 3.14.

Таблиця 3.10 – Показники фінансової стійкості
АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності), Кавт	$\geq 0,5$	0,17	0,19	0,20	0,32	0,27
2	Коефіцієнт фінансового ризику, Кф.р.	< 1	5,01	4,19	3,99	2,13	2,75
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу, Км	$> 0,1$	-1,20	-1,00	-0,86	-0,21	-0,52
4	Коефіцієнт забезпеченості ОА власними оборотними коштами, КЗОА	$\geq 0,1$	-0,32	-0,31	-0,27	-0,11	-0,23

Джерело: складено автором за даними [59, Додаток А]

Усі показники фінансової стійкості підприємства АТ НВКГ «Зоря-Машпроект» протягом досліджуваного періоду знаходяться за межами нормативних значень (див. табл. 3.10). Коефіцієнти фінансової автономії та фінансового ризику з 2019 до 2021 рр. мали позитивну динаміку, проте на кінець періоду спостерігається їх негативна динаміка (-0,05 +0,62 відповідно), що свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів (підприємство тільки на 27 % фінансує свою діяльність за рахунок власного капіталу, на 1 грн власного капіталу підприємство залучило 2,75 грн позикових коштів). Коефіцієнт маневреності власного капіталу та коефіцієнт

забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами мають від’ємні значення, отже на підприємстві взагалі немає в наявності власних оборотних коштів. Таким чином, підприємство АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» має значну залежність від зовнішніх джерел фінансування, на підприємстві спостерігається брак власних оборотних коштів, отже, підприємство є фінансово нестійким, його фінансовий стан за критерієм фінансової стійкості є незадовільним з негативною динамікою.

Таблиця 3.11– Показники фінансової стійкості
АТ «Українські енергетичні машини» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності), Кавт	$\geq 0,5$	0,72	0,73	0,63	0,67	0,69
2	Коефіцієнт фінансового ризику, Кф.р.	< 1	0,38	0,37	0,60	0,49	0,45
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу, Км	$> 0,1$	0,40	0,44	0,26	0,42	0,43
4	Коефіцієнт забезпеченості ОА власними оборотними коштами, КЗОА	$\geq 0,1$	0,51	0,55	0,30	0,47	0,49

Джерело: складено автором за даними [60, Додаток Б]

Усі показники фінансової стійкості підприємства АТ «Українські енергетичні машини» протягом досліджуваного періоду знаходяться в межах нормативних значень (див. табл. 3.11). Коефіцієнт фінансової автономії та коефіцієнт фінансового ризику мають негативну динаміку тільки у 2021 р. (-0,1 та +0,23 відповідно). На кінець періоду спостерігається позитивна динаміка за цими показниками (+0,02 та -0,04 відповідно), що свідчить про зниження рівня залежності підприємства від зовнішніх кредиторів (на кінець періоду підприємство фінансує свою діяльність за рахунок власного капіталу на 69 %). Аналогічна ситуація спостерігається й за іншими показниками фінансової стійкості. Значення коефіцієнту маневреності власного капіталу в межах нормативу свідчить про достатню кількість у підприємства власних коштів для здійснення діяльності, а його позитивна динаміка на кінець періоду (+0,01)

свідчить про збільшення мобільних коштів у складі власного капіталу (43 % власного капіталу вкладено підприємством в оборотні активи). Позитивне значення коефіцієнту забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами свідчить про можливість підприємства самостійно фінансувати свою поточну діяльність. Позитивна динаміка показника на кінець періоду (+0,02) свідчить про збільшення рівня власних коштів підприємства у фінансуванні оборотних активів (на 1 грн оборотних активів приходить 0,49 грн. власних обігових коштів). Таким чином, за усіма показниками підприємство АТ «Українські енергетичні машини» має високий рівень фінансової стійкості з позитивною динамікою.

Таблиця 3.12 – Показники фінансової стійкості

ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності), Кавт	$\geq 0,5$	0,60	0,56	0,45	0,38	0,43
2	Коефіцієнт фінансового ризику, Кф.р.	< 1	0,68	0,80	1,30	1,63	1,32
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу, Км	$> 0,1$	0,60	0,55	0,37	0,19	0,61
4	Коефіцієнт забезпеченості ОА власними оборотними коштами, КЗОА	$\geq 0,1$	0,47	0,41	0,22	0,11	0,32

Джерело: складено автором за даними [61, Додаток В]

На підприємстві ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод» коефіцієнт фінансової автономії у 2019 – 2021 рр. перебував у межах нормативного значення, проте мав негативну динаміку (див. табл. 3.12). У 2022 р та 2023 р. цей показник є нижчим за нормативне значення, що свідчить про залежність підприємства від зовнішніх кредиторів (на кінець періоду підприємство фінансує свою діяльність за рахунок власного капіталу на 43 %). Аналогічні тенденції спостерігаються й за коефіцієнтом фінансового ризику, значення якого, починаючи з 2021 р., є нижчими за нормативне, а негативна динаміка свідчить про збільшення рівня залежності підприємства від зовнішніх джерел

фінансування (на кінець періоду на 1 грн власного капіталу підприємство залучило 1,32 грн позикових коштів). Коефіцієнт маневреності власного капіталу та коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами протягом усього періоду знаходяться в межах нормативного значення та мають позитивну динаміку, отже, підприємство має достатню кількість власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності (на 1 грн оборотних активів приходиться 0,32 грн. власних обігових коштів). Проте, враховуючи значення попередніх показників, можна зробити висновок, що ПрАТ «ПТЗ» у 2023 р. втратило фінансову незалежність та має недостатню фінансову стійкість, що може призвести до виникнення фінансових труднощів у майбутньому (неплатоспроможності, відсутності коштів для розвитку виробництва діяльності підприємства взагалі).

Що стосується фінансової стійкості ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод», то на підприємстві спостерігається ситуація, аналогічна до підприємства АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», – усі показники фінансової стійкості протягом досліджуваного періоду знаходяться за межами нормативних значень (див. табл. 3.13).

Таблиця 3.13 – Показники фінансової стійкості ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності), Кавт	$\geq 0,5$	0,12	0,10	0,13	0,12	0,10
2	Коефіцієнт фінансового ризику, Кф.р.	< 1	7,22	8,58	6,50	7,67	8,69
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу, Км	$> 0,1$	-0,06	-0,17	-0,62	-0,56	-1,39
4	Коефіцієнт забезпеченості ОА власними оборотними коштами, КЗОА	$\geq 0,1$	-0,01	-0,02	-0,11	-0,08	-0,19

Джерело: складено автором за даними [62, Додаток Г]

Коефіцієнт фінансової автономії та коефіцієнт фінансового ризику у 2021 р. мають позитивну динаміку, проте у наступні роки спостерігається їх

негативна динаміка. Значення коефіцієнту фінансового ризику є значно нижчими від нормативного і максимально негативними відносно інших підприємств, що свідчить про значну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування (на кінець періоду на 1 грн власного капіталу підприємства припадає 8,69 грн позикового капіталу). Коефіцієнт маневреності власного капіталу та коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами мають від'ємні значення, отже на підприємстві взагалі немає наявності власних оборотних коштів. Таким чином, можна зробити висновок, що підприємство ПрАТ «ЗМЗ» є фінансово нестійким, його фінансовий стан за критерієм фінансової стійкості є незадовільним.

Таблиця 3.14 – Показники фінансової стійкості
АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» (2019 – 2023 рр.)

	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності), Кавт	$\geq 0,5$	0,55	0,46	0,40	0,29	0,25
2	Коефіцієнт фінансового ризику, Кф.р.	< 1	0,82	1,20	1,53	2,40	3,06
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу, Км	$> 0,1$	0,39	0,35	0,36	0,12	-0,05
4	Коефіцієнт забезпеченості ОА власними оборотними коштами, КЗОА	$\geq 0,1$	0,32	0,23	0,19	0,05	-0,01

Джерело: складено автором за даними [63, Додаток Д]

На підприємстві АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» коефіцієнт фінансової автономії у 2019 – 2020 рр. перебував у межах нормативного значення, проте мав стабільно негативну динаміку протягом усього періоду. У 2021 – 2023 рр. значення показника є нижчими за нормативне (на кінець 2023 р. підприємство фінансує свою діяльність тільки на 10 %). Аналогічні тенденції спостерігаються й за коефіцієнтом фінансового ризику, значення якого, починаючи з 2020 р., є нижчими за нормативне, а стабільно негативна динаміка свідчить про збільшення рівня залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт маневреності власного капіталу та коефіцієнт

забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами протягом 2019 – 2022 рр. знаходяться в межах нормативного значення, проте мають негативну динаміку. У 2023 р. ці показники є від'ємними, отже, у підприємства немає наявності власних оборотних коштів. Отже, АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» має нестійкий фінансовий стан за усіма показниками, а рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування має стабільно негативну тенденцію до зростання.

За результатами проведеного аналізу показників фінансової стійкості машинобудівних підприємств можна зробити наступні висновки. Тільки одне підприємство, а саме, АТ «Українські енергетичні машини», має прийнятний рівень фінансової стійкості, адже фінансується за рахунок власного капіталу на 69 %. Решта підприємств, а саме, АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ПрАТ «ПТМЗ», ПрАТ «ЗМЗ» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш», втратила фінансову стійкість та має значну залежність від зовнішніх джерел фінансування. Найгірші значення коефіцієнта фінансової автономії та коефіцієнту фінансового ризику спостерігається на ПрАТ «ЗМЗ» (0,1 та 8,69 відповідно).

Тільки два підприємства забезпечені власними коштами у достатньому обсязі протягом усього періоду, а саме, АТ «Українські енергетичні машини» та ПрАТ «ПТМЗ». Усі інші підприємства на кінець 2023 р. мають нестачу власних обігових коштів, відповідно, коефіцієнт маневреності власного капіталу та коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами на цих підприємствах є меншим нуля. На кінець 2023 р. найбільшу нестачу власних обігових коштів має ПрАТ «ЗМЗ» (-1,39), а найбільший обсяг власних обігових коштів має ПрАТ «ПТМЗ» (0,61).

Таким чином, проведений аналіз показників фінансової стійкості підприємств машинобудівної галузі показав, що більшість з них, а саме, АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ПрАТ «ПТМЗ», ПрАТ «ЗМЗ» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» має значну залежність від зовнішніх джерел фінансування та нестачу власних обігових коштів, отже, їх фінансовий стан за

цим критерієм є незадовільним, що потребує розробки заходів щодо відновлення їх фінансової стійкості.

3.4. Оцінка показників рентабельності

Проведемо оцінку фінансового стану машинобудівних підприємств за показниками рентабельності за методикою, наведеною у п.п. 2.2. дослідження за даними фінансової звітності підприємств ([59 – 63], Додатки А – Д). Результати розрахунків фактичних значень показників рентабельності машинобудівних підприємств узагальнено у табл. 3.15 – 3.19).

Протягом 2019 – 2022 рр. підприємство АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» є рентабельним. У 2022 р. загальна рентабельність підприємства досягла свого максимального рівня у 83,82 %, проте у 2023 р. фінансовим результатом його діяльності є збиток (-5,35%) (див. табл. 3.15).

Таблиця 3.15 – Показники рентабельності
АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
Витратні показники рентабельності							
1	Рентабельність продукції, Рпр	більше 0, збільшення	96,04	129,96	48,37	41,69	132,27
Дохідні показники рентабельності							
2	Валова рентабельність реалізації, РВП	більше 0, збільшення	48,99	56,51	32,60	29,42	56,95
3	Операційна рентабельність реалізації, РОП	більше 0, збільшення	-8,25	36,77	5,68	-26,84	14,53
4	Чиста рентабельність реалізації, РЧП	більше 0, збільшення	3,81	1,20	1,13	83,82	-5,35
Ресурсні показники рентабельності							
5	Рентабельність основних засобів, РОЗ	більше 0, збільшення	-9,18	43,65	6,59	-12,28	20,38
6	Рентабельність оборотних активів, РОА	більше 0, збільшення	2,13	0,76	0,71	20,73	-3,80
7	Рентабельність активів (капіталу), ROA	більше 0, збільшення	1,37	0,47	0,44	12,89	-2,30
8	Рентабельність власного капіталу, ROE	більше 0, збільшення	8,03	2,64	2,24	50,20	-7,79

Джерело: складено автором за даними [59, Додаток А]

На підприємстві в усіх роках спостерігається високий рівень витратного показника рентабельності (рентабельності продукції), а у 2023 р. цей показник досяг свого максимального значення у 132,27 %, що свідчить про зростання ефективності виробництва. Валова рентабельність реалізації та операційна рентабельність реалізації у 2023 р. мають тенденцію до зростання (+27,53 % та +41,37 %), а перевищення темпів зростання останньої свідчить про зменшення рівня адміністративних витрат та витрат на збут. Зменшення чистої рентабельності реалізації на 89,17 % при збільшенні операційної рентабельності реалізації на 41,37 % свідчить про значне зростання фінансових витрат та інших неопераційних витрат. Ресурсні показники рентабельності підприємства, окрім рентабельності основних засобів, мають негативну динаміку протягом майже усіх років (окрім 2022 р.), що свідчить про зниження інвестиційної привабливості підприємства та зменшення добробуту його власників. Таким чином, на АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» спостерігається високий рівень операційної (виробничої) діяльності з позитивною тенденцією, проте низький рівень ефективності використання ресурсів та збитковість загальної діяльності свідчить про нестабільність ситуації на підприємстві.

Фінансовим результатом діяльності підприємства АТ «Українські енергетичні машини» в усіх роках є прибуток (див. табл. 3.16), проте, починаючи з 2021 р., загальна рентабельність має негативну тенденцію (збільшення на 0,02 % у 2023 р., проте зменшення на 11,8 % та 15,44 % у порівнянні з 2019 р. та 2020 р.). Рентабельність продукції та валова рентабельність реалізації мають високий рівень, проте у 2023 р. спостерігається їх негативна динаміка (-136,77 % та -39,69 %), що вказує на зниження ефективності виробництва та продажу продукції. Усі ресурсні показники рентабельності, окрім рентабельності основних засобів, мають стабільно негативну динаміку протягом усього періоду. Окрім цього, зазначені показники на кінець 2023 р. мають край низькі значення. Так, рентабельність оборотних активів складає 0,004 %, що менше на 5,22 % та на 0,01 % у порівнянні з 2019 р. та 2022 р. Рентабельність активів та рентабельність власного капіталу знаходиться на досить низькому рівні, а саме,

складають 0,002 % (зменшення на 4,19 % та 0,001 %) та 0,003 % (зменшення на 5,74 % та 0,01 %).

Таблиця 3.16 – Показники рентабельності
АТ «Українські енергетичні машини» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
Витратні показники рентабельності							
1	Рентабельність продукції, Рпр	більше 0, збільшення	54,58	24,39	28,98	166,44	29,67
Дохідні показники рентабельності							
2	Валова рентабельність реалізації, РВП	більше 0, збільшення	35,31	19,61	22,47	62,47	22,88
3	Операційна рентабельність реалізації, РОП	більше 0, збільшення	18,93	5,62	1,98	-11,91	10,64
4	Чиста рентабельність реалізації, РЧП	більше 0, збільшення	11,13	15,46	0,55	0,03	0,05
Ресурсні показники рентабельності							
5	Рентабельність основних засобів, РОЗ	більше 0, збільшення	24,67	4,07	0,92	-3,59	1,23
6	Рентабельність оборотних активів, РОА	більше 0, збільшення	8,13	5,22	0,15	0,01	0,004
7	Рентабельність активів (капіталу), ROA	більше 0, збільшення	4,19	3,02	0,08	0,003	0,002
8	Рентабельність власного капіталу, ROE	більше 0, збільшення	5,74	4,16	0,12	0,01	0,003

Джерело: складено автором за даними [60, Додаток Б]

Таким чином, діяльність АТ «Українські енергетичні машини» є прибутковою, проте спостерігається зниження ефективності виробництва, реалізації продукції та загальної діяльності підприємства. Низькі значення ресурсних показників рентабельності та їх стабільно негативна динаміка свідчать про неефективність використання ресурсів, що потребує розробки заходів щодо їх підвищення.

Фінансовим результатом діяльності підприємства ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод» в усіх роках, як і попереднього підприємства, є прибуток (див. табл. 3.17). Найбільший рівень рентабельності за усіма показниками підприємству вдалося досягнути у 2020 р. Рентабельність продукції та валова рентабельність реалізації мають високий рівень та, починаючи з 2021 р.

демонструють стабільно позитивну динаміку, що свідчить про підвищення ефективності виробництва та продажу продукції. Валова рентабельність реалізації у 2023 р. збільшилась на 1,01 %, а операційна рентабельність реалізації – на 2,91 %.

Таблиця 3.17 – Показники рентабельності
ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
Витратні показники рентабельності							
1	Рентабельність продукції, Рпр	більше 0, збільшення	46,80	66,99	55,15	63,65	66,39
Дохідні показники рентабельності							
2	Валова рентабельність реалізації, РВП	більше 0, збільшення	31,88	40,12	35,54	38,89	39,90
3	Операційна рентабельність реалізації, РОП	більше 0, збільшення	8,48	16,72	8,79	4,79	7,70
4	Чиста рентабельність реалізації, РЧП	більше 0, збільшення	1,95	10,68	3,83	2,07	3,19
Ресурсні показники рентабельності							
5	Рентабельність основних засобів, РОЗ	більше 0, збільшення	33,74	89,40	43,04	22,80	24,79
6	Рентабельність оборотних активів, РОА	більше 0, збільшення	1,66	11,12	3,17	1,56	1,44
7	Рентабельність активів (капіталу), ROA	більше 0, збільшення	1,27	8,37	2,33	1,10	1,09
8	Рентабельність власного капіталу, ROE	більше 0, збільшення	2,14	14,59	4,78	2,72	2,69

Джерело: складено автором за даними [61, Додаток В]

Усі ресурсні показники рентабельності на ПрАТ «ПТМЗ», окрім рентабельності основних засобів (+1,99 % у 2023 р.), мають стабільно негативну динаміку, починаючи з 2020 р. Рентабельність оборотних активів у 2023 р. знизилась на 9,68 % у порівнянні з 2020 р., рентабельність активів (капіталу) – на 7,28 %, рентабельність власного капіталу – на 11,19 %. Таким чином, діяльність ПрАТ «ПТМЗ» є прибутковою з високим рівнем ефективності виробництва та реалізації продукції. Фінансовий стан підприємства за критерієм прибутковості та рентабельності є нормальним, проте підприємству треба підвищувати ефективність використання ресурсів.

Таблиця 3.18 – Показники рентабельності

ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
Витратні показники рентабельності							
1	Рентабельність продукції, Рпр	більше 0, збільшення	20,29	43,01	18,68	34,59	21,21
Дохідні показники рентабельності							
2	Валова рентабельність реалізації, РВП	більше 0, збільшення	16,87	30,08	15,74	25,70	17,50
3	Операційна рентабельність реалізації, РОП	більше 0, збільшення	0,85	0,84	1,75	1,65	4,22
4	Чиста рентабельність реалізації, РЧП	більше 0, збільшення	0,70	0,69	1,43	1,35	3,46
Ресурсні показники рентабельності							
5	Рентабельність основних засобів, РОЗ	більше 0, збільшення	8,86	5,97	21,91	6,87	20,98
6	Рентабельність оборотних активів, РОА	більше 0, збільшення	0,98	0,54	2,90	1,07	3,61
7	Рентабельність активів (капіталу), ROA	більше 0, збільшення	0,84	0,47	2,41	0,86	2,82
8	Рентабельність власного капіталу, ROE	більше 0, збільшення	6,78	4,20	20,34	6,97	26,07

Джерело: складено автором за даними [62, Додаток Г]

Фінансовим результатом діяльності підприємства ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод» в усіх роках, як і двох попередніх підприємств, є прибуток (див. табл. 3.18). Підприємству вдалося досягти найвищого рівня рентабельності продукції та валової рентабельності реалізації у 2020 р. (43,01 % та 30,08 %), проте, у 2023 р. відбулося зниження зазначених показників (на 13,38 % та 8,2 %), що свідчить про зниження ефективності виробництва, реалізації продукції та процесу управління витратами. Динаміка чистої рентабельності реалізації є стабільно позитивною (збільшення у 2023 р. на 2,76 % та на 2,11 % у порівнянні з 2019 р. та 2022 р.). За усіма ресурсними показниками рентабельності спостерігається позитивна динаміка. ПрАТ «ЗМЗ» має високий рівень рентабельності основних засобів – 20,98 %, що більше на 14,11 % у порівнянні з 2022 р., та рентабельності власного капіталу – 26,07 %, що більше за попередній рік на 19,1 %.

Таблиця 3.19 – Показники рентабельності
АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» (2019 – 2023 рр.)

№	Показник	Нормативне значення	Роки				
			2019	2020	2021	2022	2023
Витратні показники рентабельності							
1	Рентабельність продукції, Рпр	більше 0, збільшення	26,17	13,28	7,34	12,44	18,69
Дохідні показники рентабельності							
2	Валова рентабельність реалізації, РВП	більше 0, збільшення	20,74	11,72	6,84	11,07	15,75
3	Операційна рентабельність реалізації, РОП	більше 0, збільшення	7,58	-5,31	-4,46	-48,51	-61,04
4	Чиста рентабельність реалізації, РЧП	більше 0, збільшення	7,02	-8,29	-5,32	-75,08	-44,54
Ресурсні показники рентабельності							
5	Рентабельність основних засобів, РОЗ	більше 0, збільшення	18,50	-9,21	-13,80	-39,83	-48,57
6	Рентабельність оборотних активів, РОА	більше 0, збільшення	8,01	-5,66	-5,32	-17,92	-10,23
7	Рентабельність активів (капіталу), ROA	більше 0, збільшення	5,20	-3,88	-3,87	-13,33	-7,58
8	Рентабельність власного капіталу, ROE	більше 0, збільшення	8,93	-7,76	-9,11	-38,40	-27,93

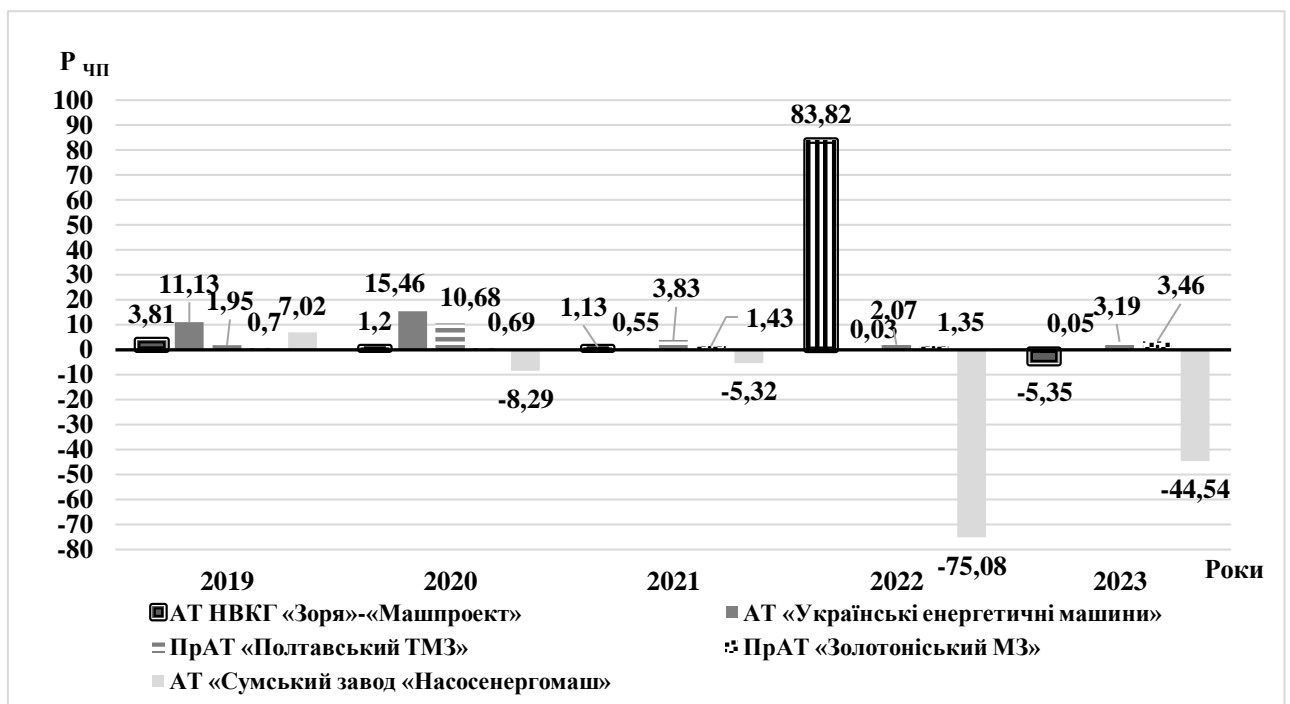
Джерело: складено автором за даними [63, Додаток Д]

Загальна діяльність підприємства АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» в усіх роках, окрім 2019 р., є збитковою, про що свідчать від'ємні значення чистої рентабельності реалізації (див. табл. 3.19). Найнижче значення цього показника спостерігається у 2022 р. (-75,08 %), проте підприємству вдалося підвищити рівень рентабельності на 30,54 %. Рентабельність продукції та валова рентабельність реалізації мають достатній рівень (18,69 % та 15,75 %) та позитивну динаміку (у 2023 р. +6,25 % та +4,68 % у порівнянні з 2022 р.), що свідчить про зростання ефективності виробництва.

Від'ємні значення операційної (-61,04 %) та чистої рентабельності реалізації (-44,54 %) свідчать про неефективне управління витратами. Відповідно усі ресурсні показники рентабельності підприємства мають від'ємні значення. Окрім цього, спостерігається негативна динаміка рентабельності основних засобів (-8,74 %). Отже, АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» має

незадовільний фінансовий стан за критерієм прибутковості, що потребує розробки заходів для подолання збитковості діяльності.

За результатами проведеної оцінки показників рентабельності машинобудівних підприємств можна зробити наступні висновки. Фінансовим результатом діяльності двох підприємств, а саме, АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш», є збиток (див. рис. 3.2). Інші підприємства протягом усього періоду є прибутковими, проте, їх рентабельність залишається на низькому рівні. Максимальної чистої рентабельності реалізації вдалося досягти АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» у 2022 р. (83,82 %). Максимального збитку зазнав АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» у 2022 р. (-75,08 %).

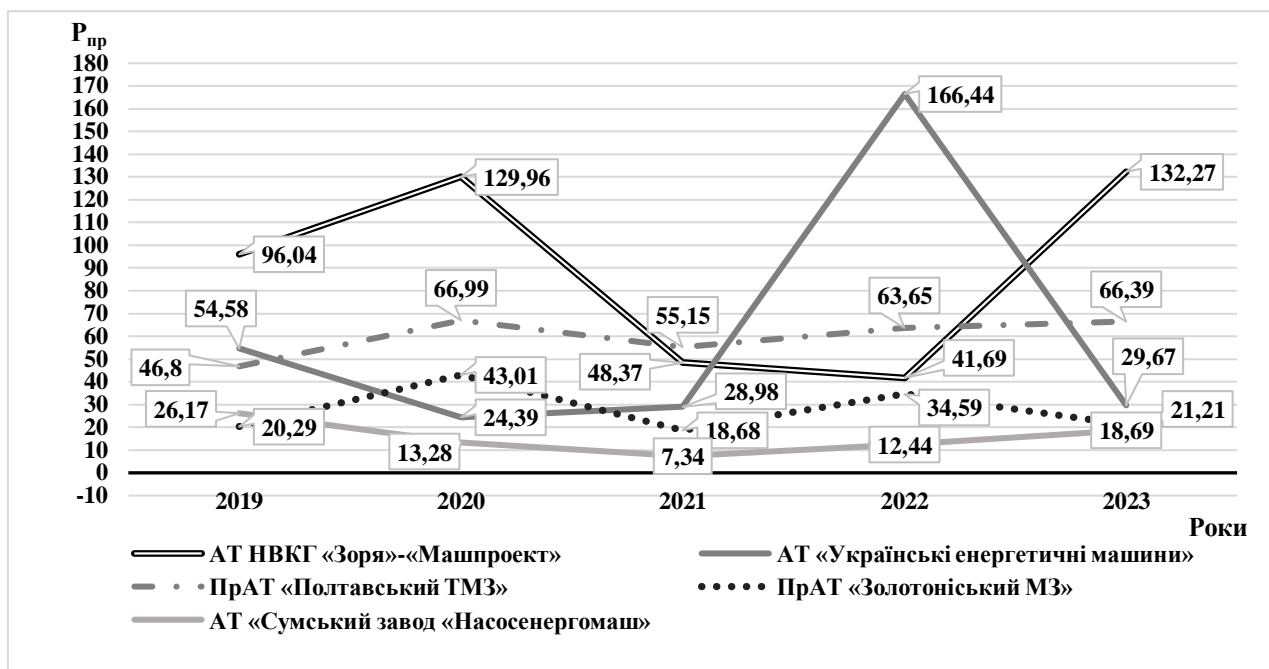
Рисунок 3.2 – Динаміка чистої рентабельності машинобудівних підприємств України (2019 – 2023 рр.)

Джерело: складено автором за даними [59 – 63, Додатки А – Д]

На двох підприємствах було виявлено зниження рентабельності продукції – на АТ «Українські енергетичні машини» спостерігається максимальне зниження цього показника – на 136,77 %, а на ПрАТ «Золотоніський МЗ» – на

13,38 % (див. рис. 3.3). У 2023 р. найнижчу рентабельність продукції має АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» (18,69 %), а найбільшу – АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» (132,27 %).

Результатом операційної діяльності трьох підприємств є збиток – на АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» (у 2020 – 2023 рр.), на АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» (у 2020 р. та 2022 р.) та на АТ «Українські енергетичні машини» (у 2022 р.). Найбільших операційних збитків понесло АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» у 2023 р. (-61,04 %). Треба зазначити, що на даному підприємстві спостерігається від'ємне значення рентабельності реалізації як за операційним, так і за чистим прибутком. Операційна рентабельність реалізації усіх інших підприємств у 2023 р. має тенденцію до зростання.

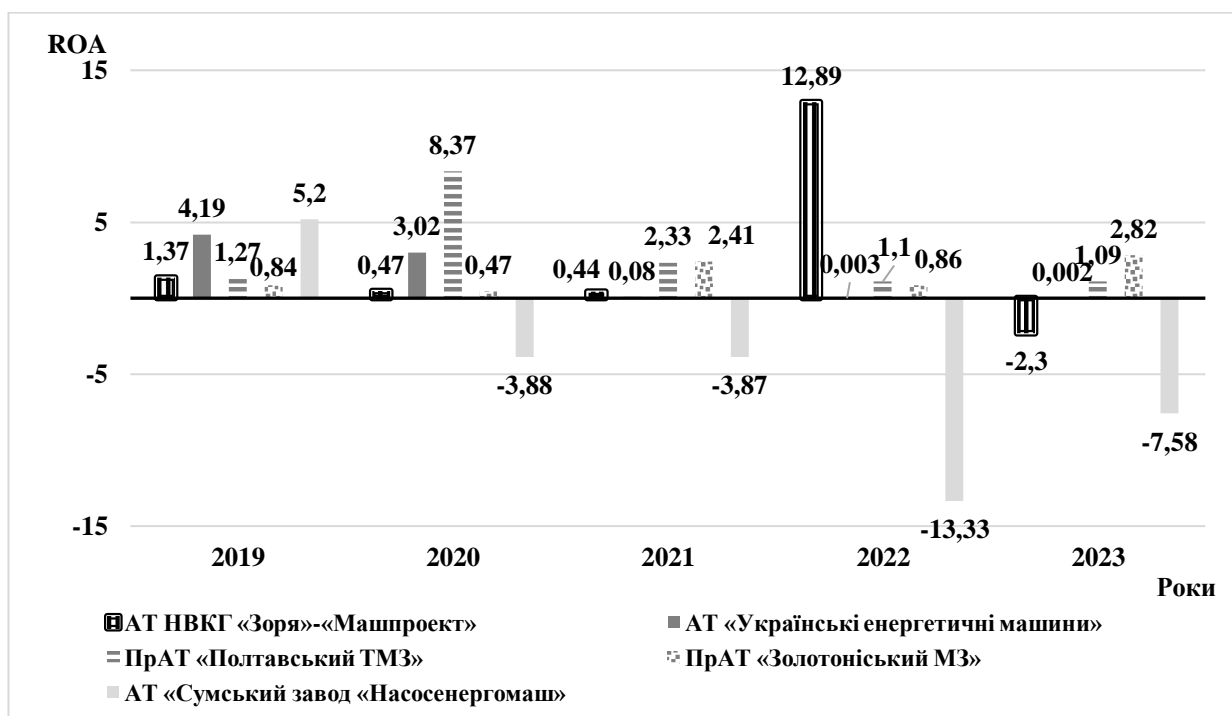

Рисунок 3.3. – Динаміка рентабельності продукції машинобудівних підприємств України (2019 – 2023 рр.)

Джерело: складено автором за даними [59 – 63, Додатки А – Д]

Аналіз ресурсних показників рентабельності показав, що два підприємства, а саме, АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» мають негативні показники рентабельності оборотних активів, усього капіталу та власного капіталу. Найбільший рівень ефективності

використання ресурсів спостерігається на ПрАТ «ЗМЗ». АТ «Українські енергетичні машини» характеризується найменшим рівнем рентабельності ресурсів серед усіх підприємств, а рентабельність його оборотних активів, власного капіталу та усіх ресурсів знаходиться на дуже низькому рівні (0,004 %, 0,003 % та 0,002 %). На підприємствах АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», АТ «Українські енергетичні машини», ПрАТ «ПТМЗ» спостерігається негативна динаміка рентабельності оборотних активів, власного капіталу та усіх ресурсів (див. рис. 3.4).

Рисунок 3.4 – Динаміка рентабельності активів (капіталу) машинобудівних підприємств України (2019 – 2023 рр.)

Джерело: складено автором за даними [59 – 63, Додатки А – Д]

Таким чином, в результаті оцінки фінансового стану досліджуваних підприємств за критерієм прибутковості та рентабельності, були виявлені підприємства, діяльність яких є збитковою. Окрім цього, на деяких підприємствах спостерігається зниження ефективності виробництва, реалізації продукції та використання ресурсів. Виявлені тенденції свідчать про незадовільний фінансовий стан цих підприємств, що потребує розробки заходів щодо його покращення.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

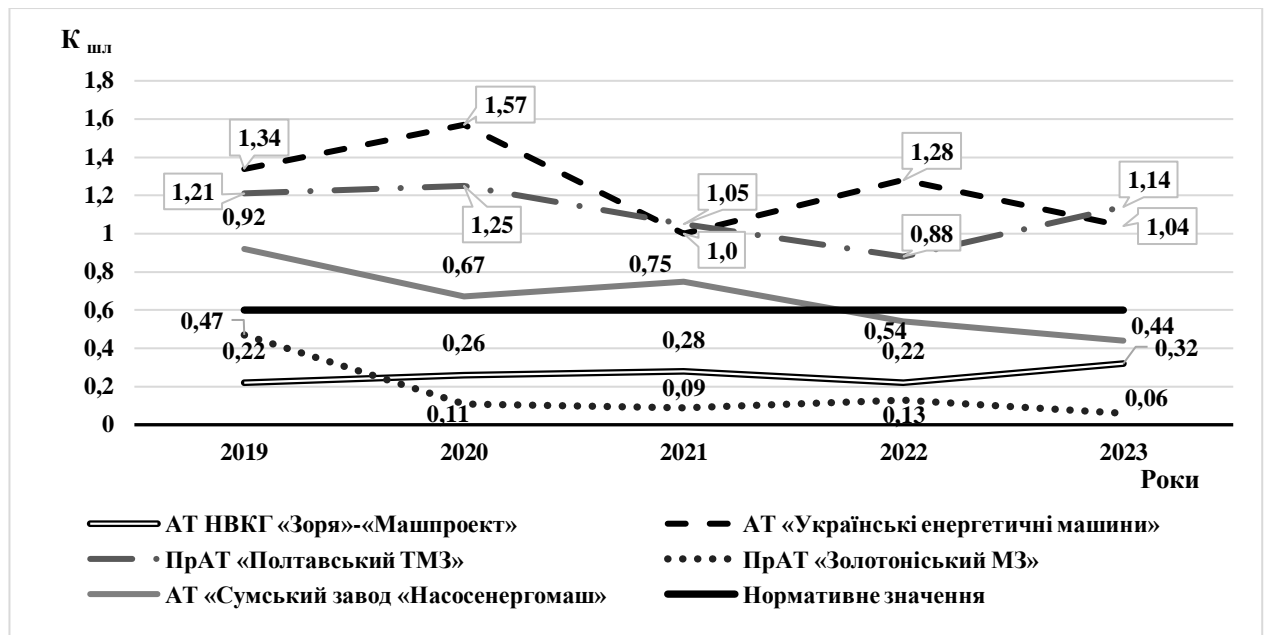
Сьогодні, в умовах воєнного стану, промислові підприємства України стикаються з безпрецедентними викликами, які пов'язані з обмеженістю їх виробничих можливостей через руйнування інфраструктури, високими цінами на енергоносії, обмеженням електроресурсів та високими ризиками неплатежів. Оскільки машинобудівний комплекс забезпечує функціонування інших галузей промисловості, то своєчасна та точна оцінка фінансового стану підприємств цієї галузі та вживання заходів щодо його стабілізації є основою не тільки для їх виживання в таких складних умовах, а й для економіки взагалі.

Проведена оцінка показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності машинобудівних підприємств АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», АТ «Українські енергетичні машини», ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод», ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод», АТ «Сумський завод «Насосенергомаш», розрахованих на основі фінансової звітності (2019 – 2023 рр.), показала, що кожне з досліджуваних підприємств має певні проблемні місця у фінансовому стані.

Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності для усіх досліджуваних підприємств є значно нижчим за норматив. Хоча для підприємств виробничої сфери допускається значення цього показника нижче за нормативне, на досліджуваних підприємствах воно є вкрай низьким. Коефіцієнт абсолютної ліквідності на кінець 2023 р. збільшився тільки на АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» (+0,1). На усіх інших підприємствах цей показник має тенденцію до зменшення.

Коефіцієнт швидкої ліквідності перебуває у межах своїх нормативних значень протягом усього періоду тільки на двох підприємствах – АТ «Українські енергетичні машини» та ПрАТ «ПТМЗ». На АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та

ПрАТ «ЗМЗ» коефіцієнт швидкої ліквідності є нижчим за нормативні значення протягом усього періоду (див. рис. 4.1).

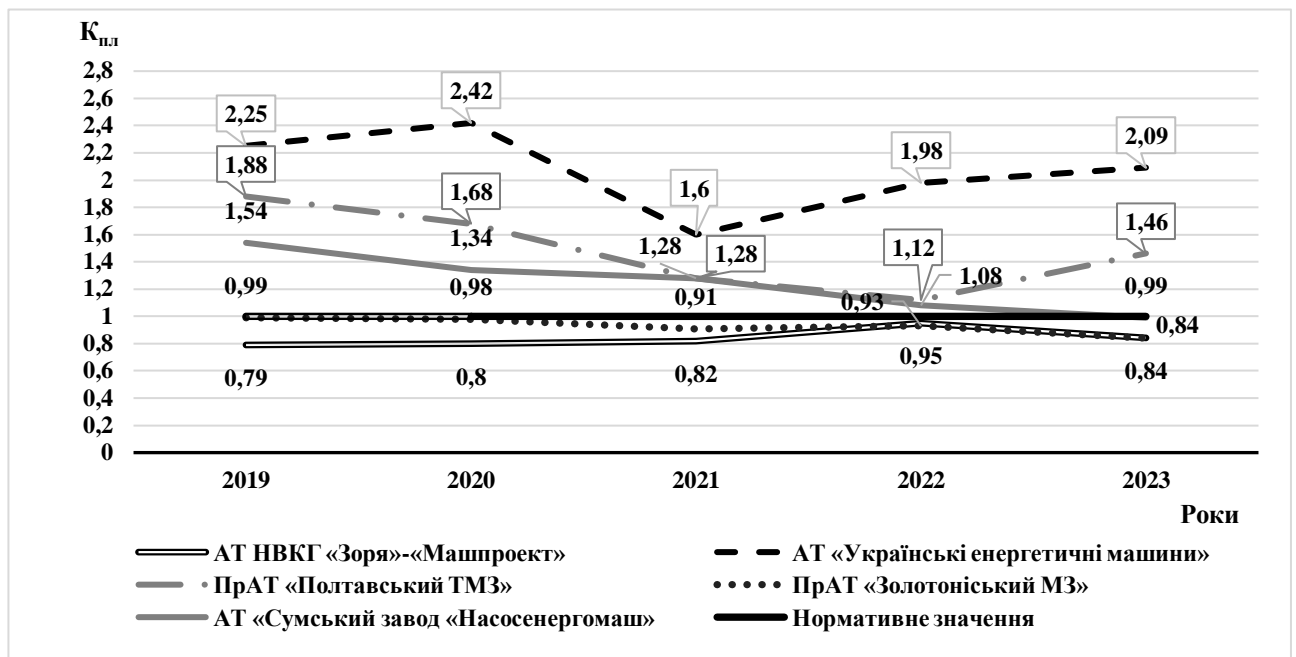
Рисунок 4.1 – Динаміка коефіцієнта швидкої ліквідності машинобудівних підприємств України (2019 – 2023 рр.)

Джерело: складено автором за даними [59 – 63, Додатки А – Д]

Збільшення показника на кінець 2023 р. відбулося на двох підприємствах – АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та ПрАТ «ПТМЗ». На решті підприємств спостерігається його негативна динаміка.

Аналогічно до попереднього показника позитивне значення коефіцієнта поточної ліквідності протягом усього періоду спостерігається на АТ «Українські енергетичні машини» та ПрАТ «ПТМЗ», до того ж, на зазначених підприємствах він демонструє позитивну динаміку (див. рис. 4.2). На АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» цей показник тільки у 2023 р. опустився трохи нижче нормативу. На АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та ПрАТ «ЗМЗ» коефіцієнт поточної ліквідності є нижчим за нормативне значення протягом усього періоду, що свідчить про їх неплатоспроможність.

Негативна динаміка коефіцієнта поточної ліквідності на кінець періоду спостерігається на АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ПрАТ «ЗМЗ» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш».

Рисунок 4.2 – Динаміка коефіцієнта поточної ліквідності машинобудівних підприємств України (2019 – 2023 рр.)

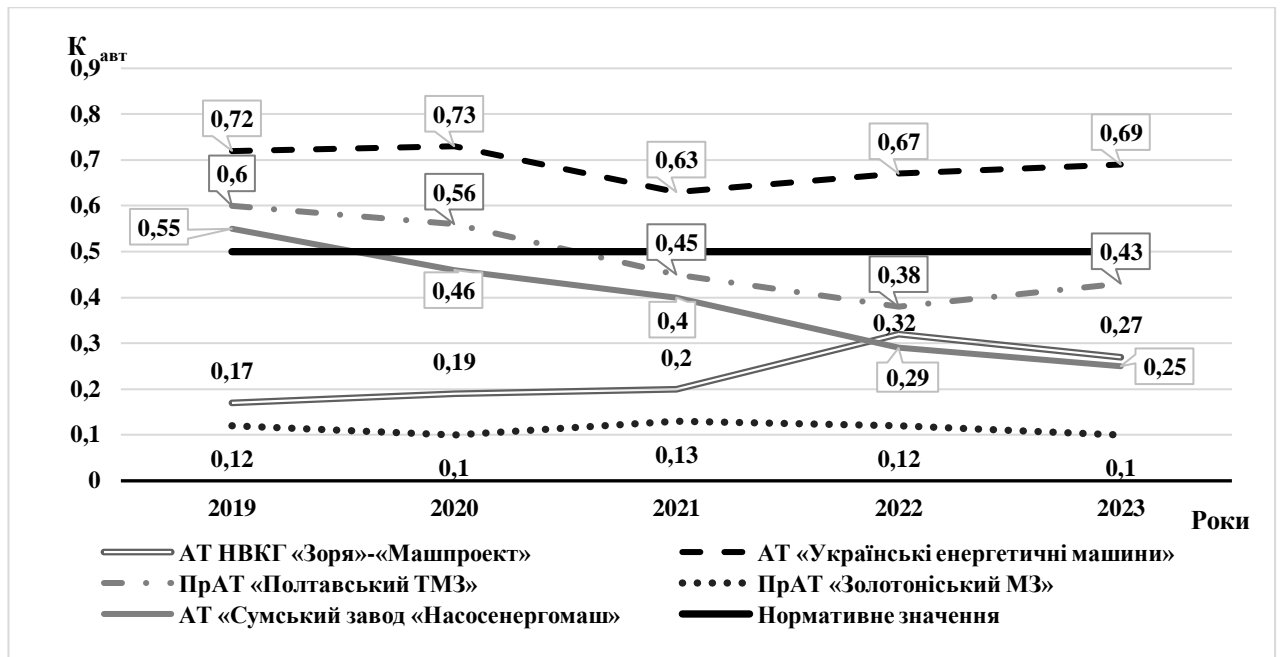
Джерело: складено автором за даними [59 – 63, Додатки А – Д]

Аналіз фінансової звітності машинобудівних підприємств показав, що зниження рівня їх платіжних можливостей відбулося в результаті:

- значного скорочення грошових активів (це стосується усіх підприємств, окрім АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект»);
- зменшення усіх оборотних активів (на АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш»);
- збільшення поточних зобов'язань. (на ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод»).

Аналіз показників фінансової стійкості машинобудівних підприємств дозволив зробити висновок, що тільки одне підприємство, а саме, АТ «Українські енергетичні машини», має прийнятний рівень фінансової стійкості та фінансується за рахунок власного капіталу у достатньому обсязі (на 69 %)

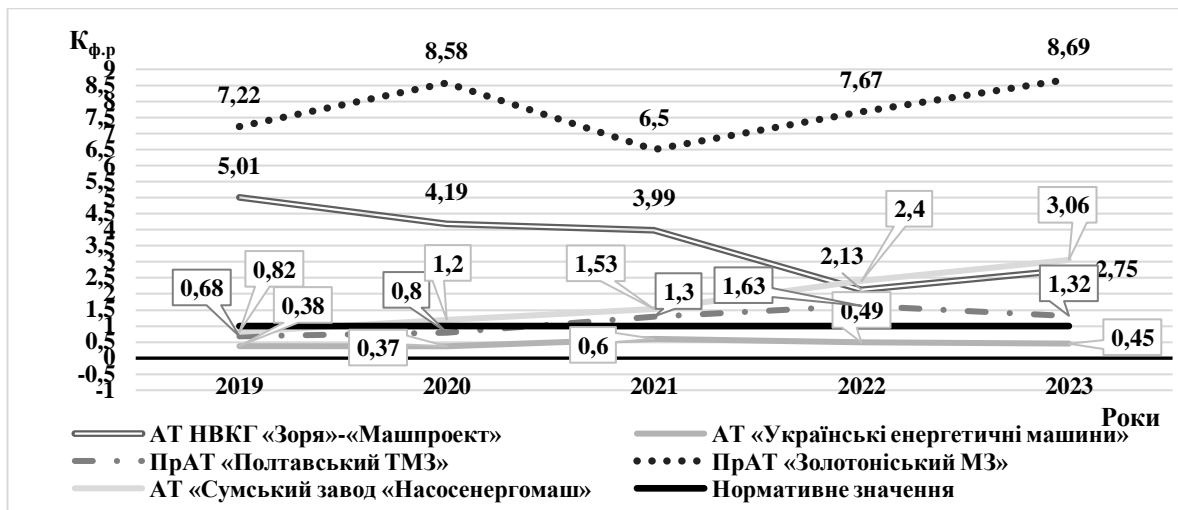
(див. рис. 4.3). Решта підприємств, а саме, ПрАТ «ПТМЗ», АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ПрАТ «ЗМЗ» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш», втратила фінансову стійкість та має значну залежність від зовнішніх джерел фінансування, а негативна динаміка показників фінансової автономії та фінансового ризику свідчить про її посилення.

Рисунок 4.3 – Динаміка коефіцієнта фінансової автономії машинобудівних підприємств України (2019 – 2023 рр.)

Джерело: складено автором за даними [59 – 63, Додатки А – Д]

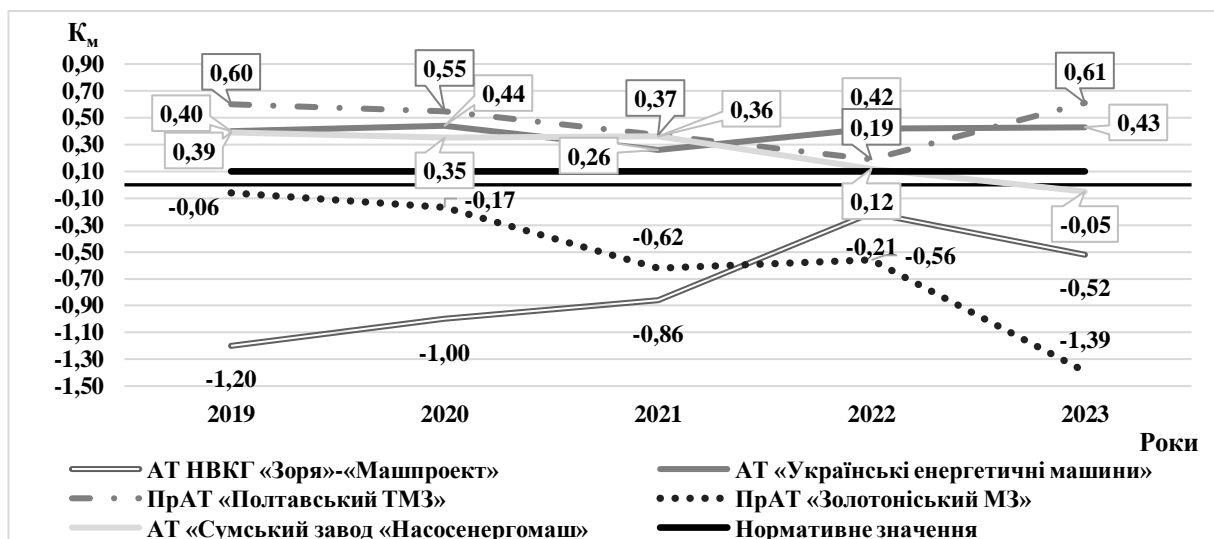
По коефіцієнту фінансового ризику спостерігається ситуація, аналогічна з попереднім показником (див. рис. 4.4). Тільки одне підприємство, АТ «Українські енергетичні машини», має прийнятний його рівень. Усі інші підприємства, а саме, АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ПрАТ «ПТМЗ», ПрАТ «ЗМЗ» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» мають значну залежність від зовнішніх кредиторів та інвесторів. На АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ПрАТ «ЗМЗ» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» рівень залучених джерел зростає.

Рисунок 4.4 – Динаміка коефіцієнта фінансового ризику машинобудівних підприємств України (2019 – 2023 рр.)

Джерело: складено автором за даними [59 – 63, Додатки А – Д]

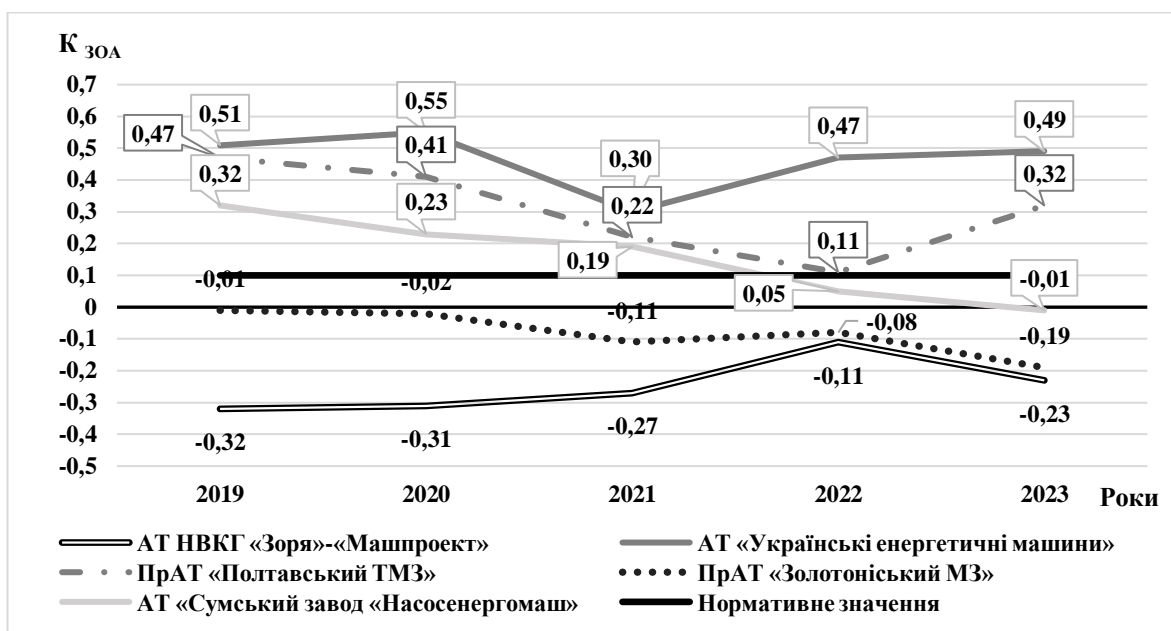
Більшість підприємств, а саме, АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та ПрАТ «ЗМЗ» (протягом усього періоду), а АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» (на кінець 2023 р.) мають від’ємне значення коефіцієнта маневреності власного капіталу, отже зазначені підприємства мають нестачу власних обігових коштів, що свідчить про існуючі проблеми з фінансовою стійкістю, а негативна динаміка показника свідчить про погіршення ситуації (див. рис. 4.5).

Рисунок 4.5 – Динаміка коефіцієнта маневреності власного капіталу машинобудівних підприємств України (2019 – 2023 рр.)

Джерело: складено автором за даними [59 – 63, Додатки А – Д]

Додатне значення коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними коштами протягом усього періоду спостерігається на двох підприємствах, а саме, АТ «Українські енергетичні машини» та ПрАТ «ПТМЗ», до того ж на даних підприємствах показник демонструє позитивну динаміку, отже, їм вдалося забезпечити приріст власних оборотних активів та підвищити фінансову стійкість (див. рис. 4.6). Від’ємне значення коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними коштами протягом усього періоду мають АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та ПрАТ «ЗМЗ». Підприємству АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» бракує власних оборотних коштів тільки у 2023 р. Таким чином, зазначені підприємства повністю залежать від боргового фінансування.

Рисунок 4.6 – Динаміка коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами машинобудівних підприємств України (2019 – 2023 рр.)

Джерело: складено автором за даними [59 – 63, Додатки А – Д]

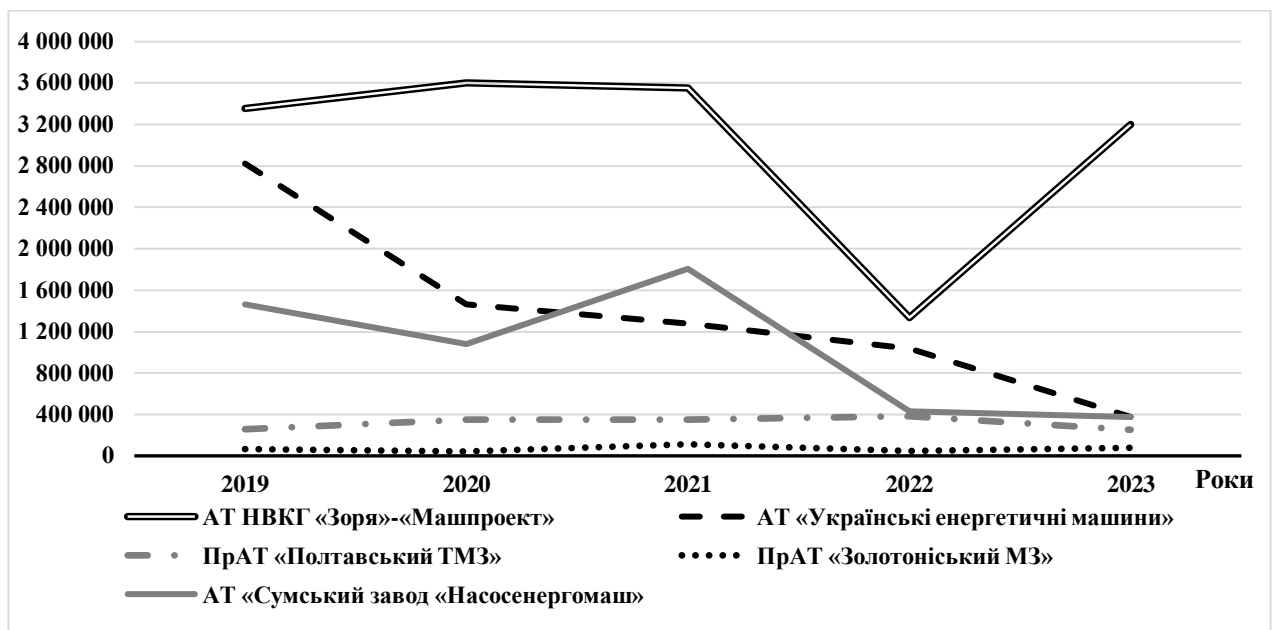
ПрАТ «ЗМЗ» збільшило суму власного капіталу (за рахунок зменшення суми нерозподіленого збитку), проте відбулося значне збільшення суми необоротних активів.

Посилення залежності від зовнішніх джерел фінансування на підприємствах на кінець 2023 р. відбулося в результаті:

– зменшення суми власного капіталу (на АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш»);

– збільшення короткострокових кредитів банків (на АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», в результаті чого їх частка у поточних зобов'язаннях склала 68 %, а у загальному капіталі – 48,05 %).

Обсяг чистого прибутку підприємства залежить, насамперед, від отриманого чистого доходу від реалізації продукції. Динаміка чистого доходу підприємств машинобудівної галузі наведена на рис. 4.7.

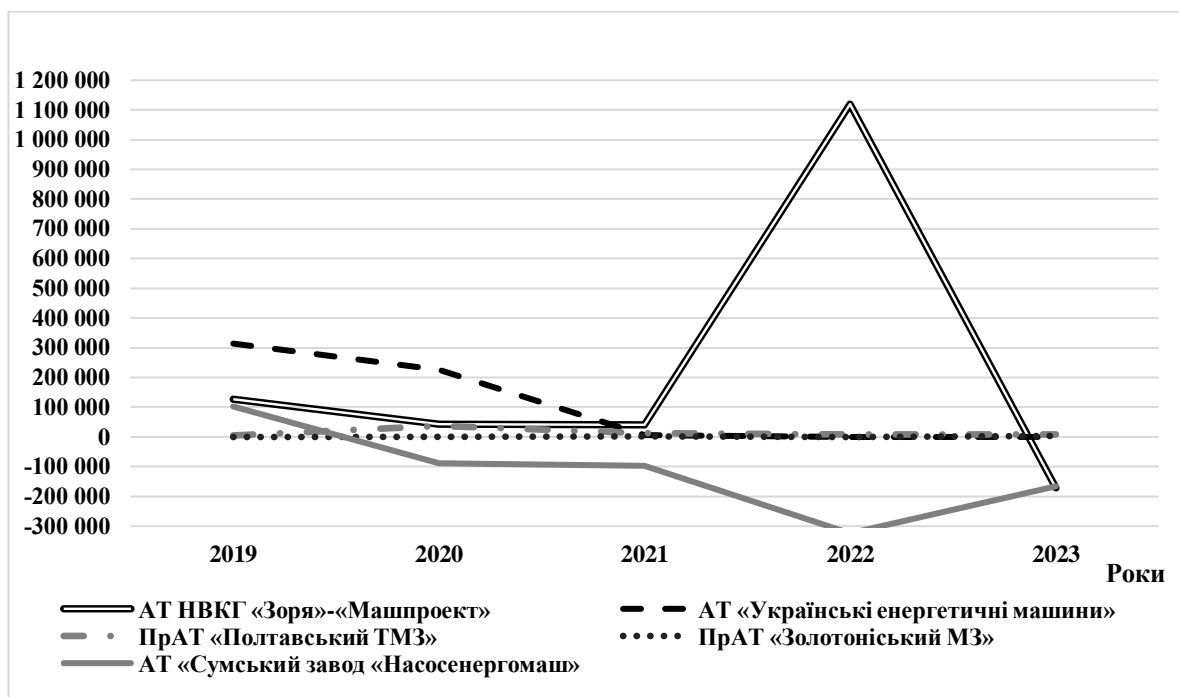
Рисунок 4.7 – Динаміка чистого доходу підприємств машинобудівної галузі (2019 – 2023 рр.), тис. грн

Джерело: складено автором за даними [59 – 63, Додатки А – Д]

З даних рис. 4.7 можна зробити висновок, що динаміка чистого доходу машинобудівних підприємств є неоднорідною. Зменшення обсягу реалізації машинобудівних підприємств спостерігається у 2020 р. та у 2022 р. ПрАТ «ПТМЗ» упродовж 2019 – 2022 рр. нарощувало обсяги реалізації, проте у 2023 р. вона має негативну тенденцію. На АТ «Українські енергетичні машини» динаміка чистого доходу є стабільно негативною протягом усього досліджуваного періоду. Враховуючи те, що це підприємство має найбільші показники фінансової незалежності та фінансового ризику, можна стверджувати,

що підприємство намагається не ризикувати та не залучати додаткові позикові кошти для фінансування своєї діяльності. Зовсім інша ситуація спостерігається на підприємстві АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», адже воно у 2023 р. змогло значно збільшити обсяг чистого доходу (найбільший темп росту серед усіх підприємств), при цьому його показник фінансового ризику у цей період погіршився, це свідчить про те, що підприємству за рахунок додаткового залучення короткострокових кредитів банку вдалося примножити обсяг чистого доходу від реалізації продукції.

Основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують його розвиток, є прибуток. Чим більше прибутку генерує підприємство в процесі своєї діяльності, тим менше воно потребує залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел, що призводить до збільшення ступеня самофінансування, реалізації стратегічних цілей, збільшення рівня конкурентоспроможності. Динаміка чистого прибутку підприємств машинобудівної галузі представлена на рис. 4.8.

Рисунок 4.8 – Динаміка чистого прибутку підприємств машинобудівної галузі (2019 – 2023 рр.), тис. грн

Джерело: складено автором за даними [59 – 63, Додатки А – Д]

Фінансовим результатом діяльності двох підприємств, а саме, АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш», є збиток. АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» отримало збиток тільки у 2023 р., при цьому операційна рентабельність підприємства у цьому році є на достатньо високому рівні, а зниження чистого прибутку відбулося за рахунок збільшення фінансових витрат та значного зменшення інших операційних доходів. АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» зазнає збитків протягом останніх чотирьох років як від усієї діяльності, так й від операційної. На підприємстві у 2023 р. при зниженні чистого доходу від реалізації адміністративні витрати та інші операційні витрати залишилися майже на тому рівні.

Збиток від операційної діяльності має також й АТ «Українські енергетичні машини» у 2022 р. (за рахунок значного збільшення інших операційних витрат). Окрім цього, на підприємстві у 2023 р. спостерігається значне зниження рентабельності продукції. Треба відзначити, що АТ «Українські енергетичні машини» має найбільший рівень платоспроможності серед усіх досліджуваних підприємств та є єдиним підприємством з прийнятним рівнем фінансової стійкості. Разом з цим, воно характеризується найменшим рівнем рентабельності ресурсів серед усіх прибуткових підприємств, а рентабельність його оборотних активів, власного капіталу та усіх ресурсів знаходиться на дуже низькому рівні (0,004 %, 0,003 % та 0,002 %).

Отже, аналіз фінансової звітності машинобудівних підприємств показав, що на значення чистого прибутку досліджуваних підприємств значно вплинули наступні фактори:

- зростання собівартості реалізованої продукції швидшими темпами, ніж обсяг чистого доходу (спостерігається на усіх підприємствах);
- зростання адміністративних витрат (на АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», АТ «Українські енергетичні машини»);
- зростання обсягу витрат, пов'язаних з залученням додаткових позикових коштів (на АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект»);

– збільшення інших операційних витрат (спостерігається на усіх підприємствах);

– значний обсяг витрат на збут (стосується ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод», на якому частка витрат на збут досягає 18 % чистого доходу).

Спрогнозуємо обсяг чистого прибутку, адже підприємства зможуть подолати кризовий фінансовий стан набагато швидше, якщо воно має високий потенціал генерування прибутку. В результаті капіталізації отриманого прибутку підприємства зможуть:

– відновити платоспроможність (за рахунок збільшення частки високоліквідних активів);

– підвищити фінансову стійкість (за рахунок зменшення обсягу позикового капіталу та збільшення частки власного);

– сформувати резервні фонди.

Прогнозування чистого прибутку досліджуваних підприємств наведено у табл. 4.1 – 4.5). Розрахунок прогнозного значення здійснено за методом екстраполяції (метод визначення середніх величин за алгоритмом середньої арифметичної простої), який використовується при складанні прогнозного фінансового плану підприємства.

Таблиця 4.1 – Прогнозування чистого прибутку АТ НВКГ «Зоря»-
«Машпроект»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий прибуток	127 698	43 255	40 274	1 119 391	-171 159	-
Темп зміни	-	-66,13	-6,89	2 679,44	-115,29	-
Середнє значення	622,78					
Прогнозне значення чистого прибутку	-	-	-	-	-	1 065 944

Джерело: складено автором за даними [59, Додаток А]

Динаміка темпів зміни чистого прибутку АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» є досить неоднорідною, адже чистий прибуток підприємства у 2020 р., 2021 р. та 2023 р. скорочувався. У 2020 р. та 2023 р. спостерігається його вкрай різке

скорочення, натомість у 2022 р. відбувся значний приріст. У середньому середній темп приросту чистого прибутку підприємства становить 622,78 %, що дало можливість розрахувати прогнозне значення на рівні 1 065 944 тис. грн. Незважаючи на збиткову діяльність підприємства у 2023 р., прогнозне значення прибутку у 2024 р. є додатним і складе 1 065 944 тис. грн.

Таблиця 4.2 – Прогнозування чистого прибутку

АТ «Українські енергетичні машини»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий прибуток	314 065	226 534	6 989	321	203	-
Темп зміни	-	-27,87	-96,91	-95,41	-36,71	-
Середнє значення	-64,23					
Прогнозне значення чистого прибутку	-	-	-	-	-	73

Джерело: складено автором за даними [60, Додаток Б]

Чистий прибуток АТ «Українські енергетичні машини» протягом усього періоду має стабільно негативну динаміку. У середньому темп його падіння становить -64,23 %. Прогнозне значення чистого прибутку на підприємстві у 2024 р. становить 73 тис. грн.

Таблиця 4.3 – Прогнозування чистого прибутку

ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод»,

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий прибуток	5 040	37 117	13 366	7 914	8 045	-
Темп зміни	-	636,45	-63,99	-40,79	1,66	-
Середнє значення	133,33					
Прогнозне значення чистого прибутку	-	-	-	-	-	18 771

Джерело: складено автором за даними [61, Додаток В]

Динаміка темпів зміни чистого прибутку ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод» є досить неоднорідною. У 2020 р. спостерігається його різке збільшення, проте, упродовж наступних двох років відбувалося скорочення чистого прибутку. У 2023 р. підприємству вдалося трохи збільшити обсяг чистого прибутку. Враховуючи те, що у середньому чистий прибуток ПрАТ

«ПТМЗ» зростав на 133,33 %, його прогнозне значення у 2024 р. складає 18 771 тис. грн.

Таблиця 4.4 – Прогнозування чистого прибутку
ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий прибуток	545	358	1 963	767	3 416	-
Темп зміни	-	-34,31	448,32	-60,93	345,37	-
Середнє значення	174,61					
Прогнозне значення чистого прибутку	-	-	-	-	-	9 381

Джерело: складено автором за даними [62, Додаток Г]

Динаміка темпів зміни чистого прибутку ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод» є також вкрай неоднорідною. У 2020 р. та 2022 р. чистий прибуток підприємства різко скоротився, проте у 2021 р. та 2023 р. спостерігається його значне збільшення. У середньому темп приросту чистого прибутку на ПрАТ «ЗМЗ» склав 174,61 %, що дозволило спрогнозувати його значення у 2024 р. у розмірі 9 381 тис. грн.

Таблиця 4.5 – Прогнозування чистого прибутку
АТ «Сумський завод «Насосенергомаш»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий прибуток	102 508	-89 306	-96 085	-323 959	-167 060	-
Темп зміни	-	-187,12	-7,59	-237,16	48,43	-
Середнє значення	-95,86					
Прогнозне значення чистого прибутку	-	-	-	-	-	-327 204

Джерело: складено автором за даними [63, Додаток Д]

Обсяг чистого прибутку АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» у період з 2019 – 2022 рр. має стабільно негативну динаміку, при чому у 2020 р. та 2022 р. спостерігається його різке скорочення. У 2023 р. темп приросту чистого доходу підприємства склав 48,43 %, проте, враховуючи зростання збитків у попередніх роках, середній темп падіння чистого доходу склав -95,86 %. Прогнозне значення чистого прибутку для АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» є негативним, у 2024 р. збиток складе 327 204 тис. грн.

Отже, розраховані прогнози значення обсягу чистого прибутку дадуть можливість досліджуваним підприємствам більш якісно планувати розподіл прибутку та будувати стратегію на майбутнє (особливо це стосується АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та АТ «Українські енергетичні машини», на яких сума нерозподіленого прибутку залишається досить значною протягом усього періоду).

Однією з головних причин зниження темпів росту реалізації продукції машинобудівних підприємств є втрата господарських зв'язків і традиційних ринків збуту-постачання готової продукції, комплектуючих унаслідок зміни геополітичного курсу України та значного звуження внутрішнього ринку збуту через окупацію територій. Таким чином, одним з головних напрямів збільшення чистого доходу підприємств від реалізації є диверсифікація їх діяльності (виробництва та надання послуг) та розширення асортименту продукції.

Для машинобудівних підприємств диверсифікація у виробництві можлива за рахунок освоєння нових видів продукції для охоплення нових сегментів на внутрішньому ринку. У кожного з досліджуваних підприємств, окрім основного виду діяльності, є можливість здійснювати й різноманітні додаткові види (за КВЕД), обсяги виробництва за якими треба збільшувати, що також призведе до збільшення обсягів реалізації продукції.

Специфіка основної діяльності досліджуваних підприємств обмежує їх можливості на національному ринку, тому для їх керівництва одним зі стратегічних напрямів збільшення прибутковості повинно бути розширення ринку збуту на зовнішніх ринках. На жаль, сьогодні вітчизняні машинобудівні підприємства не можуть конкурувати з іноземними компаніями через високу собівартість продукції, на що впливає, окрім інших факторів, висока вартість енергоресурсів та значне відставання від європейських країн у сфері «зелених» технологій (низький рівень декарбонізації, висока енергомісткість та ресурсомісткість виробництва). Таким чином, головною довгостроковою стратегією досліджуваних підприємств повинно стати впровадження у свою діяльність принципів сталого розвитку на основі ресурсоефективного та чистого

виробництва. Це дозволить їм випускати продукцію за європейськими стандартами та бути конкурентоспроможними на зовнішньому ринку.

У результаті проведеного дослідження було виявлено, що кожне з досліджуваних підприємств має певні проблеми із забезпеченням ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності. З огляду на виявлені проблемні місця у фінансовому стані машинобудівних підприємств та факторів, що вплинули на них, пропонуємо:

- обмежити вкладення капіталу у важколіквідні активи, реалізувати низькорентабельні основні засоби; здати в оренду ті засоби виробництва, які не використовуються підприємством у повній мірі; передати об'єкти невиробничої сфери (соціальні) на баланс органів міської влади;

- підвищити якість управління дебіторською заборгованістю (не допускати значного відволікання коштів у дебіторську заборгованість, аналізувати фінансовий стан дебіторів, виконання укладених ними угод з погляду дотримання платіжної дисципліни, вводити штрафні санкції за прострочення платежів);

- скоротити обсяг поточних зобов'язань (за рахунок скорочення короткострокових кредитів банків);

- збільшувати власний капітал та зменшувати обсяги позикового (це стосується усіх підприємств, окрім АТ «Українські енергетичні машини»);

- для АТ «Українські енергетичні машини» для підвищення рентабельності власного капіталу збільшити у структурі капіталу частки позикових коштів;

- зменшити собівартість реалізованої продукції шляхом упровадження нових прогресивних технологій з жорсткими вимогами енергоефективності та безвідходних технологій виробництва; підвищення продуктивності праці через автоматизацію виробничих процесів та матеріальне заохочення працівників; підвищення кваліфікаційного рівня персоналу; економії матеріальних витрат завдяки їх жорсткому нормуванню, матеріальному стимулюванню працівників за економію ресурсів, впровадженню штрафів за перевитрату ресурсів;

– зменшити темпи зростання адміністративних витрат (встановити ліміти на кожний вид адміністративних витрат, постійно контролювати їх відхилення від нормативних значень та приймати оперативні рішення щодо їх зменшення, запровадити матеріальне стимулювання управлінського персоналу за їх фактичну економію);

– зменшити витрати на збут (удосконалити систему збуту, оптимізувати розміри готової продукції і незавершеного виробництва на складах для зниження складських витрат);

– знизити інші операційні витрати (не допускати безнадійної дебіторської заборгованості шляхом контролю стану розрахунків з клієнтами за відстроченою (простроченою) заборгованістю, своєчасної та повної претензійної роботи керівництва підприємства щодо стягнення боргів; зменшувати витрати на брак шляхом підвищення технічного рівня виробництва та введення штрафів за наднормативні витрати; мінімізувати штрафи, пені та неустойки шляхом дотримання підприємствами фінансової та договірної дисципліни);

– зменшити фінансові витрати за рахунок зменшення фінансових кредитів та зниження витрат на сплату відсотків за позиковий капітал;

– оптимізувати процес розподілу прибутку (частину нерозподіленого прибутку спрямовувати на розвиток виробництва);

– підвищувати стандарти якості продукції шляхом впровадження принципів сталого розвитку на основі ресурсоефективного та чистого виробництва.

Проведене дослідження дозволило виявити негативні тенденції та проблеми у фінансовому стані підприємств машинобудівної галузі та факторів, що на них вплинули, на основі чого були розроблені рекомендації щодо його покращення. Впровадження запропонованих заходів керівництвом та менеджерами підприємств підвищить показники їх ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності, що забезпечить підприємствам підвищення рівня конкурентоспроможності та подальший розвиток.

Подальші дослідження в цій сфері будуть спрямовані на побудову багатофакторних моделей оцінки показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності, які дозволять кількісно оцінити вплив ключових чинників на фінансовий стан машинобудівних підприємств.

ВИСНОВКИ

В роботі узагальнено теоретичні та методологічні основи оцінки фінансового стану та розроблено рекомендації щодо його покращення на підприємствах машинобудівної галузі України. Проведене дослідження дозволило отримати наступні висновки.

1. Аналіз наукових джерел дав можливість систематизувати та узагальнити основні підходи вчених щодо виявлення сутності поняття «фінансовий стан підприємства». Найбільш повно фінансовий стан підприємства можна визначити як рівень його забезпеченості фінансовими ресурсами, який характеризується сукупністю показників (параметрів), що відображають їх наявність, розміщення та використання, а також визначає можливість підприємства фінансувати свою діяльність да розвиватися.

2. Дослідження теоретичних аспектів факторів, що мають вплив на фінансовий стан підприємства, дозволило визначити їх значну кількість як у зовнішньому, так й у внутрішньому середовищі функціонування підприємства. Зовнішні фактори впливають на усі підприємства (незалежно від галузі та виду діяльності). Підприємство не може змінювати їх вплив, але може враховувати їх у своїй діяльності. Внутрішні фактори пов'язані безпосередньо з діяльністю підприємства, піддаються його впливу та залежать від його керівництва та менеджерів. Набір факторів та рівень їх впливу на фінансовий стан залежить від специфіки діяльності підприємства та ступеня агресивності зовнішнього середовища, тому для кожного конкретного підприємства він буде унікальним.

3. Для проведення оцінки фінансового стану підприємства використовують різні методи, вибір яких залежить, насамперед, від поставленої мети та основних завдань дослідження. Основними методами оцінки фінансового стану підприємства є: експрес-аналіз, використання абсолютних показників, рейтингова оцінка, інтегральна оцінка, дискримінантні моделі, метод фінансових коефіцієнтів. Систематизовано основні переваги та недоліки використання даних методів аналізу, зокрема метод фінансових коефіцієнтів, хоч

і є достатньо трудомістким, проте дозволяє детально охарактеризувати фінансовий стан підприємства за усіма обраними напрямками та виявити резерви щодо його покращення, адже передбачає застосування великої кількості коефіцієнтів, які характеризуються простотою розрахунків. Водночас, серед них можна обрати тільки найважливіші показники, які цікавлять зовнішніх та внутрішніх користувачів.

4. Тенденції у розвитку вітчизняного машинобудування за останні п'ять років мають негативний характер, а саме, спостерігається скорочення кількості підприємств, спад темпів росту реалізації продукції, погіршення структури реалізованої продукції у бік зменшення частки високотехнологічного виробництва, висока залежність підприємств від імпорту, скорочення капітальних інвестицій, послаблення цінової конкурентоспроможності тощо.

5. Серед головних негативних факторів, що впливають на середовище функціонування машинобудівних підприємств сьогодні, є: скорочення промислових потужностей через фізичне руйнування; міграція населення через військову агресію; недостатній попит на продукцію; втрачання ринків збуту через окупацію територій; згортання інвестиційних процесів через низьку привабливість України для міжнародних інвесторів на тлі воєнних дій; відставання від європейських країн у сфері «зелених» технологій.

6. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємств дозволив зробити висновок, що більшість з них, а саме, АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» мають проблеми з ліквідністю та платоспроможністю, а їх фінансовий стан за цим критерієм є незадовільним. Негативна динаміка швидкої ліквідності на АТ «Українські енергетичні машини», ПрАТ «ЗМЗ» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» відбулася в результаті значного скорочення грошових активів, зменшення дебіторської заборгованості та збільшення запасів. На АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» зниження поточної ліквідності відбулося за рахунок зменшення оборотних активів, а на ПрАТ «ЗМЗ» – за рахунок збільшення поточних зобов'язань.

7. Аналіз показників фінансової стійкості машинобудівних підприємств показав, що тільки одне підприємство, АТ «Українські енергетичні машини», має прийнятний рівень фінансової стійкості та фінансується за рахунок власного капіталу у достатньому обсязі. Решта підприємств втратила фінансову стійкість та має значну залежність від зовнішніх джерел фінансування. Окрім цього, на трьох підприємствах, а саме, АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ПрАТ «ЗМЗ» та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш», існує дефіцит власних оборотних коштів, а підприємства повністю залежать від боргового фінансування.

8. Оцінка показників рентабельності підприємств показала, що фінансовим результатом діяльності двох підприємств, а саме, АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект» (у 2023 р.) та АТ «Сумський завод «Насосенергомаш» (протягом останніх чотирьох років), є збиток. Аналіз ресурсних показників рентабельності показав, що на підприємствах АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», АТ «Українські енергетичні машини» та ПрАТ «ПТМЗ» динаміка рентабельності оборотних активів, власного капіталу та усіх ресурсів є негативною, що свідчить про зниження ефективності їх використання.

9. Виявлення факторів, що вплинули на погіршення фінансовому стану підприємств машинобудування, дало можливість розробити практичні рекомендації та запропонувати заходи щодо його покращення. Зокрема, запропоновано обмежити вкладення капіталу у важколіквідні активи, реалізувати низькорентабельні основні засоби, підвищити якість управління дебіторською заборгованістю, нарощувати власний капітал, зменшити витрати на виробництво та реалізацію продукції, контролювати зростання адміністративних, інших операційних та фінансових витрат, підвищувати стандарти якості продукції тощо. Довгостроковою стратегією для вітчизняних підприємств повинно стати впровадження у свою діяльність принципів сталого розвитку на основі ресурсоефективного та чистого виробництва, що дозволить їм виробляти продукцію за європейськими стандартами та стати конкурентоспроможними на зовнішньому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств від 28.07.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text> (дата звернення 10.03.24).
2. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: лист від Державної податкової служби України від 27.01.1998 № 759/10/20-2117. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2117225-98#Text> (дата звернення 10.03.24).
3. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затв. наказом Міністерства фінансів України та Фондом державного майна України від 26.01.2001 № 49/121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text> (дата звернення 10.03.24).
4. Фінанси підприємств: навчальний посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с
5. Багацька К. В., Говорушко Т. А., Шеремет О. О. Фінансовий аналіз: підручник. Київ, 2014. с. 320 с.
6. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Бражник Л. В. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Полтава, 2018. 350 с.
7. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
8. Васьківська К. В., Сич О. А. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Львів. 2017. 236 с.
9. Вінницька О. А. Теоретичні аспекти фінансового стану підприємства. Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери: Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 24 – 25 жовтня 2019 р. Кропивницький. Київ: «Ексклюзив-Систем», 2019. С. 26 – 30.
10. Волкова Н. А., Волчек Р. М., Гайдаєнко О. М. Економічний аналіз: навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2015. 310 с.

11. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник / Даценко Г. та ін. Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Вінниц. торг.-екон. ін-т. Вінниця. 2021. 416 с.
12. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. Л. Л. Ковальської та І. В. Кривов'язюка, Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
13. Фінансовий аналіз: конспект лекцій / за ред. Н. О. Кондратенко, К. О. Великих. Харків: ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 166 с. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/55385/> (дата звернення 15.03.24).
14. Кривов'язюк І. В. Антикризове управління підприємством: навчальний посібник. 3-тє видання, доповн. і переробл. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 396 с.
15. Фінанси підприємств: навчальний посібник / за ред. С. О. Ніколи. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 206 с.
16. Отенко І. П., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз: навчальний посібник, Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.
17. Паянок Т. М., Савченко А. М., Морозюк А. М. Загальна оцінка фінансового стану підприємства: теоретичні та практичні підходи. Економіка та держава. 2020. № 12. С. 88–94.
18. Приймак С. В. Фінансовий аналіз. Практикум: навчальний посібник. Львів, 2021. 264 с.
19. Рябенко Г. М. Фінанси підприємств: конспект лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2018. 54 с.
20. Семенова К. Д. Аналіз фінансового стану підприємств України та тенденцій розвитку. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Збірник наукових праць. № 5-6 (282-283). 2021. С. 77 – 82.
21. Фінанси підприємств: навчальний посібник / за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.
22. Фінанси підприємств: підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків: ХНУВС, 2022. 292 с.

23. Тараруєв Ю. О. Сутність та діагностика фінансового стану підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2021. № 2 (82). С. 113 – 119.
24. Великий сучасний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / за ред. В.Т. Бусел. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
25. Петрова В. Ф. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз». Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 138 с.
26. Кузенко Т. Б., Сабліна Н. В. Фінансова безпека підприємства: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с.
27. Н. Р. Kulish,, V. V. Cherpka, J. O. Gavrilenko. Financial status of an enterprise: factors affecting it. Economies' Horizons, 1(19), 4 – 12. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(19\).2022.259393](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(19).2022.259393) (дата звернення 20.03.24).
28. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с.
29. Kilichev A. A. Determining the level of financial stability of an enterprise: essence, goals and tasks in modern conditions. American Journal Of Social Sciences And Humanity Research. 2022. 2(06), p. 98–108.
30. Li, Z., Wu, D. Risk Management Tactics during the Globalization of the Enterprise. Open Journal of Social Sciences. 2021. № 9. URL: <https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=112236> (дата звернення 20.03.24).
31. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с
32. Aisyah, E. N., Umami, A. K. Financial Factors Contribution to SMEs Profitability. Journal of Business and Banking. 2022. Vol. 12, № 1. P. 19 – 33.
33. Фінансові ризики ведення бізнесу в Україні: сектор нефінансових корпорацій: колективна наукова доповідь / за ред. В. В. Зимовця; НАН України, ДУ«Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2022. 260 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/sr/309.pdf> (дата звернення 21.03.24).

34. Єпіфанова І. Ю. Ієрархічна класифікація факторів впливу на систему управління фінансовою стійкістю промислового підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2021. № 1. С. 6-12.

35. Бегун, С. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. Том 4. № 32. С. 36–42. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-04-36-42> (дата звернення 21.03.24).

36. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. *Фінансовий аналіз: навчальний посібник*. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.

37. Гайбура Ю. А. *Фінансовий аналіз: навчальний посібник*. Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2021. 176 с.

38. *Облік та фінанси: навчальний посібник / за ред. П. О. Куцика*. Львів: вид-во ЛТЕУ, 2023. 345 с.

39. Firas Dahmash, Wasfi Al Salamat, Walid M. Masadeh and Hashem Alshurafat. The effect of a firm's internal factors on its profitability: Evidence from Jordan. *Investment Management and Financial Innovations*. 2021, № 8 (2). P.130-143.

40. Balios, D., Klimis, E., Tantos, S. Working Capital Management and Profitability under an Economic Crisis: Evidence from Commercial Companies in Greece. *Theoretical Economics Letters*, 2024. Vol. 14 № 2. P. 707 – 733.

41. Власова Н. О., П'ятак Т. В. Оцінка впливу факторів внутрішнього середовища на фінансові результати підприємств промисловості. *Бізнес Інформ*. 2021. № 4. С. 235 – 243.

42. Sharipova Z. Financial state of enterprises and factors affecting it financial state analysis. *Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal*. Vol. 13, № 11. P. 17 – 27.

43. Хачатрян В. В. Науково-методичні засади підвищення прибутковості підприємства. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. Том 6. № 2. С. 286 – 292.

44. Factors Affecting the Statement of Financial Position/Balance Sheet (SFP/BS). Online educational resource platform «LibreTexts». URL: [https://biz.libretexts.org/Bookshelves/Accounting/Intermediate_Financial_Accounting_1__\(Arnold_and_Kyle\)/04%3A_Financial_Reports__Statement_of_Financial_Position_and_Statement_of_Cash_Flows/4.02%3A_Statement_of_Financial_Position_Balance_Sheet/4.2.02%3A_Factors_Affecting_the_Statement_of_Financial_Position_Balance_Sheet_\(SFP_BS\)](https://biz.libretexts.org/Bookshelves/Accounting/Intermediate_Financial_Accounting_1__(Arnold_and_Kyle)/04%3A_Financial_Reports__Statement_of_Financial_Position_and_Statement_of_Cash_Flows/4.02%3A_Statement_of_Financial_Position_Balance_Sheet/4.2.02%3A_Factors_Affecting_the_Statement_of_Financial_Position_Balance_Sheet_(SFP_BS)) (дата звернення 21.03.24).

45. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 25.03.24).

46. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (дата звернення 25.03.24).

47. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 25.03.24).

48. Розвиток машинобудування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення: монографія; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; / за ред. С. О. Ішук. Львів, 2022. 137 с.

49. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 20.04.24).

50. Експортна стратегія для сектору машинобудування на 2019 – 2023 роки. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=91de65c4-2089-4618-8028-c9b22084c9cf> (дата звернення 22.03.24).

51. Пріоритети забезпечення стійкості промисловості й аграрного сектору економіки України в умовах повномасштабної війни: аналітична доповідь / за ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2023. 49 с.

52. Ткачова Т. С. Аналіз основних тенденцій в галузі машинобудування України. Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2020. № 3 (13). С. 95 – 99.

53. Сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній та судового реєстру «Опендатабот». URL: <https://opendatabot.ua/c/31821381> (дата звернення 20.04.24).

54. Офіційний сайт «Енергетичної спільноти України». URL: <https://iclub.energy/zmturbines> (дата звернення 25.04.24).

55. Офіційний сайт АТ «Українські енергетичні машини». URL: <https://ukrenergymachines.com/> (дата звернення 25.04.24).

56. Офіційний сайт ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод». URL: <https://www.nicmas.com/uk/ptmz/> (дата звернення 25.04.24).

57. Офіційний сайт ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод». URL: <http://zolmash.emitents.net.ua/ua/> (дата звернення 25.04.24).

58. Офіційний сайт АТ «Сумський завод насосного та енергетичного машинобудування «Насосенергомаш». URL: <https://nempump.com/at-sumskij-zavod-nasosenergomash/> (дата звернення 25.04.24).

59. Фінансова звітність АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект». Система аналітики відкритих даних «Clarity Project». URL: <https://clarity-project.info/edr/31821381/yearly-finances> (дата звернення 28.04.24).

60. Фінансова звітність АТ «Українські енергетичні машини». URL: <https://ukrenergymachines.com/investors/reports/298> (дата звернення 28.04.24).

61. Фінансова звітність «Полтавський турбомеханічний завод». Система аналітики відкритих даних «Clarity Project». URL: <https://clarity-project.info/edr/00110792/yearly-finances> (дата звернення 29.04.24).

62. Фінансова звітність «Золотоніський машинобудівний завод». URL: <http://zolmash.emitents.net.ua/ua/docs> (дата звернення 29.04.24.).

63. Фінансова звітність АТ «Сумський завод насосного та енергетичного машинобудування «Насосенергомаш». URL: <https://nempump.com/informatsiya-emitenta/> (дата звернення 29.04.24).

64. Рузакова О. В. Аналіз сучасних методик оцінювання фінансового стану підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. №2, (304) С. 7–13/

65. Titenko Z. Theoretical foundations of financial security of the enterprise. Економіка та суспільство. 2022. №44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-76> (дата звернення 29.04.24).

66. Королович О.О. Проблеми аналізу фінансової стійкості виробничого підприємства. Науковий вісник Мукачівського державного університету, Серія Економіка. Випуск 1(11). 2019. С. 124 – 130.

67. Oriekhova K., Golovko O., Khristoforova O., Vabenko M. Improvement financial management of enterprise taking into account technologies for attracting additional financial resources. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2023. № 17. С. 94-108. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2023-17-09> (дата звернення 10.10.24).

68. Research on the development of the machine-building industry of Ukraine: state and prospects – multi-authored monograph / Edited by S.F. Smerichevskyi. Latvia: «Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2017. 200 p.

69. Швець Ю. О. Механізм антикризового управління операційною діяльністю на підприємствах машинобудування: необхідність розроблення та проблеми використання. Причорноморські економічні студії: науковий журнал. 2020. № Вип. 51. С. 131–137. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/51_2020/23.pdf. (дата звернення 11.10.24).

70. Гамова О. В. Ефективність функціонування підприємств машинобудівної галузі України як передумова формування конкурентних переваг в сучасних умовах. Економічні науки. Вісник Хмельницького національного університету 2020, № 1. С. 227 – 232. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/42.pdf> (дата звернення 20.10.24).

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан), форма № 1

АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», тис. грн

А К Т И В	Код рядка	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	9
I. Необоротні активи	1000	70 413	65 853	60 228	55 164	50 645	3 384
Нематеріальні активи							
первісна вартість	1001	76 228	77 436	76 689	76 804	76 715	28 974
накопичена амортизація	1002	5 815	11 583	16 461	21 640	26 070	25 590
Незавершені капітальні інвестиції	1005	61 347	20 385	28 981	37 199	37 927	34 147
Основні засоби	1010	3 067 469	2 958 340	3 109 106	3 008 945	2 828 143	1 732 093
первісна вартість	1011	3 216 602	3 251 389	3 424 064	3 465 386	3 411 228	3 472 000
знос	1012	149 133	293 049	314 958	456 441	583 085	1 739 907
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-	-	-	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-	-	-	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-	-	-	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-	-	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-	-	-	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-	-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-	-	-	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	194 411	194 411	79 032	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	22 728	89 352	123 365	28 636	162 225
Відстрочені податкові активи	1045	-	33 911	12 361	47 261	193 452	728 686
Гудвіл	1050	-	-	-	-	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-	-	-	-	-

Продовження додатку А

Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-	-	-	-	-
Інші необоротні активи	1090	34 017	34 017	34 017	34 017	45 167	10 119
Усього за розділом І	1095	3 233 246	3 329 645	3 528 456	3 384 983	3 183 970	2 670 654
ІІ. Оборотні активи							
Запаси	1100	5 163 596	4 148 004	3 796 060	3 796 633	3 867 262	2 442 867
Виробничі запаси	1101	483 551	377 271	395 134	460 682	329 164	280 378
Незавершене виробництво	1102	3 830 415	3 507 852	2 787 751	2 473 109	1 274 532	1 835 392
Готова продукція	1103	848 970	262 124	612 385	862 095	2 263 146	326 489
Товари	1104	660	757	790	747	420	608
Поточні біологічні активи	1110	-	-	-	-	-	-
Депозити перестраховання	1115	-	-	-	-	-	-
Векселі одержані	1120	-	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	215 207	1 238 689	140 768	1 334 920	641 676	728 858
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	38 890	221 687	230 974	165 958	87 216	15 177
з бюджетом	1135	237 346	114 607	78 851	70 991	49 696	114 756
у т.ч. з податку на прибуток	1136	230 208	48 210	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	14 062	11 737	78 146	54 215	334 830	44 704
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-	-	-	455 909
Гроші та їх еквіваленти	1165	584 777	21 703	1 295 646	256 961	92 034	120 324
Готівка	1166	18	42	41	41	40	33
Рахунки в банках	1167	584 759	21 661	1 295 605	256 920	91 994	120 324
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	-	3	3	3
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-	-	-	-	-

Продовження додатку А

у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-	-	-	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-	-	-	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-	-	-	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-	-	-	-	-
Інші оборотні активи	1190	4 042	1	3 596	46 834	122	1 692
Усього за розділом II	1195	6 257 920	5 756 428	5 624 041	5 726 515	5 072 839	3 924 323
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-	373	356	356
Баланс	1300	9 491 166	9 086 073	9 152 497	9 111 871	8 257 165	6 595 333
П А С И В	Код рядка	2 018	2 019	2 020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	9
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	295 704	295 704	295 704	295 704	295 704	295 704
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-	-	-	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-	702 939	702 939	665 197	207 771
Додатковий капітал	1410	-	-	-	-	-	-
Емісійний дохід	1411	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-	-	-	-	-
Резервний капітал	1415	-	-	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 374 702	1 216 232	766 516	825 913	1 674 670	1 255 750
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	1495	1 670 476	1 511 936	1 765 159	1 824 556	2 635 571	1 759 225
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	99 635	-	-	-	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	56 703	114 818	133 017	122 189	80 678	87 771
Довгострокові кредити банків	1510	-	-	28	29	-	-

Продовження додатку А

Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-	-	-	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	51 933	121 861	173 494	174 066	169 740	95 541
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	51 933	54 371	71 179	65 351	64 164	59 753
Цільове фінансування	1525	6 313	6 173	6 041	5 910	5 783	5 621
Благодійна допомога	1526	-	-	-	-	-	-
Страхові резерви	1530	-	-	-	-	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-	-	-	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-	-	-	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-	-	-	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-	-	-	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-	-	-	-	-
Призовий фонд	1540	-	-	-	-	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	1595	214 584	242 852	312 580	302 194	256 201	188 933
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	1600	5 465 615	4 562 536	4 960 418	4 531 670	3 130 517	3 169 284
Векселі видані	1605	-	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги	1615	179 564	124 288	101 502	321 788	316 917	181 434
розрахунками з бюджетом	1620	68 180	24 070	27 330	55 960	296 998	43 036
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-	15 394	41 867	12 135	34 636
розрахунками зі страхування	1625	7 852	23 139	10 134	11 362	4 218	6 270
розрахунками з оплати праці	1630	23 770	83 928	30 249	34 493	18 229	28 653
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	1 612 863	1 780 263	1 541 990	1 539 623	1 074 193	977 510
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-	-	-	-	-

Продовження додатку А

Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-	-	-	-	-
Поточні забезпечення	1660	91 649	566 932	149 330	161 423	313 924	217 493
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-	-	-	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	156 603	166 129	253 805	328 802	210 397	23 495
Усього за розділом III	1695	7 606 106	7 331 285	7 074 758	6 985 121	5 365 393	4 647 175
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-	-	-	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-	-	-	-	-
Баланс	1900	9 491 166	9 086 073	9 152 497	9 111 871	8 257 165	6 595 333

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма № 2

АТ НВКГ «Зоря»-«Машпроект», тис. грн

Стаття	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	4	5	6	7	9
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 354 594	3 601 714	3 552 254	1 335 444	3 198 531
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-	-	-	-
Премії підписані, валова сума	2011	-	-	-	-	-
Премії, передані у перестраховання	2012	-	-	-	-	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-	-	-	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-	-	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 711 194)	(1 566 218)	(2 394 213)	(942 524)	(1 377 096)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-	-	-	-
Валовий:						
прибуток	2090	1 643 400	2 035 496	1 158 041	392 920	1 821 435
збиток	2095	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)

Продовження додатку А

Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-	-	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-	-	-	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-	-	-	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-	-	-	-
Інші операційні доходи	2120	85 515	773 675	76 718	414 776	128 067
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-	-	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-	-	-	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-	-	-	-
Адміністративні витрати	2130	(309 582)	(336 612)	(394 309)	(287 632)	(373 158)
Витрати на збут	2150	(391 823)	(34 426)	(44 970)	(31 061)	(64 543)
Інші операційні витрати	2180	(1 304 180)	(1 113 952)	(593 778)	(847 377)	(1 047 140)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-	-	-	-
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-	-	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	1 324 181	201 702	0	464 661
збиток	2195	(276 670)	(-)	(-)	(358 374)	( )
Доход від участі в капіталі	2200	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	2220	35 328	22 926	25 180	7 065	53 908
Інші доходи	2240	787 889	-	202 437	2 652 413	46
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-	-	-	-
Фінансові витрати	2250	(397 658)	(418 584)	(378 424)	(307 382)	(336 577)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(876 310)	(-)	(1 012 237)	(379 869)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-	-	-	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	148 889	52 213	50 895	981 485	-
збиток	2295	(-)	(-)	(-)	(-)	(197 831)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(21 191)	(8 588)	(10 621)	137 906	26 672
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-	-	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	127 698	43 255	40 274	1 119 391	-

Закінчення додатку А

збиток	2355	(-)	(-)	(-)	(-)	(171 159)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД						
Стаття	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	4	5	6	7	9
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-	-	-46 027	-138 521
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-63 053	-8 455	31 205	65 183	8 146
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-63 053	-8 455	31 205	19 156	-130 375
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-	-	-8 285	-24 934
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-63 053	-8 455	31 205	27 441	-105 441
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	64 645	34 800	71 479	1 146 832	-276 600
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ						
Назва статті	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	4	5	6	7	9
Матеріальні затрати	2500	829 685	543 889	964 664	452 421	363 938
Витрати на оплату праці	2505	1 240 439	1 283 518	1 405 320	657 631	562 213
Відрахування на соціальні заходи	2510	268 088	279 858	302 451	138 677	113 386
Амортизація	2515	155 790	150 739	149 024	132 889	295 219
Інші операційні витрати	2520	596 134	423 240	491 729	257 126	193 783
Разом	2550	3 090 136	2 681 244	3 313 188	1 638 744	1 528 539
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ						
Назва статті	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	4	5	6	7	7
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-	-	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-	-	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-	-	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-	-	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-	-	-	-

Додаток Б

Баланс (Звіт про фінансовий стан), форма № 1

АТ «Українські енергетичні машини», тис. грн

А К Т И В	Код рядка	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи	1000	3 301	1 268	199	441	398	410
Нематеріальні активи							
первісна вартість	1001	7 928	8 120	8 089	8 365	8 365	8 418
накопичена амортизація	1002	4 627	6 852	7 890	7 924	7 967	8 008
Незавершені капітальні інвестиції	1005	17 118	17 547	13 981	104 076	104 779	108 247
Основні засоби	1010	2 245 196	2 087 275	1 962 816	3 522 935	3 342 851	3 186 896
первісна вартість	1011	10 582 169	10 614 477	10 619 220	12 518 969	12 518 943	12 526 246
знос	1012	8 336 973	8 527 202	8 656 404	8 996 034	9 176 092	9 339 350
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-	-	-	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-	-	-	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-	-	-	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-	-	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-	-	-	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-	-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-	-	-	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-	-	-	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	338 397	56 510	-	-	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-	-	-	-	-
Гудвіл	1050	-	-	-	-	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-	-	-	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-	-	-	-	-
Інші необоротні активи	1090	1 409 789	1 075 917	1 089 479	815 187	-	121 129
Усього за розділом I	1095	4 013 801	3 238 517	3 066 475	4 442 639	3 448 028	3 416 682

Продовження додатку Б

II. Оборотні активи							
Запаси	1100	1 612 733	1 692 447	1 575 810	1 927 097	1 901 897	2 629 310
Виробничі запаси	1101	381 264	351 343	305 910	427 268	419 409	448 157
Незавершене виробництво	1102	1 116 460	1 253 210	1 046 040	1 389 530	1 367 838	2 040 310
Готова продукція	1103	114 999	87 844	223 840	110 240	114 591	140 784
Товари	1104	10	10	20	59	59	59
Поточні біологічні активи	1110	-	-	-	-	-	-
Депозити перестраховання	1115	-	-	-	-	-	-
Векселі одержані	1120	-	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	673 585	1 895 684	2 340 122	2 795 032	3 079 943	2 243 448
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	440 170	326 617	207 067	27 048	33 030	89 044
з бюджетом	1135	24	24	-	49 042	17 143	32 250
у т.ч. з податку на прибуток	1136	-	-	-	14 184	14 184	14 184
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 199	4 172	3 988	6 893	14 882	22 663
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-	-	-	489
Гроші та їх еквіваленти	1165	482 523	72 343	230 089	186 549	248 232	74 723
Готівка	1166	-	-	-	13	-	-
Рахунки в банках	1167	482 523	72 343	230 089	186 536	248 232	74 723
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	-	-	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-	-	-	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-	-	-	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-	-	-	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-	-	-	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-	-	-	-	-
Інші оборотні активи	1190	327 428	189 755	134 435	89 471	103320	142 895

Продовження додатку Б

Усього за розділом II	1195	3 541 662	4 181 042	4 491 511	5 081 132	5 398 447	5 234 822
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-	17 382	17 382	17 382
Баланс	1300	7 555 463	7 419 559	7 557 986	9 541 153	8 863 857	8 668 886
П А С И В							
	Код рядка	2 018	2 019	2 020	2021	2022	2023
	1	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	105 624	105 624	105 624	1 417 337	1 417 337	1 417 337
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-	-	-	-	-
Капітал у дооцінках	1405	1 791 381	1 791 381	1 788 701	1 788 001	1 788 001	1 786 795
Додатковий капітал	1410	-	-	-	41 852	41 852	41 852
Емісійний дохід	1411	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-	-	-	-	-
Резервний капітал	1415	61 064	61 064	61 064	61 064	61 064	61 064
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 628 794	3 403 004	3 564 258	2 657 607	2 657 767	2 658 918
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	1495	5 586 863	5 361 073	5 519 647	5 965 861	5 966 021	5 965 966
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	244 282	191 417	174 862	385 811	164 275	188 952
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-	-	-	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-	-	-	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-	-	-	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	8 792	9 841	10 300	13 989	7 304	4 936
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-	-	-	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-	-	-	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-	-	-	-	-
Страхові резерви	1530	-	-	-	-	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-	-	-	-	-

Продовження додатку Б

резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-	-	-	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-	-	-	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-	-	-	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-	-	-	-	-
Призовий фонд	1540	-	-	-	-	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	1595	253 074	201 258	185 162	399 800	171 579	193 888
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	1600	0	100 000	491 995	808 010	356 557	357 376
Векселі видані	1605	-	-	-	69 123	68 804	68 769
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги	1615	127 891	388 535	316 728	799 845	1 017 568	917 873
розрахунками з бюджетом	1620	67 406	31 137	25 875	49 629	142 927	4 261
у тому числі з податку на прибуток	1621	56 260	18 708	4 518	3 359	70 689	295
розрахунками зі страхування	1625	4 408	9 746	3 301	19 161	47 176	3 628
розрахунками з оплати праці	1630	19 142	37 461	14 168	46 592	55 542	16 101
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	1 029 123	829 777	612 468	603 346	496 683	487 985
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	355 952	369 080	312 795	227 135	223 866	223 906
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-	-	-	-	-
Поточні забезпечення	1660	49 159	39 947	35 461	288 576	101 882	181 433
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-	-	-	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	62 445	51 545	40 386	264 075	215 252	247 700
Усього за розділом III	1695	1 715 526	1 857 228	1 853 177	3 175 492	2 726 257	2 509 032
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-	-	-	-	-

Продовження додатку Б

V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-	-	-	-	-
Баланс	1900	7 555 463	7 419 559	7 557 986	9 541 153	8 863 857	8 668 886

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма № 2

АТ «Українські енергетичні машини», тис. грн

Стаття	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 822 845	1 465 531	1 279 698	1 033 329	376 317
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-	-	-	-
Премії підписані, валова сума	2011	-	-	-	-	-
Премії, передані у перестраховування	2012	-	-	-	-	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-	-	-	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-	-	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 826 131)	(1 178 156)	(992 189)	(387 821)	(290 220)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-	-	-	-
Валовий: прибуток	2090	996 714	287 375	287 509	645 508	86 097
збиток	2095	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-	-	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-	-	-	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-	-	-	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-	-	-	-
Інші операційні доходи	2120	45 178	32 624	28 453	1 866 910	470 782
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-	-	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-	-	-	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-	-	-	-
Адміністративні витрати	2130	(180 908)	(143 738)	(186 052)	(173 425)	(220 171)
Витрати на збут	2150	(69 425)	(42 674)	(34 227)	(22 010)	(14 283)

Продовження додатку Б

Інші операційні витрати	2180	(257 183)	(51 263)	(70 405)	(2 460 102)	(282 376)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-	-	-	-
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-	-	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:						
прибуток	2190	534 376	82 324	25 278	-	40 049
збиток	2195	(-)	(-)	(-)	(123 119)	( )
Доход від участі в капіталі	2200	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	2220	58 921	64 775	62 214	23 430	9 150
Інші доходи	2240	113	181 608	34	18 450	272
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-	-	-	-
Фінансові витрати	2250	(4 355)	(50 827)	(60 413)	(67 553)	(23 068)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(205 494)	(1 586)	(17 010)	(1 734)	(1 228)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-	-	-	-
Фінансовий результат до оподаткування:						
прибуток	2290	383 561	276 294	10 103	-	25 175
збиток	2295	(-)	(-)	(-)	(150 526)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(69 496)	(49 760)	(3 114)	150 847	(24 972)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-	-	-	-
Чистий фінансовий результат:						
прибуток	2350	314 065	226 534	6 989	321	203
збиток	2355	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД						
Стаття	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-	-	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-	-	-	-

Закінчення додатку Б

Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	314 065	226 534	6 989	321	203
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ						
Назва статті	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Матеріальні затрати	2500	982 268	414 284	211 159	133 386	208 943
Витрати на оплату праці	2505	512 866	385 009	369 022	348 201	353 806
Відрахування на соціальні заходи	2510	113 261	87 695	81 421	80 469	87 950
Амортизація	2515	199 802	141 304	120 567	181 497	170 063
Інші операційні витрати	2520	633 744	314 804	730 594	2 282 463	684 953
Разом	2550	2 441 941	1 343 096	1 512 763	3 026 016	1 505 715
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ						
Назва статті	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Середньорічна кількість простих акцій	2600	422496520	422496520	5669348520	422496520	422496520
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	422496520	422496520	5669348520	422496520	422496520
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,74336	0,53618	0,00123	0,00076	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,74336	0,53618	0,00123	0,00076	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-	-	-	-

Додаток В

Баланс (Звіт про фінансовий стан), форма № 1
ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод», тис. грн

А К Т И В	Код рядка	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи	1000	1148	555	114	131	346	134
Нематеріальні активи							
первісна вартість	1001	10137	8 535	8 553	7 643	8 073	7 709
накопичена амортизація	1002	8989	7 980	8 439	7 512	7 727	7 575
Незавершені капітальні інвестиції	1005	22463	27 806	56 632	102 691	153 340	45 532
Основні засоби	1010	64956	64 740	65 216	77 188	83 910	72 756
первісна вартість	1011	180553	184 603	180 904	195 230	208 211	206 691
знос	1012	115597	119 863	115 688	118 042	124 301	133 935
Інвестиційна нерухомість	1015	882	358	345	332	319	306
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	1749	1068	1068	1068	1068	1068
Знос інвестиційної нерухомості	1017	867	710	723	736	749	762
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-	-	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-	-	-	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-	-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-	-	-	1	1
інші фінансові інвестиції	1035	1	1	1	1	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	3431	1 077	536	476	436	243
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0	0	-	-
Гудвіл	1050	-	-	-	-	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-	-	-	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-	-	-	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	1095	92881	94 537	122 844	180 819	238 352	118 972
II. Оборотні активи							
Запаси	1100	108587	106 746	94 079	88 179	114 914	126 803
Виробничі запаси	1101	37745	46 188	38 151	35 170	46 740	33 286

Продовження додатку В

Незавершене виробництво	1102	40888	29 222	29 416	29 401	24 122	31 079
Готова продукція	1103	29074	29 273	26 026	23 054	43 425	58 715
Товари	1104	880	2 063	486	553	627	3723
Поточні біологічні активи	1110					-	-
Депозити перестраховання	1115					-	-
Векселі одержані	1120					-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	86593	62 245	71 477	105 144	165 307	218 142
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	25812	27 095	20 244	66 133	50 015	33 944
з бюджетом	1135	1082	3 212	2 738	2 178	15 707	3 863
у т.ч. з податку на прибуток	1136	280	0	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140					-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145					-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	82047	89 980	171 909	160 195	153 309	155 235
Поточні фінансові інвестиції	1160						
Гроші та їх еквіваленти	1165	304	10 902	1 431	35 331	5 127	329
Готівка	1166	0	1	1	0	0	0
Рахунки в банках	1167	304	10 901	1 362	35 262	5 058	260
Витрати майбутніх періодів	1170	54	84	75	258	51	32
Частка перестраховика у страхових резервах	1180					-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181					-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182					-	-
резервах незароблених премій	1183					-	-
інших страхових резервах	1184					-	-
Інші оборотні активи	1190	1737	967	4 613	19 022	32428	43 536
Усього за розділом II	1195	306216	301 231	366 566	476 440	536 858	581 884
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	1080	1034	1 034	1 034	1 031
Баланс	1300	399097	396 848	490 444	658 293	776 244	701 887

Продовження додатку В

П А С И В	Код рядка	2018	2 019	2 020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1470	1 470	1 470	1 470	1 470	1 470
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-	-	-	-	-
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0	0	0	0
Додатковий капітал	1410	54298	54261	54241	54 241	54 241	54 241
Емісійний дохід	1411	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-	-	-	-	-
Резервний капітал	1415	427	427	427	427	427	427
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	178134	180 171	216 380	230 742	238 594	246 555
Неоплачений капітал	1425	-	-	-	-	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	-	-	-	-	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-	-	-	-	-
Неконтрольована частка	1490	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	1495	234 329	236 329	272 518	286 880	294 732	302 693
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-	-	-	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-	-	-	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-	-	-	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-	-	-	-	-
Цільове фінансування	1525	19	16	19	14	42	42
Благодійна допомога	1526	-	-	-	-	-	-
Страхові резерви	1530	-	-	-	-	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-	-	-	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-	-	-	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-	-	-	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-	-	-	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-	-	-	-	-
Призовий фонд	1540	-	-	-	-	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	1595	19	16	19	14	42	42

Продовження додатку В

III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	1600	94025	84 747	114 879	75 775	115 113	49 218
Векселі видані	1605						
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0	0	-	-
товари, роботи, послуги	1615	33465	23 603	31 636	52 784	83 165	121 500
розрахунками з бюджетом	1620	1723	2 202	1 024	1 723	4 303	3 030
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	464	92	89	755	144
розрахунками зі страхування	1625	1539	1 469	805	1 208	3 510	4 604
розрахунками з оплати праці	1630	5199	4 424	3 639	4 728	9 038	13 078
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	12962	27 584	26 078	184 633	185 283	15 399
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	3171	3 171	3 171	3 171	3 171	3 171
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	64	84	48	55	404	777
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650					-	-
Поточні забезпечення	1660	6079	6 665	21 757	22 653	51 605	57 159
Доходи майбутніх періодів	1665					-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670					-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	6522	6 554	14 870	24 669	25 878	131 216
Усього за розділом III	1695	164749	160 503	217 907	371 399	481 470	399 152
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700					-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800					-	-
Баланс	1900	399097	396 848	490 444	658 293	776 244	701 887

Продовження додатку В

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма № 2

ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод», тис. грн

Стаття	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	257 977	347 381	348 547	383 042	252 112
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0	0	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0	0	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0	0	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0	0	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0	0	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	175736	208025	224657	234058	151518
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0	0	0	0
Валовий: прибуток	2090	82 241	139 356	123 890	148 984	100 594
збиток	2095	0	0	0	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0	0	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0	0	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0	0	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0	0	0	0
Інші операційні доходи	2120	28 233	53 718	47 171	62 981	233 304
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0	0	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0	0	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0	0	0	0
Адміністративні витрати	2130	53415	42174	61275	58801	52817
Витрати на збут	2150	47207	30814	47396	68093	29925
Інші операційні витрати	2180	15635	34362	31743	66706	231739
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0	0	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0	0	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	21 878	58 090	30 647	18 365	19 417
збиток	2195	0	0	0	0	0
Доход від участі в капіталі	2200	0	0	0	0	0

Продовження додатку В

Інші фінансові доходи	2220	424	106	19	5	2
Інші доходи	2240	861	716	501	534	6
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0	0	0	0
Фінансові витрати	2250	17033	12297	13892	8780	8708
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	0	0	0
Інші витрати	2270	626	1374	1074	513	906
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0	0	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:						
прибуток	2290	55 054	45 241	16 201	9611	9 811
збиток	2295	0	0	0	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-464	-8124	-2835	-1 697	-1766
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0	0	0	0
Чистий фінансовий результат:						
прибуток	2350	5 040	37 117	13 366	7 914	8 045
збиток	2355	0	0	0	0	0
II. СУКУПНИЙ ДОХІД						
Стаття	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0	0	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0	0	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0	0	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	5 040	37 117	13 366	7 914	8 045
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ						
Назва статті	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Матеріальні затрати	2500	91 953	126 139	144 610	170 577	106 234
Витрати на оплату праці	2505	66 203	93 397	93 492	103 633	80 746
Відрахування на соціальні заходи	2510	15 189	19 115	18 641	18 269	17 304
Амортизація	2515	9 419	9 225	8 397	9 813	12 088
Інші операційні витрати	2520	96 852	117 721	142 036	200 758	115 247
Разом	2550	279 616	365 597	407 176	503 050	331 619

Закінчення додатку В

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ						
Назва статті	Код рядка					
1	2	3	4	5	6	7
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0	0	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0	0	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0	0	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0	0	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0	0	0	0

Додаток Г

Баланс (Звіт про фінансовий стан), форма № 1
 ПраТ «Золотоніський машинобудівний завод», тис. грн

А К Т И В	Код рядка	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи	1000	0	0	0	0	0	0
Нематеріальні активи							
первісна вартість	1001	69	69	69	69	69	69
накопичена амортизація	1002	69	69	69	69	69	69
Незавершені капітальні інвестиції	1005	936	1 362	2 216	2 312	4 021	7 025
Основні засоби	1010	6411	5 887	6 114	11 804	10 511	22 056
первісна вартість	1011	27205	27 301	28 176	34 800	34 702	47 347
знос	1012	20794	21 414	22 062	22 996	24 191	25 291
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0	0	0	0	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0	0	0	0	0
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0	0	0	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0	0	0	0	0
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0	0	0	0	0
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0	0	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0	0	0	0
Усього за розділом I	1095	7347	7 249	8 330	14 116	14 532	29 081
II. Оборотні активи							
Запаси	1100	28704	25 673	53 328	46 436	57 151	82 002
Виробничі запаси	1101	6519	11 502	17 049	19 987	16 636	26 667
Незавершене виробництво	1102	20537	12 523	34 361	26 442	40 508	55 133
Готова продукція	1103	1648	1 648	1 648	7	7	202
Товари	1104	0	0	0	0	0	0

Продовження додатку Г

Поточні біологічні активи	1110	0	0	0	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	10866	19 399	88	167	2 258	133
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1479	2 111	3 042	3 154	6 050	3 542
з бюджетом	1135	102	5	242	0	0	0
у т.ч. з податку на прибуток	1136	102	4	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	0	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	0	0	0	0	0	13
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	30	121	49	84	111	67
Готівка	1166	6	0	0	0	0	0
Рахунки в банках	1167	24	121	49	84	111	67
Витрати майбутніх періодів	1170	1351	1349	1349	67	67	67
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	135	98	1 608	1 340	821	2 808
Усього за розділом II	1195	42667	48 756	59 706	51 248	66 494	88 632
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0	0	0	0
Баланс	1300	50014	56 005	68 036	65 364	81 026	117 713
П А С И В							
	Код рядка	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	1	2	3	4	5	6	7
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	70	70	70	70	70	70
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0	0	0	0
Додатковий капітал	1410	14761	14761	14761	14 761	14 761	14 761
Емісійний дохід	1411	0	0	0	0	0	0

Продовження додатку Г

Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0	0	0	0
Резервний капітал	1415	18	18	18	18	18	18
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-8482	-8 035	-7 743	-6 134	-5 505	-2 704
Неоплачений капітал	1425	0	0	0	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0	0	0	0
Інші резерви	1435	0	0	0	0	0	0
Неконтрольована частка	1490						0
Усього за розділом І	1495	6367	6 814	7 106	8 715	9 344	12 145
ІІ. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0	0	0	0
Страхові резерви	1530	0	0	0	0	0	0
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0	0	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0	0	0	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0	0	0	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0	0	0	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0	0	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0	0	0	0
Усього за розділом ІІ	1595	0	0	0	0	0	0
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0	0	0	0
Векселі видані	1605	9759	9759	9759	9 759	9 759	9 759
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0	0	0	0
товари, роботи, послуги	1615	31466	34 083	42 572	35 090	60 046	87 331
розрахунками з бюджетом	1620	626	2 978	612	1 810	744	3 936
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	32	103	43	344
розрахунками зі страхування	1625	0	0	0	0	0	0
розрахунками з оплати праці	1630	755	1 181	1 513	2 260	1 094	2 427
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2	2	6 287	7 373	35	2 109

Продовження додатку Г

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0	0	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1039	1 188	187	187	4	6
Усього за розділом III	1695	43647	49 191	60 930	56 649	71 682	105 568
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0	0	0	0
Баланс	1900	50014	56 005	68 036	65 364	81 026	117 713

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма № 2

ПрАТ «Золотоніський машинобудівний завод», тис. грн

Стаття	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	64 167	42 412	112 302	46 514	80 933
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0	0	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0	0	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0	0	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0	0	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0	0	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	53345	29656	94622	34559	66769
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0	0	0	0
Валовий:						
прибуток	2090	10 822	12 756	17 680	11 955	14 164
збиток	2095	0	0	0	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0	0	0	0

Продовження додатку Г

Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0	0	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0	0	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0	0	0	0
Інші операційні доходи	2120	724	1 709	1 328	1 735	1 310
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0	0	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0	0	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0	0	0	0
Адміністративні витрати	2130	9628	12622	14175	12046	10995
Витрати на збут	2150	629	422	652	277	271
Інші операційні витрати	2180	744	1063	2218	600	792
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0	0	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0	0	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	545	358	1 963	767	3 416
збиток	2195	0	0	0	0	0
Доход від участі в капіталі	2200	0	0	0	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0	0	0	0
Інші доходи	2240	0	0	0	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0	0	0	0
Фінансові витрати	2250	0	0	0	0	0
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	0	0	0
Інші витрати	2270	0	0	0	0	0
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0	0	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	545	358	1 963	767	3 416
збиток	2295	0	0	0	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-98	-66	-354	-138	615
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0	0	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	447	292	1 609	629	2 801
збиток	2355	0	0	0	0	0
II. СУКУПНИЙ ДОХІД						
Стаття	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0	0	0	0

Закінчення додатку Г

Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0	0	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0	0	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0	0	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	447	292	1 609	629	2 801
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ						
Назва статті	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Матеріальні затрати	2500	18 895	19 121	30 626	12 597	37 991
Витрати на оплату праці	2505	20 787	29 507	39 273	27 975	38 213
Відрахування на соціальні заходи	2510	4 633	6 535	8 755	6 291	8 308
Амортизація	2515	620	648	1 214	1 293	1 100
Інші операційні витрати	2520	11 417	11 401	23 466	12 014	19 592
Разом	2550	56 352	67 212	103 334	60 170	105 204
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ						
Назва статті	Код рядка					
1	2	3	4	5	6	7
Середньорічна кількість простих акцій	2600	279720	0	0	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	279720	0	0	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1,598000	0,000000	0,000000	0,000000	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1,598000	0,000000	0,000000	0,000000	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00	0,00	0,00	0

Додаток Д

Баланс (Звіт про фінансовий стан), форма № 1
 АТ «Сумський завод «Насосенергомаш», тис. грн

А К Т И В	Код рядка	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи	1000	26220	54 891	58 572	48 783	48 224	6 981
Нематеріальні активи							
первісна вартість	1001	90611	160 412	191 989	218 338	237 677	185 519
накопичена амортизація	1002	64391	105521	133417	169555	189453	178 538
Незавершені капітальні інвестиції	1005	48509	40 099	34 176	38 943	26 764	25 967
Основні засоби	1010	570542	627 338	614 586	552 110	498 737	443 980
первісна вартість	1011	922803	1 042 941	1 104 903	1 123 802	1 133 818	1 135 276
знос	1012	352261	415 603	490 317	571 692	635 081	691 296
Інвестиційна нерухомість	1015	847	953	0	0	0	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	990	1112	0	0	0	0
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0	0	0	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	-143	-159	0	0	0	0
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0	0	0	0	0
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0	0	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	53	0	0	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	26	26	26	26	26	26
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	150	0	0	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0	0	29339	60922
Гудвіл	1050	0	0	0	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	11237	6500	0	0	0
Усього за розділом I	1095	646447	734 544	713 860	639 862	603 090	537 876
II. Оборотні активи							
Запаси	1100	528825	580 312	855 045	786 150	853 785	865 470
Виробничі запаси	1101	242661	220 191	308 763	283 425	244 594	217 041
Незавершене виробництво	1102	217721	318 863	492 100	466 983	465 827	490 230
Готова продукція	1103	67583	41 073	54 038	34 711	143 222	158 057
Товари	1104	860	185	144	1031	142	142
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0	0	0	0

Продовження додатку Д

Векселі одержані	1120	0	0	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	311877	625 230	636 672	580 817	399 700	331 935
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	132022	154 151	136 147	162 595	159 640	48 704
з бюджетом	1135	9426	4 666	23 075	50 555	69 321	78 816
у т.ч. з податку на прибуток	1136	185	0	444	444	444	444
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	57	168	134	102	5709	11 784
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2794	8 936	7752	178 635	203 131	205 109
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	118110	55 357	36 238	130 868	13 075	720
Готівка	1166	13	11	11	6	0	0
Рахунки в банках	1167	118097	55 346	36 227	130 862	13 075	720
Витрати майбутніх періодів	1170	9315	10649	15794	5362	2972	1824
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	1328	5 505	2 276	5 897	7809	7 147
Усього за розділом II	1195	1113754	1 444 974	1 713 133	1 900 981	1 715 142	1 551 509
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	44	0	0	0	0	0
Баланс	1300	1 760 245	2 179 518	2 426 993	2 540 843	2 318 232	2 089 385
П А С И В							
	Код рядка	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	1	2	3	4	5	6	7
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	24722	24 722	24 722	24 722	24 722	24 722
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	97942	95 532	93 024	90 690	88 465	86 341
Додатковий капітал	1410	269	269	269	269	269	269
Емісійний дохід	1411	269	269	269	269	269	269
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0	0	0	0
Резервний капітал	1415	49105	49 163	49 163	54 001	54 001	54 001

Продовження додатку Д

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	923520	1 029 327	936 773	835 963	514 229	349 293
Неоплачений капітал	1425	0	0	0	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0	0	0	0
Інші резерви	1435	0	0	0	0	0	0
Неконтрольована частка	1490	0	0	0	0	0	0
Усього за розділом І	1495	1 095 558	1 199 013	1 103 951	1 005 645	681 686	514 626
ІІ. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	15396	11 186	8 402	5 245	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	33003	39799	39 552	44 158	3 798
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0	0	0	0
Страхові резерви	1530	0	0	0	0	0	0
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0	0	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0	0	0	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0	0	0	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0	0	0	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0	0	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0	0	0	0
Усього за розділом ІІ	1595	15396	44 189	48 201	44 797	44 158	3 798
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	131126	115296	137306	133300	188172	180271
товари, роботи, послуги	1615	190082	143 784	156 850	375 353	473 378	455 954
розрахунками з бюджетом	1620	3909	5 771	4 483	5 310	2 623	386
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	1 656	0	0	0	0
розрахунками зі страхування	1625	3800	4 128	4 511	5 407	2 560	1 355
розрахунками з оплати праці	1630	14133	15 478	16 765	20 066	7 233	2 593
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	277521	615 264	735 569	722 403	681 821	687 710
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	134	134	134	134	134	134

Продовження додатку Д

Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0	0	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	26718	34 657	44 962	44155	34 624	54 828
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1868	1 804	174 261	184 273	201 843	187 730
Усього за розділом III	1695	649291	936 316	1 274 841	1 490 401	1 592 388	1 570 961
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0	0	0	0
Баланс	1900	1 760 245	2 179 518	2 426 993	2 540 843	2 318 232	2 089 385

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма № 2

АТ «Сумський завод «Насосенергомаш», тис. грн

Стаття	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 461 210	1 077 306	1 806 451	431 462	375 119
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0	0	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0	0	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0	0	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0	0	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0	0	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1 158 102	951 003	1 682 862	383 717	316 049
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0	0	0	0
Валовий:						
прибуток	2090	303 108	126 303	123 589	47 745	59 070
збиток	2095	0	2095	0	2095	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	2105	0	2105	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	2110	0	2110	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	2111	0	2111	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	2112	0	2112	0

Продовження додатку Д

Інші операційні доходи	2120	4765	5 862	15 205	54 928	10 398
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0	0	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0	0	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0	0	0	0
Адміністративні витрати	2130	110389	106902	125538	54350	53165
Витрати на збут	2150	35609	24262	31385	10627	8695
Інші операційні витрати	2180	51087	58189	62351	246991	236566
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0	0	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0	0	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:						
прибуток	2190	110 788	0	0	0	0
збиток	2195	0	(57188)	(80480)	(209295)	(228958)
Доход від участі в капіталі	2200	0	0	0	0	0
Інші фінансові доходи	2220	2 521	2 113	1 429	6 706	6 448
Інші доходи	2240	19 913	1 238	12 198	327	32 021
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0	0	0	0
Фінансові витрати	2250	5 356	13 370	29 244	11 145	3832
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	0	0	0
Інші витрати	2270	114	24 883	3 145	145 136	4322
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0	0	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:						
прибуток	2290	127 752	0	0	0	0
збиток	2295	0	92090	99242	358543	198643
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-25244	2784	3157	34 584	31583
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0	0	0	0
Чистий фінансовий результат:						
прибуток	2350	102 508	0	0		0
збиток	2355	0	(89306)	(96085)	(323959)	(167060)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД						
Стаття	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0	0	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0	0	0	0

Закінчення додатку Д

Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0	0	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	102 508	-89306	-96 085	-323 959	-167 060
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ						
Назва статті	Код рядка	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Матеріальні затрати	2500	667 433	534557	780 624	245 955	170 303
Витрати на оплату праці	2505	320 904	322884	378 219	166 925	150 203
Відрахування на соціальні заходи	2510	65 464	67273	78 154	43 455	35 353
Амортизація	2515	106 038	105334	119 269	78 670	62 812
Інші операційні витрати	2520	137 491	151220	141 947	245 149	224 536
Разом	2550	1 297 330	1181268	1 498 213	780 154	643 207
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ						
Назва статті	Код рядка					
1	2	3	4	5	6	7
Середньорічна кількість простих акцій	2600	30 902 073,00	30 902 073,00	30 902 073,00	30 902 073,00	30 902 073,00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	30 902 073,00	30 902 073,00	30 902 073,00	30 902 073,00	30 902 073,00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	3,32	3,13	-3,11	-10,48	-5,41
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	3,32	3,13	-3,11	-10,48	-5,41
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00	0,00	0,00	0